ڕۆڤار
ڕۆژنامە - گۆڤار
٩

محرم محەمەد ئەمین لەشاری قەرەجەکان دا

نیگاری: علی جۆلا

بلاوکراوەیەکی ڕۆشنبیرییەو هەر ژمارەی تاییەتە بەداهێنەرێك
دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم هەر دوومانگ جارێك دەری دەکات

دەستەی ڕاوێژکاران
حسێن عارف
ڕەووف بێگەرد
ڕێبین ئەحمەد هەردی

سەرپەرشتی گشتی
شێرکۆ بێکەس

بەڕێوەبەری ڕۆڤار
دڵشاد عبدالله

کارگێڕ
عـــوسمان شـــەیدا

تایپ و مۆنتاجی کۆمپیوتەر
ئاسۆ سعید

دەربارەی محرم

محرم محەمەد ئەمین یەکێکە لە چیرۆکنووسە دیارەکانی پەنجاکان، چیرۆکەکانی لە یادەوەری زۆربەی خوێنەرانی ماونەتەوە. ئەو چیرۆکانە دوو خاسیەتی گرنگیان تێدایە:

-ڕووداوەکانی زۆر کوردین و لەوەش زیاتر سیمای ئاوچەی سلێمانیان پێوە دیارە، تا لە جۆری هەڵسوکەوت و شێوازی قسەکردن دا.

-جورئەتی چوونە دەرەوەی مامەڵە کردن لە گەڵ ڕووداوەکانی دەرەوە وەکو لە چیرۆکی (ڕێگای ئازادی)دا کە تەعامول لەگەڵ ژیانی عەبدولکەریمی خوکمی عێراق دەکات. کۆکردنەوەی ئەو دوو خاسیەتە توانا و لێهاتوویی چیرۆکنووس نیشان دەدات.

محرم جگە لە چیرۆکنووسین وەکو مرۆڤیش هەمیشە لەناو ڕووداوەکان دا بووە. نوکتەیەک هەیە دەگێڕنەوە، مەی فرۆشێک هەبووە لە سلێمانی لە شەقامی مەولەوی بەرامبەر دەبۆکە بەناوی (کەسپەر سەرکیس) هەرجارەی (محرم)ی لەبەر دوکانەکەیدا بینیوە، کەوتۆتە کۆکردنەوەی کەل و پەلەکان و هێنانە خوارەوەی دەرابەی دوکانەکەی کە لێیان پرسیوە، بۆ دوکان دادەخەی؟ گووتوویەتی: هەر کە ئەو کەچەڵە دەبینم دەزانم مزاهەرە ڕوودەدات؟

دیارە محرم سەری ڕووتاوە بووە.

شتێک هەیە لە محرم دا لام نهێنییە، ئەویش کەمی چیرۆکەکانیەتی کە تەنها (١٣) دانەیە. نازانم خۆی کەمتر خەم بووە لە نووسین دا، یا جورئێی بە لای سیاسەت و نووسینی سیاسی و وەرگێڕان دا لەڕێخنی بە دەردی هەردی شاعیر بردووە، دەشێ هەردووکیشیان بێ.

ئەم ئاوڕدانەوەیە لە محرم درەنگ وەختە بەلام لە ئەدەب دا درەنگ و زوو نییە و ئەفراندن پرۆژەیەکی بەردەوامەو هەر کاتە بهێنەوە سەری جۆرە تام و چێژو مەعنایەک هەڵدەگرێتی

—دڵشاد—

دەربارەی محرم و چیرۆکی گردی شەهیدان

کامەران موکری

خوشک و برا خۆشەویستەکانم. لەو دەمەوە کە کۆمەڵی ئادەمیزاد -بەگوێرەی ژیانی ئابووری- چینی (طبقی) تیا پەیدا بوە، وە چەوسانەوەو لەسەر ئەرکی یەکتری ژیان هاتوتە کایەوە، لەو دەمەوە کە ئادەمیزاد زینداتی بۆ ئادەمیزاد داناو کۆتی بۆ دارشت، شۆڕشێکی ئاگرین بەرپابوو. وە دانیشتوانی هەر شوێنێک لەسەردەمێکی مێژوویدا بە چەشنە شۆڕشێک هەستاون، وە قوربانیان داوە..

کۆمەڵی ئادەمیزاد لەوەتی پێ ی ناوەتەوە قۆناغی (بەندایەتیەوە) تا ئەمڕۆ، هەر بەچنگی خوێناویەوە. ڕەورەوەی مێژووی پاڵ پێوە ناوە بۆ پێشەوە، وە هەر لاشەی شەهیدان بوە، فەرشی ڕێی ئازادی.

کۆمەڵی ئادەمیزاد، نەتەوەکان، تا چەوسانەوەو زۆرداری ئەنێنە چاڵەوە، تا کۆتی دیلی ئەهاڕن، زەبری کۆمەڵایەتی و بەگژ یەکا چوونی (چینی زۆردارو زۆرلێ کراو) کۆتایی نایەت. لەم تێکۆشانە سەختەدا، کە نەتەوەکان کۆمەڵی ئادەمیزاد پێ ی هەستاون وە پێ ی هەڵئەسن لە هەموو چەرخێکا قوربانیان داوەو ئەیدەن هەمیشە، لەهەموو سەردەمێکی مێژوویدا، وشەی (شەهیدو ئازادی) دوو وشە بوون پێکەوە لکاو

نەتەوەی کوردیش وەک نەتەوە ئازادی خواکانی جیهان وەک عەرەبی دوست، زۆر جار لەپەرستگەی ئازادیا قوربانی خۆی پێشکەش کردووە..

کاتێ کە چاوێک بە مێژووی گەلی کوردا ئەخشێنین لە گەڵ هەناسە هەڵکێشانا بەسەر بەرزیەوە ئەڵێین (ئەگەرچی فرمێسک ئەڕژێن بۆ ئەوانەی لەڕێی گەلا کۆچیان کرد. بەڵام شانازیە کە بەخوێنی گەشیان لا پەڕەی مێژومانیان ڕەنگ کرد)..

هاوڕێینە:

بەرزترین قوربانی، پیرۆزترین خۆبەخت کردن ئەوەیە، کە لە پێناوی گەلا. (ئادەمیزادا) ئامانجی گەل و ئادەمیزاد بێت. ئەو کەسەی کە لە پێناوی گەلا (کۆمەڵی ئادەمیزادا) ئەمرێت، ئەگەر چی بشبێت بە خۆڵ و (با) بیکا بەسەر گەلاو لوتکەی کەژا، تا ماوەیەکی یەکجار زۆر لە مێژوودا تا (هەزاران ساڵ) ناوی هەر ئەمێنێ

خوێندەوارە خۆشەویستەکانم:

ئەگەرچی لە مێژودا هەبوە (گەل) لە ئەنجامی زۆرداری و (زروفێکی تایبەت) تواوەتەوە. وە زمان و ڕەوشتی تایبەتی هەمو جۆرە (شێوەیەکی) نەماوە، بەڵام ئەمڕۆ، لەم چەرخەدا، کەچەرخی بزووتنەوەی (نەتەوایەتی) چەرخی (هەقی) نەتەوایەتی پاراستنە، هەموو نەتەوەیەک هەوڵ ئەدات کە بە برایەتی، لە سایەی ئاشتیا بژی، لەم نەتەوانەش کورد، کە بەبرایەتی (هەوڵ ئەدات) لەگەڵ گەلی عەرەب و گەلانی ئازادی خوای ڕۆژهەڵاتی ناوەندا.

ئێمەی (کورد بە سەدانمان یا لەسەر قەنارە، وە یان بە گوللە لە پێناوی کوردو برایەتی (کوردو عەرەبا) گیانیان بەخشیوە. وە هەمووی هەردوێنێ بوو، کە ((هەمزە حەسەن) لە شەوە زەنگی زۆرداریا کرا بە(قوربانی گوللە)، سەر شۆڕە چەوسێنەرەکان (هەمزە حەسەن)ی جوانە مەرگ شەهیدێکی ئەم نیشتمانەیە چونکە ئەم قوتابیە لاوە، کە تەمەنی هەر (١٨) ئەبوو، بۆ گەل و (جوتیار) کە زۆربەی گەلن تێ ئەکۆشاو ڕەنجی ئەدا، وە هەر بەدەستی دوژمنانی گەل و (جوتیار) وەک میوەیەکی تازە گەیشتوو لە درەختی ژیان کرایەوەو هاویشترایە، ناو ناوی یادو شانازیەوە..

هەمزە،

برا گیان، هەمزە نوێترین شەهیدمانە، بۆیە بە پێویستم زانی لەم چەند دێڕەدا ناوی پیرۆزی بەرم.

براو خوشکی خوێنەوارم:

لام وایە بچووکی ی ئەم چیرۆکە (خنجیلەیە) هەر ئەوەندە ڕێم ئەدا کە ئەم چەند دێڕە کەمەی لەسەر بنووسم، تکا ئەکەم بەوردی بیخوێندرێتەوە. بە قوولی سەرنجی لێ بدە چونکە چیرۆکێکە کە ئەژمێرێت بە نمونەیەکی نایاب لە چیرۆکی نیشتمان پەروەری. وە شایانی ئەوەیە کە وەک ئەو چیرۆکانە سەیر بکرێت کە لەناو جەرگەی (گەلەوە) هەڵقوڵاون.

چونکە ئەم چیرۆکە ئەگەر چی باسی ڕووداوێکی (دیاری کراو) نیە، بەڵام نموونەیە کەبۆ سەدان بەسەرهاتی وا کە لە نیشتمانی ئێمەدا ڕوویداوە. زۆر جار نیشتمان داگیر کراوە، دوژمن خاکمانی گرتوە، بە پێشێل، منالانمانی کردوە، بەسەری سونگیا، شارمانی وێران کردووە، زۆر جار ڕۆڵەی ئەم خاکە هەزارانیان دەربەدەرو بێ سەرو شوێن بوون.

ئاوڕ دانەوەیەکێ ئەڕابردوو، لە (دەبۆکەی) جاران لە گردی (یارە) لە (بازیان).. هتد.. وە زۆر شوێن و کاتی تر، سەدان نموونەمان ئەخەنە بەر چاو لە ڕووداوو چەشنە بەسەر هاتێک وەک هی ئەم چیرۆکەی کاک محرم.

خوێندەوارە بەڕێزەکانم:

لام وایە پێویست بەوە ناکا، (کاک محرم محمد امین) تان پێ بناسێنم و پێشکەشتانی بکەم چونکە لە چیرۆکی (گۆمی شڵەقاو)و (مام هۆمەر)و نوسینە وردە کانیا و، تەرجەمە بە نامەکانیا ئەیناسن..

((پێشەکی کتێبی گردی شەهیدان))

علی جۆلا

١٩٤٢ لە هەڵەبجە لەدایک بووە.

١٩٦٦ ئەکادیمیای هونەرە جوانەکانی بەغدای تەواو کردووە

١٩٦٨-١٩٩٨ حەوت پێشانگەی تایبەتی لەبەغداو هەولێرو سلێمانی کردۆتەوە.

١٩٧١ پێشانگەیەکی لە مەڵبەندی ڕۆشنبیری سۆڤیێتی لە بەغدا کردۆتەوە

بەشداری پێشانگەی هاوبەشی هونەرمەندانی کوردی کردووە لە ئەڵمانیاو ئینگلتەرەو ئیتاڵیاو کەنەداو هۆڵەندا.

١٩٩٥ تا ١٩٩٧ بەشداری هەرسێ خولی گەلەری زاموای کردووە

-بەشداری یەکەمین پێشانگەی هەمیشەی گەلەری ئەربیلای کردووە.

-بەشداری گشت پێشانگەکانی هونەرمەنداتی سلێمانی کردووە.

-سەرۆکی یەکێتی هونەرمەندانی یەکگرتووی کوردستانە.

-سەرۆکی بەشی شێوەکارییە لە کۆلێژی هونەر لەزانکۆی سلێمانی

(ڕۆڤار) بڵاوکراوەیەکی ڕۆشنبیری یە
هەر ژمارەی تایبەتە بە داهێنەرێک
دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم هەر دوومانگ جارێک دەری دەکات
ناونیشان
سلێمانی -فولکەی یەکگرتن دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم/ ڕۆڤار
ت / ٢٩٦٠٩-٢٩٨٣٩
لەدەرەوەی کوردستان
Tel: 0044162846008 Fax: 0044162847766O
چاپخانە : ئۆفسێتی دلێر

چیرۆکنووس

(محرم محەمەد ئەمین)

*١٩٢١ لە گەڕەکی دەرگەزێن-ی سلێمانی لە دایك بووە.

*١٩٣٦ خوێندنی سەرەتایی تەواو کردووە.

*١٩٤٣ قۆناغی خوێندنی سانەوی خوێندنی تەواو کردووە.

*(١٥) رۆژ لە کۆلیجی حقوقی بەغدا دەوامی کردوەو جێ‌ی هێشتووە.

*١٩٤٤ لەدائرەی تەموینی سلێمانی ئیستخدام کراوە.

*لەنێوان ١٩٤٥ تا ١٩٧٤ فەرمانبەر بووە لە دائرەی مەعاریف و نامەخانەی گشتی قەزای (خالص)و دائرەی لەناو بردنی مەلاریا و شارەوانی سلێمانی و دوا جاریش بۆ سەرۆکی شارەوانی.

*لە ساڵی ١٩٧٥ لە دەزگای بڵاوکردنەوەی کوردی (هاوکاری و بەیان)کاری کردووە.

*١٩٧٦-١٩٧٧ خانەنشین کراوە.

*١٩٦٠-١٩٦١ ئەندامی نووسەرانی گۆڤاری (ڕۆژی نوێ) بووە.

*تێکەڵ بەکۆڕی تێکۆشان بووە، بەتایبەتی بزوتنەوەی سوشیالیستی.

بەرهەمەکانی :

*١٩٥٤ یەکەم چیرۆکی بەناوی (مام هۆمەر) بڵاوکردەوە لە نامیلکەیەکی سەربەخۆدا و لە هەولێر لە چاپخانەی کوردستان چاپکراوە.

*١٩٥٧ گۆمی شڵەقاو / بەغدا چاپخانەی ئەسعەد.

*ساڵی ١٩٥٣ لە رۆژنامەی ژین چیرۆکی (سەیرانێك لە ئەزمڕ)ی بەچەند ئەڵقەیەك بڵاوکردۆتەوە.

*شای قەرەجەکان چیرۆك

*گردی شەهیدان چیرۆك.

*یادی گۆڕستانەکە رەرگێڕان- چیرۆکی دیستوفیسکی.

*مەبدەئە بنەڕەتیەکانی فەلسەفە وەرگێڕان- لە عەرەبی‌یەوە.

*ڕێگای ئازادی چیرۆك.

*ئادەمیزاد چیرۆك.

شۆڕشی بارزانی- وەرگێڕان-١٩٤٥.

*هەندێك چیرۆکی گۆگۆڵ و گۆرکی کردۆتە کوردی و لە (ژین) و (هەتاو) دا بڵاوی کردوونەوە.

*چەندین وتاری ئەدەبی و کۆمەڵایەتی و سیاسی لە گۆڤارو رۆژنامەکان دا بڵاوکردۆتەوە.

*٢٣/تەموزی/١٩٨٠ لە ئەمنی سلێمانی لەسەردەمی رژێمی دکتاتۆریدا لەژێر ئەشکەنجەدا دڵی لەلێدان وەستاو بەیەکجاری ماڵئاوایی لێکردین.

چیرۆك

سەیرانێك لە ئەزمڕ

هەردووكمان لە كۆڵانە باریكەكەی پشت چێشتخانەی وەستا گوروون لەسەر قەنەفەیەك لە قەنەفەكانی چایخانەكەی حاجی بارام دانیشتبووین، لەبەر تیشكی گڵۆپی كۆڵانەكە چاومان قیچ ئەكردەوە بەو پارچە قاقەزە چڵكنەدا كە ئەوساتە رێبوارێكی ناسیاو دابوویە دەستمان.

هەرچی چۆنێك بوو تێی گەیشتین، حەمەوەیسی برادەرمان مژدەمان دەداتێ كە سبەینێ دێتەوە. لەپاش خوێندنەوەی نووسراوەكە هەردووكمان چاومان بریە یەكتری، تاماوەیەك بێ ئەوەی وورتە لەدەممان بێتە دەرێ، هاورێكەم پەیتا پەیتا پووشی لە حەسیری قەنەفەكە دەرئەهێناو دانی پێ ئەئاژنی، وادیار بوو ئەویش وەكو من بەخەیاڵی فڕیبوو بۆ دوومانگ لەمەو پێش كە هەرسێكمان هەر لەسەر ئەم قەنەفەیە شەوێك بۆ قبووڵیو بامێیەك ئاو زابووە دەممان، كە لە چێشتخانەكەی ئەو بەرمانەوە بۆنی بەسەرمانا ئەهات، بەڵام رووی نەبوونی ڕەش بێ، ئەسپێ لەباخەڵمانا سەوزە لە گیانمی ئەووت، بۆ نەگبەتیش كەسێ نەبوو مەولوودێك بكات. حەمەوەیس لەو لاوە لەسەر زگا پاڵ كەوتبوو سەری خستبووە سەر لەپی هەردوو دەستی لەبەرخۆیەوە گۆرانییەكی هەورامیانەی ئەووت لێی تێ نەئەگەیشتین.

بۆ سبەینێ ئێوارە كە حەمە وەیس هاتەوە هەر لە دوورەوە سمێڵە قەیتانیەكەی بسكەی ئەهاتو سەرێكی بە دەستیەوە بوو لوولی ئەدا، كە نزیك بووەوە بە زەردەخەنەیەكەوە ووتی:

—هەستن بەرخۆلەكانم، ئەم ئێوارەیە لەو چێشتخانەیە لای گەورەی خۆتان میوانن.

ئەو شەوە ئەوەندەمان خوارد تا ملە مای زگمان نیشت، وەهەر لەو شەوەوە حەمەوەیسمان نەدیەوە، لە پاش چەند رۆژێك بیستمان لەبەر دزینی جووتێك پۆستاڵی سەربازێك دوو مانگ بەند كراوە.

برادەرەكەم خەیاڵی بڕیمو ووتی:

٩

—حەمە وەیس هەقی بەسەرمانەوە زۆرە، بەبۆنەی هاتنەوەی سەیرانێكی بۆ ئەكەین، خوا ڕەوای بینی ئێستا دەستمان ئەڕوا..ووتم:

—مچە، ئەگەر خایەو مایەمان بۆ ئەو دابنێین كەمە، بیرەكە زۆر بەجێیە، ئاسەیری پریاسكەكەمان بكە بزانە چەندی تیایە؟

كاتێكم زانی مچە بەچەقەنە لێدانەوە ڕاست بووەوەو دەنگی بۆلەراندمەوە:

—سێ دینارو نیو.. سێ دینارو نیو..

هەرچی چۆنێك بوو دام مركانەوە، لەپاشا كەوتینە باسی جێگاو رێكخستنی سەیرانەكەمان، لە پاش چەنەبازییێكی دوورو درێژكە تا نیوە شەوی خایاند بڕیارماندا بە ئۆتۆمبیلێكی نرتونوێ رۆژی هەینی بەهەموو كەلوپەلێكو خواردنەوەوە بچین بۆ (ئەزمڕ)[1]. حەمەوەیس لەم ماوەیەدا هیچ نەگۆڕا بوو، چی لە بەكار هێنانی ووشەی (بەرخۆلەكانم) كە بەزمانی راهاتبوو، وە چی لەجلو بەرگیا بەكلێتەكەیەوە كە وەكو قەیلاخی توركستانیەكان لەسەری ئەكرد، وەسمێڵە باریكو درێژەكەی كە ئەوەندەی نەمابوو هەر دوو سەری لە گوێكانی ڕەت بن. لەدەشتی وەیس [2] كە لەپشتی لۆریەكە هاتە خوارێ، ووتی:

ها! چۆنن بەرخۆلەكانم! شەیتان ئـ ـێ سەرو یخورمەتان تێسرەوێنم، نەئەبو سەرێكم ـ دەن! ئێستاش هەر لە ئوتێل بارامن؟ (بەچایخانەی حاجی بارام كەلەسەر قەنەفەكانی شەو ئەنووستین ئەووت ئوتێل بارام).

هەرچیەكی ئەپرسی بەڕێگاوە وەڵاممان ئەدایەوە، تا گەیشتینەوە ئوتێل بارام، هێشتا ماندوومان نەحاسابۆوە كە مچە لەرزانە لەبەر دەممانا وەستاو كەمەری بۆ لەرانینەوە ووتی:

—حەمەوەیس بۆ بۆنەی هاتنەوەی تۆوە رۆژی هەینی ئەچین بۆ (ئەزمڕ).. عەرەقیش ئەخۆینەوە.. ئەوەتەی تۆ رۆیشتووی لێومان لێ نەداوە.

حەمەوەیس كە ئەمەی بیست بەپەنجەی سەرێكی سمێڵی هێنایە خوارەوە بە بادانیەوە دووسێ كەڕەت ئمەئمی كردو لەپاشا ووتی:

ئەڵێی ئێستا پارە لای ئێوە وەكو كا وایە بەرخۆلەكانم؟ ئەبێ دەرامەتیتان باش بێ؟

ووتم، ئەوەندەی تۆ بەجێت هێشتووین لەسایەی خواو هێزی بازووی خۆمانەوە لەهاتاین، بەهۆی ئۆتۆمبیل زۆریەوە بووم بە ناتری ئۆتۆمبیل، رۆژی چوار پێنج ئۆتۆمبیل ئەشۆم بەمە شتێك پەیدا ئەكەم.

حەمە وەیس ووتی:

—بەخوا مەئمووری یەتێكی نایابە! ئەی بەرخۆلەكەی ترم بەخێرێ كاری چییە؟

مچە لەرزانەنەی خستە بەر من وەڵامی بدەمەوە كە چەنا گە درێژەكەی هێنایە پێشەوەو ووتی:

—بەرخۆلەكەی تریشت ئیشی زۆر باشە.. لە پەنجەرەكەوە سەیری ئەو قوژبنەی ژوورەوە بكە.. ئەها ئەو قیر تەبەقە.. ئەوە چەند ماجوومیو لەبزینەییێكی مێش تێمروگاوی لەسەرە، بەڕۆژ ئەیگێڕم، لەبەرلوە ی' هەركەسێكا ڕام گرت لە ترسی ئەوەی هێڵنج نەدا دەست بە جێ دەفلسم ئەداتێ، ماجوومیو لەبزینەكەش هەر لە جێگای خۆیەتی، ـەی ئەموستی بۆ نابا، وە ئەگەر حەریمان لەسەدا یەكێك ـ ـەكاتەوە هەر كەووتم ئازیز.. ئیتر بەسە بۆ ئەوەی پارەیەك فڕێ بداتە ناو قیرتەبەقەكەمەوە، ئاوا ئەبێ ئیش كردن بەس نییە سواڵ ناكەم.

حەمەوەیس دەستی دا بەپشتی هەردووکمانا، ووتی:

-بژین بەرخۆلەکانم، منیش ئیشێکی باشم بۆخۆم دۆزیوەتەوە، ئەمە دووسێ ڕۆژ لەپێش بەربوونما بیرم کەوتۆتەوە، هەموو نیوە شەوێك لەبەریانەی مووچەخۆرانا[3] ڕائەوەستم، ئەوانەی دارە[4] ئەکەن، ئەچمە بن باڵیان تا بەردەرگای ماڵی خۆیان ڕەوانەیان ئەکەم، لەباتی ئەو چاکەیە دەستی بەگیرفانیانا ئەگێڕم، خۆیان تاقەتیان نی‌یە دەست بکەن بە گیرفانیانا، بەم جۆرە هەرسێکمان بووین بەخاوەنی ئیش، من مووچەخۆر بەرەوەی پاش نیوە شەو، تۆ ناتری ئۆتۆمبیل، مچە لەرزانەش ماجوومی فرۆشی تازە بابەت. بەڕاستی گرێی بەختمان کراوەتەوە، ئیتر لە سبەینێوە هەر کەس ئیشی خۆی نەء بیرم کەوتەوە، بەیانی سەیرانی ئەزمڕە، لە دووبەیانیەوە..

بەیانی کە ڕۆژی هەینی بوو بەخۆمان‌و کەلوپەلمانەوە بەسواری ئۆتۆمبیلی نرتونوی بەرەو ئەزمڕ کەوتینە ڕێ، کوشنی ئۆتۆمبیلەکە زۆر نەرم‌و شل بوو، مچە لەرزانە هەر کە لەسەری دانیشت ووتی:

-بەکەللەی هەرسێکمان درۆ ناکەم ئەمە لە توکی قوو دروست کراوە.

کە گەیشتینە ئەزمڕ لە گوێ حەوزەکە تاقمی ئەفەندی دانیشتبوون ئەیانخواردەوە لەبەختی ئێمە جێگای سێ کەسێ بەتاڵ بوو، ئەت ووت بۆ ئێمە تەرخان کراوە، سڵاومان کردو دانیشتین، تا چارەکە سەعاتێك هەرسێکمان گوێ قوڵاغ بووین بەخێرهاتنمان بکەن، بەلام دەنگ نەبوو، ناچار حەمە وەیس ووتی:

بەخێرهاتین سەر هەر شەش چاومان خۆ حۆمان زمانمان نەگیراوە بەخێرهاتنی خۆمان بکەین.

ئەفەندی‌یێکی وورگنی کورتە باڵای چاویلکە لە چاویان تیابوو، دەستەسڕێکی سپی دا بوو بەسەر ئەژنۆیا هەر لێمان مۆڕ ئەبۆوەو لچی لێ هەڵئەقورتانین، لەپاشا بەدەست یاساوڵەکەی ئەزمڕی بانگ کردو شتێکی بەگوێ یا چرپاند. ئەویش دەست بەجێ هاتە لامان‌و ووتی:

-بن ئەو درەختەی خوارەوە جێگایەکی زۆر خۆشە، ئەم جێگایەی ئێوە گیراوە.

حەمەوەیس مۆڕ بوو، خەریك بوو لاساری بکا، بەلام من دەستێکم تێوە ژەندو ووتم:

باهەستین جێگا هەر جێگایە.

کە هەستاین بڕۆین. یاساوڵەکە نەختێك ئامۆژگاری کردین. کە لەناو خۆمانا نەچین بەگژ یەکا وەزەوق لەوانی کەش تێك نەدەین.

لەبن درەختەکە مەزەمان ڕازاندەوەو کەوتینە پێك هەڵدان کەسەرمان نەختێك گەرم بوو مچە لەرزانە دوای ئەوەی پێکێکی هەڵداو بەقۆڵی سمێڵی سڕیەوە، ووتی:

-گوێ مەدەنێ.. بەم کەللەیە هەر خۆمان ئەیبەینەوە! جاری نەمردین لەلووتکەی گۆیژە[5] دانیشتین.. خوا کەریمە بۆ ئەوانی تریش..

حەمەوەیس کە کلێتەکەی کرد بوو بە ئەژنۆیا، وە چاوی بڕیبوە ئاسۆ، ئەم ووتانەی مچە لەرزانە هێنایەوە هۆش خۆی، پێکێکی هەڵداو ووتی:

-هەر ئەمەت مابوو مچە لەرزانە، ئەوەکەی بوی بەفەیلەقوچ بەرخۆلەکەم؟! ئەوانی ترو مەوانی ترنیە. بخۆرەوە تاوەکو باڵندە باڵ دەرئەکەیت‌و ئەفڕی بەم ئاسمانەدا، مەبەس لەخواردنەوە هەر ئەمە نی‌یە! گوێ بگرن بەرخۆلەکانم با قەتارێکتان بۆ...

لەدەنگی قیژە حەمەوەیس قسەکەی قووت دایەوە. کەسەیرمان کرد چاومان بەدیمەنێکی سەیر کەوت، ئەفەندی‌یەکان دەستیان لەیەخەی یەکتری گیر کردووە، هەر کورسی‌یەو بەرز ئەبێتەوە، پیاڵەیە زڕەی دێ، جنێوە لەدەم ئەبارێ، ئیتر مەپرسە، کردبوویان بە ڕۆژەکەی قەرەوەیس.

ئێمەش دانمان بەخۆمان نەگرت، هەرسێکمان گەیشتینە ناویان ناوبژیان بکەین، بەهەر کێشە کێشێ بوو لێکمان کردنەوە، وە لە جێگای خۆیان دانیشتنەوە، لەپاش ئەوەی نەختێك سەرو پۆتاڵی ئێمەشی تیا کوترایەوە. ئەفەندی‌یە وورگنەکە چوار چێوەی چاویلکەکەی بەدەستەوەبوو، سەیرێکی کردین‌و لەپێش ئەوەی بێتە قسە وورگی وەکو مووشەدەمە کەوتە هات‌و چۆ، لەپاشا وەکو هەورە تریشقە گرماندی، مچە لەرزانە داچڵەکی فرسەقی چوو بەئاسمانا.

بەسە بەرچاومان بەردەن ئیتر، ئێمە لە ناوخۆمانا یاری ئەکەین نازانم ئەمانە هەقیان چی‌یە بەسەرمانەوە.

بەزاتی خوا ئیمڕۆ ئەم سێ سواڵ کەرە لێیان تێك داوین، پێم ناڵێن ئێوە قنچکی پیازن، یا سەرکی - سیر؟!.

حەمەوەیس کە ئەفەندی ئەم قسانەی لەدەم ئەباری، زەق زەق سەیری ئەکردو سمێڵی با ئەدا، لەپاشا کە ئەفەندی بێ دەنگ بوو، لێی چووە پێشەوە، لەسەر خۆ پێی ووت:

-بەرخۆلەکەم چاوە زیقە توورەیی‌یەکانت باش بکەرەوە، با تێت بگەیەنم ئێمە چین! ئێمە سواڵ کەر نین! ئەم هاوڕێ یەم ناتری ئۆتۆمبیلە، ئەوەشیان ماجوومی فرۆشی تازە بابەتە، منیش شەوێك ئەبێ بەخزمەتت بگەم، ئیشم...

نەم هێشت حەمە وەیس زۆر لەسەری بڕوا، پەلم گرت‌و گەڕاینەوە جێگاکەی خۆمان، کەدانیشتینەوە حەمە وەیس قاپێ عەرەقی سەر مۆری لە باخەڵی دەرهێنا؛ ووتی:

-ها بخۆنەوە، عەرەقمان نەماوە ئەمەم لەژێر مێزەکەیان دەرهێنا، ئەمە ماڵی دزێتی نی‌یە، هەقی خۆمانە، ناوبژیمان کردوون، مچە لەرزانە کە چاوی بەقاپەکە کەوت، ڕووی گەشایەوە قسەکەی بەحەمە وەیس بڕی کە هەڵی دایە:

خوا نەخواستە چی گەوجێك ئەڵێ ماڵی دزێتی‌یە!

من ئەزانم حەمە وەیس، تۆ پیاوێکی دانای بەو نیازە ئەم قاپەت لێ دزین، نەء، دوور لەڕووی تۆ.. لێ شاردنەوەکە زیایە خۆری نەکەن، نۆشی کەن! ئازیز نۆشی کەن ختورە بەدڵتانا نەیێ..

شەو درەنگ بوو کە گوێمان لەهۆڕینی ئوتومبێلەکەمان بوو، بانگی ئەکردین بمان بەنەوە، کەسەر کەوتینە سەری ئەبینین گوێ حەوزەکە کەسی لێ نەماوە لە ئەفەندی‌یە وورگنەکە بەولاوە، چوار مشقی لەسەر زەوی دانیشتووە دەستە سڕێکی گرتووە بەچاویەوە زوڕە زوڕ ئەگری، کابرای یاساوڵیش بەدیاریەوە هەڵ تووتاوە قسەی لەگەڵ ئەکا کەنزیك بووینەوە یاساوڵەکە ڕووی تێ کردین‌و ووتی:

-خێرتان ئەگا ئەم ئەفەندیە لەگەڵ خۆتان بەرنەوە، لەبەر سەر خۆشی لەو پەنایە خەوی لێ کەوتبوو، کاتێ خەبەری بۆتەوە هەڤاڵەکانی ڕۆیشتوون، بەجێ یان هێشتووە، دیارە ئەوانیش زۆر سەرخۆش بوون لەبیریان چووە. لەم گفتو گۆیە ئەفەندی نەختێ هۆشی هاتەوە بەر، کەدەستە سڕەکەی لەسەر چاوی لابردو ئێمەی بینی وەکو قرژاڵ هەردوو چنگی قژ کردەوە هاواری کرد:

-لێم گەڕێن، لێم گەڕێن لەگەڵ ئەمانە ناڕۆمەوە.. ناڕۆمەوە، ئەم کوژن، ڕوتم ئەکەنەوە، حەمە وەیس دەستی دایە قۆڵی، ووتی:

-مەخابن نی‌یە بەرخۆلەکەم چۆن ئەت کوژین! هەستە بابڕۆینەوە، بەسەری خۆت ئەتبەینەوە.

بەهەرسێکمان ئەفەندی‌مان هەستانە سەر پێ‌و بەهەر شەڕە شەقی بوو لەپشت ئوتومبیلەکەوە لەنێوانی من‌و مچە لەرزانەدا دامان نا!

حەمەوەیسیش لەپێشەوە سوار بوو. لەرێگا لەبەر لەرینەوەی ئوتومبێلەکە کە دەستمان ئەکەوت لەجێگایەکی ئەفەندیەکە وەکو کێچ ڕائەپەڕی، خۆ کە ئوتومبێلەکە لەپێچێکا نەختێ ڕەوتی هێواش ئەبوو وا ڕائەپەڕی سەری لەبن میچەکە ئەکەوت‌و ئەی قیژان‌و لێمان ئەپاڕایەوە بەسەزمانە وای ئەزانی ئوتومبیلەکە ڕائەگرین بۆ ئەوەی تەوەنێکی پی بدەین، ئیتر زەلالەتمان بوو بەدەستیەوە تا لەشار نزیك بووینەوە ئەوسا ئەفەندی نەختێك زیتەڵە بوەوە، بەلام مچە لەرزانە بەناخێری لەم دوا قۆناغەی، ئۆیع ..ئۆیعی لێ هەڵسا، هەرچی لەزگیا

بوو ڕژاندی بەسەر پانتۆڵی ئەفەندی‌دا، خوا هەڵناگرێت ئەویش هیچ پی‌ی تێك نەچوو ئەوەندە نەبێ ووتی:

قەی‌ناکا هەر سەر سەلامەت بێ، هەر سەر سەلامەت بێ، کە ئوتومبیلەکە لەبەر ئوتێل بارام دا وەستا، حەمەوەیس ووتی:

کەس بەهیچ لایەکدا نەڕوا بەرخۆلەکانم، ئا! تۆ ئەو تەنەکە ئاوە لەو لاوە دانراوە بیکە بەئوتومبیلەکەیا ئافەرین، لەبیرت نەچێ هەقی ناتریەکەشی لەکرێ‌ی ئوتومبیلەکە داشکێنێ. ئوتومبیلچی‌یەکە بەزەردەخەنەیەکەوە پارەکەی خستە باخەڵی‌و ئوتومبێلی لێ خوڕی.

ئەفەندیەکەمان خەریك بوو بڕوا، بەڵام حەمە وەیس پەلی گرت‌و لەسەر قەنەفەکە دایناو پی‌ی ووت:

–جارێ دانیشە ئەفەندی، شەرمەزارمان مەکە، ئێمە میوان پەروەرین تا نمەکمان نەکەی نابێ بڕۆی، ئا مچە لەرزانە خێراکە..

مچە لەرزانە ئەوەندەی بلێ‌ی یەك‌و دوو قیر تەبەقەکەی لەبەردەما ڕاگرت، ئەفەندی کە چاوی بە ماجومی‌یە مێشاویەکە کەوت وەختەبوو جەرگ‌و هەناوی بێتە دەرێ دەستی لەراندەوە، وە بەفیزێکەوە ووتی:

–سپاستان ئەکەم، ناخۆم ، ناخۆم..

حەمەوەیس نەختێك لێ‌ی چووە پێشەوەو دەستی خستە سەرشانی‌و پی‌ی ووت:

–بەم کەللەیە ماجومیەك هەر دەخۆی، دەمت بکەرەوە ئاوا.. چاوت بنوقێنە..ئافەرین.. قوت چوو.. قووت چوو.. ئەوەتا لەقوڕقوڕاگەتەوە چووە خوارێ، حەمە وەیس هەستایە سەرپێ‌و ووتی:

–ئینجا ئەفەندی فەرموو با بڕۆینەوە ئەفەندی هەرچەند ویستی خۆی بەتەنها بڕواتەوە، بێ‌سوود بوو حەمەوەیس بەزۆر چووە بن هەنگڵی‌و لەگەڵ خۆیا بردی لەپاش نیو سەعات حەمەوەیس گەڕایەوە نیو دیناری دەرهێناو ووتی:

–گیرفانی پێنج دیناریەك‌و ئەم نیو دیناریەی تیا بوو، پێنج دیناریەکەیم بۆ خۆی لەگیرفانیا گل دایەوە، ئەم نیو دیناریەش، دە فلسی هەقی ماجومیەکەی مچەلەرزانەیە، ئەوی تریشی کرێ‌ی خۆمە ها بەرخۆلەکەم بیخەرە ناو پریاسکەکەوە، نەم ئەزانی لە ئیمشەوەوە هەرسێکمان ئەچینە سەر ئیشی خۆمان، ئیتر با بنووین بەرخۆلەکانم، وا کەڵەشێر خوێندی!.

***

*ئەزمڕ سەیرانگایەکە لەسەر شاخی (گۆیژە) نزیك سلێمانی.

*وەیس: دەشتێکە لە قەراخ سلێمانی.

*یانەی مووچەخۆران: نادی موزەفەکان.

*دارە دارە: مەبەستی سەرخۆشی‌یە.

*فەیلەقووچ: مەبەستی فەیلەسوفە.

*چاویلکە: عەینەك.

چیرۆك

گردی شەهیدان

تـازە هاتبوومـە شارەکە. گەرمـەی بـەهار بـو، سروشت بەبەرگی ڕەنگین ڕازابووەوە. منیـش هـەمو ئێوارەیـەك بـەپێ بـەرەو ڕۆژهـەڵاتی شـارەکە ئەڕۆیشتم، دووا قۆناغم ئاشە ((سوور)) بو. لە سەر بانەکەی لەناو سەوزە گیای دەشتەکەیا دائەنیشتم، بەباڵی خـەیاڵم ئـەفڕیم بۆ دنیایـەکی دوور ئێجگـار دوور. نەختێ لەم ئاشە دوورتر شاخە رووتەڵەیە لام وابێ لەبەر بێ دارو درەختـی ئـەم نـاوەی لێ نـراوە. لەنزیك بناری ئەو شاخە گردێك دیارە، چاو هانای ئەکا کە دەوران دەوری بەکۆمەڵە گوڵ تـەنراوە. بـەم کۆمەڵـە گڵانـەدا گومـان نامێنـێ کەلەسـەر دەمێکـا لەسەر ئەم گردە چەند کەسێك خۆیان لەبۆسە داوە لە گەڵ هێزێکدا جەنگیون.

ڕۆژێك نزیك ئێوارە، لەسـەر خوی جارانم بەرەو ڕۆژ هـەڵات کەوتمە ڕێ، کـاتێکم زانـی ئاشـە سـورم بـەجێ هێشـتوە گەیشـتومەتە بـن گردەکـە. لـەدەم شاخەکەی تری ڕۆژ ئاوای شارەکە شەوە، ڕۆژ بەتارا ئاڵەکەی خۆی پێچابوەوە، ئامادە بو ماڵ ئاوایی لە شـارەکە بکـا تیشـکە سـوور باوەکـەی لـە گوڵاڵـە سـورەکانی پـاڵ گردەکـەدا شـکابووەوە، ڕەنگێکـی پرشنگداری بەو گوڵانە پەیدا کردبو. ئەم دیمەنە دڵ فرێنـە هێنامیـە سـەر ئـەوەی سـەر گردەکـە بکـەوم، سـەیری دیمـەنی سروشـت بکـەم لـەکاتی ڕۆژ ئـاوا بونا.

سەر گردەکە گۆڕە پانێکی فـراوان بـوو، بـەگیا کێویلـە داپۆشـرابوو. لـەم لاو لـەملا، لـەناو گیاکانـا تاشـە بـەردی درێـژ بـەرز بوبونـەوە لـەکێلی قـەبر ئـەچون. لەهـەر چوار لاشـیەوە وەکـو چەپـەر[1] گـڵ هـەڵچنرابوو. لەپەنایـەکی ئـەو تاشـە بەردانـە دا شتێکی ڕەشم بەدی کرد. کە لێی چوومە پێشەوە، ئـەبینم پیرێژنێکـە بـە عەبایـەکی ڕەش خـۆی پێچاوەتەوە لەناو گیاکەدا دانیشتوە.

بەڵام لە ڕوخساریا شێوەی جوانێکی ڕابووردو دەردەکەوێ. بێ ئەوەی بترسێ یا بسڵەمێتەوە بە دەنگێکی نەرم ووتی:

ئـەزانم هـاتووی چـاوت زاخـاو بدەیتـەوە بـەم دیمەنە جوانە.

ووتم: ڕاست ئەکەی دایـە. ئەی تۆ بـەم درەنـگ وەختە لێرە چی ئەکەی؟.

لەوەڵامدا ووتی:

من؟، ئەمە پیشەمە. هەمو ڕۆژی هەینیەك ئەگەر تـەڕوو توشـی نـەبێ، لەبەیانیـەوە تـا ئێـوارە ئـێرە جێگامە. یەمە سەر گۆڕی دلاوەری مێردم.

کە داپیرە ئەمەی ووت، لـەدڵی خۆما ووتم ئەبی دلاوەر یـەکێ بووبی لـەو شـۆڕ گێرانـەی لـەناو ئـەم چەپەرانەدا جەنگیون، وەئەبێ ئەم ئافرەتە پیرە باش لەم کارەساتە بزانێ. بۆیە بەرامبەری دانیشتمو لێم پرسی:

دایە دیارە ئێرە لەسەر دەمێکا کوڕی شەڕ بوە.

ووتـی: بـەڵێ شـەڕ بەڵام چۆن شـەڕێ، سـەیرکە ئەوانـە گـۆڕی هەشـت شـەهیدە. ئەمـەیان دەسـتێ خستە سـەرکێڵەکە گۆڕی دلاوەری مێردمە. دەسـاڵ پێکەوە ژیایین، ئاخ، بۆ ئەو دەساڵە چەند خۆشوو پـڕ کامـەرانی بـوو. خۆزگـە، ئـەم زانـی (پـۆڵا) مـان لەکوێیە، نازانم ماوە یا مردوە. ئەگەر مردبیش هەر گۆڕەکەیم بزانیایە، جارو بارە سەری ئەویشم ئەدا، بەمە قوڵپەی دڵم نەختێك ئەنیشتەوە بەڵام ئاخ، کوا لەچی خاکێك نێژراوی دایە گیان پۆڵا، کوڕتان بوو؟.

بەڵێ هەر ئەو تاقە کوڕمان بوو.

ئەویشمان برد، تازە لەکیسـم چـوو. بـەداوێنی عەباکەی فرمێسکی سڕیەوەو بەهەنسکەوە هاتـەوە قسە:

ئای کوێرایم دایە، ئێسـتاش ئـەڵێی دوێنێیـە شـەوێك نزیـك بـەهار، لـەماڵی ئێمـە ئاهـەنگی ((سەمەنی)) بوو. کچو کوڕ تێکەڵ بەیـەك بـو بویـن شایی ڕەش بەڵـەك بـوو، منیـش لـە تـافی جوانیمـا بووم، لەو ئاهەنگەدا، لەگـەڵ دلاوەر دڵمان چوو بـە یەکدا. بۆ بەیانی خوازبێنی کردمو بەیەك گەیشتین. پاش چەند ساڵێك خوا پۆڵای داینێ بەمە ئێجگـار ژیانمـان بـوو بەبەهەشـت، وامـان ئـەزانی دنیـا تـا ئەبرێتەوە هەموی خۆشیو کامەرانیە.

هەناسەیەکی هەڵکێشا وەهەمدیسان بـەداوێنی عەباکەی فرمێسکی سڕیەوەو بەدەنگێکی لەراوەوە دەسـتی کـردەوە بەقسـە:بـەرە بـەری پـایز بـو نیوەڕۆیـەك لەگـەڵ پۆڵا دانیشـتبووین. کە ئەوسـا لەتەمـەنی حـەوت ساڵاندا بـو. چاوەڕێی دلاوەرمـان ئـەکرد بێتـەوە بـۆ قـاوەڵتی کـاتێکم زانـی دلاوەر بـەپرتاو خـۆی کـرد بـەژوورداو یەکسـەر بـەرەو گەنجینەکە ڕۆیشت کە هاتە دەرێ فیشەك لەغی لە کەمەری بەستبو. تفەنگەکەی بەشانیەوە بـو. بەمـە ڕەنگم بو بە جاوی گازری، لەوە ئەترسام لە دەرەوە توشی شەڕو شۆڕ بووبێ بەڵام بەزەردەخەنەیەکەوە پێی ووتم:

گوڵنـاز، دوژمنـە کۆنەکـەی نەتەوەکـەمان. دیسـانەوە لەشـکری نزیـك کردۆتـەوە لەسـنوری شارەکەمان، دیـارە نیـازی خراپـە پیشـەوامان عێـل جاری کردوە، ئەبێ هـەمو چەك بەدەستێ ئامادەبێ بۆ پاراستنی نیشتمان لەدوژمن. ئاگات لـە پۆڵابـێ ئیتر بەخواتان ئەسپێرم ئەمەی ووتو منو پۆڵای ماچ کردو دەرپەڕیە دەرێ ئەو ڕۆیشتنە بوو ئیتر چاوم پـێی نەکەوتـەوە، هەناسە سارد خۆم. نـەختێك بـێ دەنگ بو لەپاشا دەستی کێشا بەڕانی خۆیا ووتی:

تـەقو توق کـەوتـە نـاو شـار پیاوەکانمـان هـەمو لـەکۆڕی جـەنگا بـو لەشـکری داگـیر کـەر هێرشـی هێنایە ناو شار ئێمـەیش کـە ئـافرەتو منـداڵو پـیر مابوینەوە هەر ئەوەندەمان پێ‌کرا بەکوتـەكو خڕکە بـەردوپانی بـەرز هـەر تـەپلـە بەسـەرێکمان بدیایـە- لەشـکری دوژمـن هـەمو تەپلـەیان لەسـەردابوو- لەناخافڵ پیامانا ئەپلۆستو بۆی دەرئەچوین.

هی‌وامـان هـەبو ئەکەوتـە بەردەسـتیان، ئیـتر نازانین چیان لێ ئەکرد. چونکە جارێکی کە چاومان پێی نەئەکەوتـەوە. ڕۆژێك پۆڵا لەبـەر دەرگـا ئـەبێ وەکو دراوسێکان بۆیان گێرامەوە دوو تەپلە بەسـەر بـەرەو پـیری یـەن. یـەکێکیان بـەزمانێ کـەس نـەی ئـەزانی ئـەڵێ چـی، قسـەیەك ئـەڵێو بـەوی تریـانو پەلاماری ئەدەنو ئەیبەن.

ڕەنگە ئەویش وەکو خەڵکی بەردی پیا کێشابن. ئیتر نازانم چی بەسەر هات، ئاه ئەگەر ئاگام لێ ئەبو تـا خوێنـی خـۆم نەخسـتایە کاسـە نـەم ئەهێشـت دەست بەرن بۆ موویەکی سەری.

دەستی شکاوم، ئەگەر ئێستا بمایە لە هـەرڕەتی سیوپێنج ساڵانەدا بوو.

داپـیرە بەهەنسـکی گریانـەوە دەسـتی کـرد بەباخەڵی کەواکەیاو پریاسکەیەکی بچووکی سوری دەرهێناو ووتی:

ئەمە پیاوێکی شـەل پاش بڕانەوەی جەنگەکە بۆی هێنامـەوە پێـی ووتم: دلاوەر لەسـەر گردەکـەی لای شـاخە ڕووتەڵـە نێـژراوە وە بـۆ نیشـانە دارێـك لەسەر گۆڕەکەی چەقاوە.

لەمەزیاتر کابرا ورتەی لەدەم دەرنەهاتو بەجێی هێشتم. هانێ چاوێکی پیا بخشێنە.

کـە پریاسـکەکەم کـردەوە، پارچـە قاقـەزێکی بچوکی زەرد باوی تیـا بـوو، بە خـەتێکی نـاخۆش ئەمەی تیا نوسرابوو:

خۆشەویستەکەم پۆڵا:

هەر چەندە گومانم هەیە لەمانت، چونکە دوژمن بڵاوی کردەوە، لە ماوەی ٢٤ سەعاتا هەر شـۆڕش گێڕێ خۆی نەدا بەدەستەوە، هەر چی خێزانی هەیە ئەنرێ بە تفەنگەوە. وە ئەشزانم دوژمنەکەمان ئێجار دڕندەیە، هەمو شتێکی لـە دەسـت دێـت. هـەروەها دوریش نیە هەڵگری ئەم نامەیە نەکوژرێ وە لەگەڵ خۆیـا نـەی باتـە خاکـەوە. بـەڵام وەکـو شـتێ بەپێویستی ئەزانم لـەم کاتی سەرەمەرگە نامەیـەکت

هەر بۆ بنێرم.هەر بۆ تۆی نانێرم بەتەنیا بۆ هەموو ڕۆڵەکانی دوا ڕۆژی ئەنێرم.

پۆلا گیان:

ئێستا دەمە دەمەی نیوەڕۆیە. ڕەنگێکی خۆڵە مێشی کشاوە بەبەر ئاسمانا تاو تاو بەهێز ئەبێ و گەردەلوول پێچ ئەخوا، لەچەپەرە کەما، لە تەنیشت نەریمانی هاورێمەوە ڕاکشاووم هەردوو دەستو لاقم گولله بردویەتی من قسە ئەکەم و نەریمان ئەینوسێ.

ڕەحەتی دەرونم لە ئازاری لەشمی زۆر کەم کردۆتەوە، چونکە ئەوەی لەدەستم هات لە پێناوی گەلو نیشتمانا کردم. ئەگەر ئەم ڕەحەتی دەرونە نەبوایە باوەڕت ببێ نەم ئەتوانی خۆم لەبەر ئەم ئێشو ئازارە بگرمەوە ئەم نامەیە بۆ تۆ بەهاوڕێکەم پڕ بکەمەوە ئێستا نەریمان نەختێك ڕاوەستا دوو تەپلە بەسەری گلۆر کردەوە.

بەڕاستی بەخیلی پێ ئەبەم، خۆزگە منیش وەکو ئەو هەر دەستێکم لە گل نەکەوتایە

نازانم ئەنجامی ئەم شەڕە چۆن ئەبێ هەرچی چۆنێ بی سەرکەوتن هەر بۆ ئێمەیە ئێمە ڕەنگە یەکێکمان دەرنەچین. بەلام ئەی ئێوە چین، ئەی نەتەوەکەمان چیە با بەهەزاران لەناو بچین، وەچەمان هەر ئەمێنێ تۆڵەی باوو باپیرمان بکەنەوە. بۆیە وائێستا بەدڵنیاییو کامەرانی چاو ئەنێمە سەر یەك.

تۆو دایکتم ڕۆحی شیرینم پۆلا ئیتر وا زمانم خەریکە.. بشکێ..بژی..

باوکت

دلاوەر

٦/ئەیلول/١٩٣٠

تا لەخوێندنەوەی بوومەوە فرمێسك بەرچاوی گرتبووم. وەکو خۆی پێچامەوە سەرم هەڵبڕی بیدەمەوە دەستی، ئەبینم ئافرەتەکە زۆر بەوردی سەرنجم ئەداتێ. پاش ئەوەی پریاسکەکەی خستەوە باخەڵی ووتی:

قسەکانت نەختێ لەهی ئەم شارە ناچێ لەکوێوە هاتوی؟.

ووتم:

-ئەمە چەند ڕۆژێکە لەو دیو لەشاری (س)وە لەگەڵ باوکما هاتوم ووتی:

-لەو جێگا دوورەوە ئەی لەکوێ دابەزیبون.

-لە ئوتێل

-لەگەڵ خۆتا نام بەی بۆ لای باوکت، نەختێ ئیشم پێی هەیە؟.

لەم داخوازیە سەرم سوڕما، باوکێکی نەدیو نەناسیو ئەبێ ئەم داپیرەیە ئیشی چی پێی هەبێ. زۆرم بەزەیی پیا ئەهاتەوە لەدڵی خۆما ووتم، ڕەنگە داوای پارەی لێ بکا، هەرچی چۆنێ بێ، زیان نابەخشێ با لە گەڵ خۆما بیبەم.

دنیا تەواو تاریك بوبو کە خۆمان کرد بەژوری ئوتێلەکەدا.

باوکم لەسەر قەرەوێڵەکە بە پاڵ کەوتنەوە ڕۆژ نامەیەکی ئەخوێندەوە کە هەستی بەترپەی پێ کرد سەری هەڵبڕی ووتی:

-مارف

کە چاوی بەپیرێژنەکە کەوت لە پشتمەوە، قسەی پێ تەواو نەکرا، لێوی نایەوە سە لچی. تا ماوەیەك لەهاتنی ئەم پیرێژنە نەناسراوە، بەم

شێوەیە وە بەتایبەتی لەگەڵ منا بو ئوتێل، واقی وڕما.

بەلام من نەم هێشت واق وڕمانەکەی درێژە بکێشێ گورج ووتم:

-بابە لەسەر گردێ لەقەراخ ئەم شارە چاووم بەم داپیرەیە کەوت وەلە سەر داخوازی خۆی هێناومە بۆلات نازانم ئیشی چی پێتە.

باوکم ڕاست بوەوەو ڕۆژنامەکەی خستە ئەولاو وەبەسەر سامیەکەوە سەیری داپیرەکەی کردو ووتی:

-ئیشی بە من فەرموو دانیشە.

بەخێر بێی

-بەڵی ئیشم بە تۆ هەیە. ئافرەتەکە وەلامی دایەوە. باوکم پێی ووت.

-فەرموو خوشکم ئامادەم بۆ هەمو یارمەتیەك

-یارمەتی پارەو مارە نیە، هەر ئەوەندە نەبێت چەند پرسیارێکت لێ ئەکەم، بەلام توو ئەو خوایەی ئەی پەرستی ئەگەر بەڕاستی وەلامم نەدەیتەوە.

هەر زیانی تیا نەبێ وەلامت ئەدەمەوە.

-هیچ زیانێکی تیا نیە. بەلام ئارەزوو ئەکەم هەردوکمان بەتەنیا بین.

بی ئەوەی باوکم پێم بڵێ چومە دەرەوە لە هەیوانی ئوتێلەکە دانیشتم.

پاش سەعاتێك باوکم بانگی کردمەوە ژورەوەو خۆی دەرگای ژورەکەی داخست. پیرێژن هەر کە چاوی پێم کەوت پەلاماری دامو کەوتە هەڵمژین و ماچ کردنم، وە بە خوڕیش فرمێسك بە چاویا ئەهاتە خوارێ. هەر ماچی ئەکردمو ئەی ووت: ئۆخەی پۆلا گیان.. ئۆخەی پۆلاگیان.. ئەوە تۆی بەساقەت بم ئەترسم خەوبی نانا خەو نیە ئەوەتای لەبەر دەمما ڕاوەستاوی بەقوربانی بەژنو بالات بم. جار جاریش پەلاماری دەستی باوکمی ئەداو ماچی ئەکرد دەستی بەرز ئەکردەوە بۆ ئاسمان نزای خێری بۆ ئەکرد.

لەمە تاس بردبومیەوە، لەدڵی خۆما ووتم وا بەسەرمانا شێت بو، سەیرکە چیم کرد بەخۆم، بۆ هێنام بۆ ئێرە ئێستا خەڵکی ئوتێلەکە بەسەرمانا دائەبارێ. لەتاو سەرسامی دەمم بووبە تەڵەی تەقیو، لەپاشا باوکم هەڵساو پیرێژنی لەبەرۆك کردمەوە لەسەر خۆ لەولاوە دایناو ووتی:

-بەسە پورێ نەختێ خۆت بگرە، باخەڵکی ئوتێلەکە لێمان نەهورژێن. تازە بەمرازی خۆت گەیشتیت.

لەپاشا باوکم ڕوی کردە منو بە هێواشی ووتی:-

-ڕۆڵە مارف، ئەم داپیرە دایکتە، دایکی ڕاستەقینە، نەمن باوکتم نەخەرامان دایکتە. تۆ کوڕی ئەو دلاوەرەی کە ئەم ئێوارەیە لەسەر گردی شەهیدان نامەکەیت ئەخوێندەوە مندالّ بوی، بەدەست دوو تەپلە بەسەرەوە بەزاکو زرووك ڕایان ئەکێشای، منو هاورێیەکەم بەڕێ کەوت بەلاتانا تێ پەڕین، بە قسەکانیانا تێ گەیشتین نیازیان خراپە لەگەڵت. لەناخافڵ هەردوو تەپلە بەسەرەکەمان دایە بەر خەنجەر، تۆمان ڕزگار کرد، وەتا شەو داهات لە ماڵێکی ئاشنای خۆمان شاردمانیتەوە. شەوێ بە

پیاوێکی دڵسۆزی خۆما ڕەوانەی شارەکەی خۆمانم کردی. منیش پاش ئەوەی ئیشی. خۆم تەواو کرد گەڕامەوە. بەڵام تۆ زۆر پەرێشان بوی، خەرامان بەدیارتەوە هەر دەگریا ئاگات لەخۆت نەبو ورێنەت ئەکرد. پزیشکیمان هێنایە سەرت ووتی کارێکی سامناك کاری لە دەماری کردەوە، چاك بونەوەی لەگوماندایە.

بەڵام لەئەنجامدا پاش مانگێك چاك بویتەوە هەر ئەوەندە نەبێ شتی ڕابوردوت لەبیر نەمابوو تەنانەت ناوی خۆشت لەبیر چوبوەوە، منیش ناوم نای (مارف)وە بە بەرژەوەندیشمان نەزانی هیچ باسێکی ڕابوردووت بۆ بگێڕینەوە، چونکە گێڕانەوەی ڕابوردووت لەدڵ ئازاری بەولاوە هیچ سوودێکی تری بۆ تۆ تیا نەئەبوو. بەڕاستی منو خەرامان زۆر دڵشاد بوین بەتۆ، بە تایبەتی کە وەجاخ کوێرین خوا لەمناڵ بێبەشی کردوین.

دایکم هەڵی دایە:

–ئەی بۆ ژنێکی ترت نەهێنا، بەشکم خوا لەو منداڵێکی بدایتایە، ووتی:

–ژنێکی ترم بەسەر خەرامان هێنا تا چوار ساڵ لام بو لەویش هیچم نەبو وە لەبەر ئەوەی لەگەڵ خەرامان‌دا ناکۆك بوون تەڵاقم دا، کە شوی کردەوە بەیەکێکی تر کەوتە زاوزێ ئەمە پێی سەلماندم کە خۆم وەجاخ کوێرم، خەتا لە ئافرەتەوە نیە.

پاش ئەم قسانە، مێشکم وەکو تەزبیێو تازە بەری بدا شێوەی کارەساتێکی پڕ تەموو مژی پیا ڕۆی وەکو چەند دەمو چاوێکی مرو موچو تەپلە بەسەریانەوە هیچی تر، لەپڕ چاوم پڕ بوو لەفرمێسکو دەستم کردە ملی دایکم تێر ماچم کرد. لەپاشا لێم پرسی..

–لەسەر گردی شەهیدان هیچ هەستێکت ئەکرد من کوڕی تۆ بم؟

دایکم بەزەردەخەنەیەکەوە ووتی:

–یەك نیشانەم لە ڕوومەتی چەپتا بەدی کرد، ئەوە منی خستە گومانەوە. دەستی خستە سەر پەلەکەی ڕوومەتی چەپموو هاتەوە قسە:

–ئەم نیشانەیە زگماکە، کە لەدایك بوی بە ڕوومەتتەوە بوو، مامانەکە ئەی ووت، ئەمە نیشانەی مشایەخە، ڕاستیش ئەکا کەتۆ لەزکما بوی چووبومە سەر (شەخە پیرە). ئەی نازانی لەسەر گردی شەهیدان کە قاقەزەکەت ئەخوێندەوە بۆچی هەر سەیری ڕوومەتتم ئەکرد. بەڵام ئەم نیشانەیە بەس نەبو دڵنیام بکا. بۆیە ئەمویست کاك بەکری باوکت ببینم وەچەند پرسیارێکی لێ بکەم. پاش تۆزێك بی دەنگ بون کاك بەکر پەتی بێ دەنگی پچڕی و ووتی:

–گوڵناز: هەروەکو پێم وتی من وەجاخ کوێرم، وەتازە نەمنو نەخەرامان بێ پۆڵا هەڵ ناکەین. ئەیەڵی ئێمەیش لێرە لەگەڵ ئێوەدا بژین؟.

دایکم ووتی:

–ئەتان خەمە سەر هەردوو چاووم، خۆشم خەریك بووم ئێستا ئەم داخوازیەتان لێ بکەم.

–باشە بەیانی ئەنێرم بەشوێن خەرامانا، کاك بەکر وەڵامی دایەوە.

ئێستا هەموو ڕۆژێکی هەینی خەڵکی چاویان بەچوار کەس ئەکەوێ، دوو پیرێژنو پیرە.مێردێك و پیاوێکی هێشتا گەنج، گەنجەکە تورەکەیەکی لەبن هەنگڵ دایەو سەتڵێکی بەدەستەوەیە بەرەو گردی شەهیدان ئەڕۆن، لەوێ حەڵوای گەزۆو کولێرەو خواردەمەنی تر لە تورەکەکە دەر ئەهێننو ئەیبەخشنەوە بەسەر منداڵانا کە ئەمانیش فێر بوون هەموو ڕۆژی هەینیەك سەر لەو گردە بدەن بۆ وەرگرتنی بەشە حەلوای خۆیان وە سەیری ئەو چوار کەسە بکەن کە بە سەتڵ گوڵە دەست نیژەکانی خۆیان لەسەر گۆڕی شەهیدەکان ئاو ئەدەن.

ئەو چوار کەسە، من و کاك بەکرو دایکم و خەرامانە. نامەکەی باوکیشم لە شوشە گرتوەو لە ژوورەکەی خۆما لە ژور سەرمەوە هەڵم واسیوە.

چیرۆك

ئاوگیران

ئاخ ئاخ نازانم دنیا بۆ واگۆڕاوە نەخۆر ڕەنگە جوانو گەر مەکەی ماوە.. نەمانگ تریفەی جارانی هەیە.. نەئەستێرەکان دەدرەوشێنەوە روخساری دانیشتوانی گوندەکەشم گۆڕاوە.. ماتو مەلوولی یان تێدا بەدی دەکەم.. ئۆف .. ئۆف.. ئەم دنیایە بۆ وای لێهات.. ئەوە چیە.. بەم بەیانی زوو وە حیلەی ئەسپ دێتە بەرگوێم.. وا لە دەرگاش درا.. ها.. جەمشید.. ئەوە تۆی.. ماندوو نەبیت.. لەبەر دەرگا ئەسپەکەت ببەستەرەوە.. فەرموو وەرە ژوورەوە.. با لە سەر ئەم سەکۆیە دانیشین..

: ئەوە بۆ وا وازو بێ تووك بوی فەرەیدوون.. بەڵێ.. بەڵێ.. ئەزانم .. ئەزانم.. جگەرت بە چ تیرێك پێکاوە..

: بەڵێ دەزانی.. مانگێك لەمەوپێش هاتم بۆ گوندەکەتان، چووم بۆ ماڵی ئەفراسیاوی خزمم..داوای چیمەنی کچیم کرد ببێ بەهاوسەرم.. خۆت دەزانی، دەمێکە دڵمان چووە بەیەکدا.. بەڵام ئەفراسیاو، هات بەگژ منداو قسەی ناشیرینی پێ وتم.. ئەگەر باوکی چیمەن نەبوایە بەخەنجەر سەرم دەبڕی.. هەر ئەو شەوە سەری خۆم هەڵگرتو گەڕامەوە گوندەکەی خۆم.. لەوساوە ئارامم نەماوە.. نازانم بۆ ئەفراسیاوی خزمم ئەمەی پێ کردم.. هەردوکمان لەیەك بنەماڵەین، ئەگەر چی سامانم لەو کەمترە، بەڵام لە ئازایەتی و، سوار چاکی و، پیاو چاکیدا، زۆر باوم بەسەر ئەودا هەیە..

:کاك فەرەیدون..گوێی مەدەرێ.. تەنگانە هەتا سەر، بۆ کەس نی یە.. ئەوە بۆلێم نا پرسی، بەم بەیانی یە بۆ گەیشتویتە ئێرە.

–:بەخوا ڕاست دەکەیَ.. هەر کە لە ئەس پەکەت دابەزیت، خەریك بووم ئەم پرسیارەت لێ بکەم.. بەڵام، قسە بەسەر قسەدا هاتو لەبیرم چووەوە.. فەرموو.. ئەمرێك.. کارێك.. ئەوە دەست دەکەی بەباخەڵتا.. دیارە .. نامەیەکت.. نامەیەکت.. لەچیمەنەوە.. بۆ هێناوم..

–: فەرموو بیخوێنەرەوە.. ئەوا ئاوێکی زوڵاڵ، لە کانیاوی دامێنی ناوچەوانتەوە، بەگۆناتا هاتە خوارێ.. ها بەم دەستە سڕە ڕێچکەی بگرە با لەپلووسکەکەوە نەرژێتە ناو هەناوت..

–: جەمشید گیان.. لێم گەڕێ.. دەردی خۆم کەمە، وا ئەمەشی هاتە سەر.. بۆی نووسیوم، دێوێك بەری ئاوی لێ گرتوون..

–: بەڵێ.. چەند ڕۆژێك لەمەوپێش تاکاتێکمان زانی جۆگەکەمان ئاوی پیا نایەت.. یەکێك چوو بۆسەرچاوەکە تا بزانێ ئاوەکە بۆ بڕاوە.. بینی دێوێك، بەری ئاوەکەی گرتووە.. هەر کە چاوی بەپیاوەکە کەوت، نەڕاندی بەسەریاو پێی وت ((هەفتەی جارێك، لاوێکی گوندە کەتانم بۆ بهێنن خوێنەکەی بمژم، ئاوتان بۆ بەردەدەمەوە)).. ئەمە لە سەر کاری گوندەکەمان گەیەندرا.. ئەویش لاوە بەهێزە ئازاکانی گوندەکەی نارده سەر دێوەکە بیکوژن.. بەڵام لەشی دێوەکە، وەکو لە پۆڵا دروست کرابێ، هیچ چەکێ کاری لێ نەکرد.. ئەویش چەند لاوێکی بەردەست کەوتو، تێکی شکاندنو، خوێنی مژین خەڵکی دێ یەکە، هەموو ڕەش پۆشو لێو بەبارن.. ئەم بەڵایە بەسەر ئێمەدا هاتووە، بەسەر کەس نەهاتووە..

–: کاکی خۆم جەمشید.. خۆت ئەزانی، جارو بار دێوەکان، بۆ مژینی خوێن، سەر لەوڵاتی ئێمە دەدەن.. بەڵام لەبەر پەلاماری جەماوەردا خۆیان پێ

ناگیرێ. دەیان کوژن، یاڕادەکەن.. دەبێ ئەم دێوەی لای ئێوە چ دێوێك بێ‌کە ئەو هەموو لاوە ئازایانە، نەیان توانیوە بیبەزێنن..

-: وەکو پێم گوتی، لەشێکی پۆلاّیینی پێوەیە.. هیچ چەکێ کاری لێ ناکات

-: ئەمە قسەی پووچەو، ناچێتە گیرفانەوە، دەبێ هێزێکی تر لە پەناوە یارمەتی بدا کە، ئێوە دەرکی پێ ناکەن.. هەستە، بابڕۆین بۆ گوندەکەتان با منیش گورزی خۆم بوەشێنم.. لای من مردن لەپێناوی خۆش گوزەرانی خەڵکیدا، زۆر لە ژیان خۆشترە.. بەتایبەتی لە ژیانی یەکێکی وەکو من..

***

-: جەمشید.. بادابەزین.. کەمێك لەسەر ئەم گردە کە، بەسەر گوندەکەتاندا دەڕوانێ، ڕاوەستین چەند پرسیارێکی ترم بیرکەوتەوە لێتی بکەم..

-: باشە..

-:سەیرکە.. ئەم گوندە جوانە، پڕ لە گوڵ و گوڵزارە، ڕەنگو بۆی پێ نەماوە، گەڵای درەختەکان، دەڵێی لە خەزاندان بەزەردی دەخزێنە خوارەوە، گوڵە ژاڵەو ئەرخەوان و نێرگزو هێرۆو شلێر، ژاکاون و بەرەو سیس بوون دەڕۆن، باڵندە بەئاسمانەوە نی‌یە.. ئاخ چیمەن گیان.. چاوم لە ماڵەکەتانە.. ئەبێ ئێستا دەروونت چۆن جۆشی خواردبێ..

-: بەسە فەرەیدون.. هەر لەبەر خۆتەوە قسە دەکەی.. دەپرسیارەکانت بکەو بڕۆ.. خوا ئەکا لەم بەڵایە ڕزگارمان ئەبێ، ئەوەندەی پێ ناچێ گوندەکەمان، دەچێتەوە تافی جوانی‌یەکەی جارانی..

-: سەرچاوەی ئاوەکە لەکوێ‌یە؟

-: ئەوەتا لە بناری ئەو کێوە.. سەیرکە دێوەکە ئەڵێی گردە بۆرە لە بەریدا پەپکەی خواردووە.

-: لەناوەڕاستی کێوەکەدا کونێکی ڕەش دیارە، ئەشکەوت نی‌یە؟

-: بەڵێ ئەشکەوتە.. قاوەیەکە پیرەمێردێکی کۆماوەی ڕیش درێژی سپی تیایا جێ نشین بووە.. شەوو ڕۆژ خەریکی زکرو تەهلیلەیە.. ناو بەناو، دێ بۆ ناوگوندەکە بۆ ئەوەی خەڵکی خێری پێ بکەن.

-: ئەم سۆفیە، پێش هاتنی دێوەکە، یا پاش هاتنی لەم ئەشکەوتەدا نیشتەجێ بووە!

-: پێش هاتنی دێوەکە بەدووسێ ڕۆژ..

-: دیارە تۆش لەگەڵ لاوەکاندا چوویتە سەر دێوەکە، سەیری کۆی‌ی دەکرد.

-: هەر سەیری ئەشکەوتەکەی دەکرد.. هائەو زەردەخەنەیە چی بوو بەسەرلێوتەوە نیشتەوەو بەپەلە ڕفی..

-: هیچ نی‌یە ڕێبوارێکە.. تۆ بەرەو خوار بەرەوە تا لە دێوەکە نزیك دەبیتەوە.. بەڵام نەیەڵی پێت بزانێ..لەپەنایەکدا خۆت بشارەوە.. منیش بەرەو ئەشکەوتەکە دەڕۆم.. کە گوێت لەتەقەو چاوت لە دووکەڵ بوو، لە ئەشکەوتەکە یەتەدەرێ.. دێوە دەبۆڕێنێ، تۆش دەست بەجێ گوللە بارانی بکە.. مەترسە.. گوللە دای دەبێژێ.. ئەوسا لەلای لاشەی دێوەکە بەیەك دەگەینەوە..

-: بەراستی سەرم لەم کارەی تۆ دەرناچێ.. چوونی من بۆلای دێوەکە.. چوونی تۆ بۆ ئەشکەوتەکە.. تەقەو دووکەڵ.. کارکردنی گووللە لە دێوەکە.. ئەمە چی بەسەر چی‌یەوە هەیە.

-: لەدواییدا مەسەلەکەت تێ دەگەیەنم.. جارێ خوات لەگەڵ..

-: ئەمە پەنایەکی باشە دێوەکە دەرکم پێ ناکات ..

ئەوە تەقە دەنگی دایەوە..ئەوە دووکەڵ بڵاو بووەوە.. ئەها بۆڕە لەدێو هەڵسا واخەریکە بەرز دەبێتەوە.. دەی.. دەست لەدەست و هێز لەخوا.. ئەوا گوللە پێکاندی.. کەوت.. لە لەنگە فرتێ کەوت.. ئای خوێناو بڵاو بۆوەو.. ئۆخەی ئەوە دەنگی هاژەی ئاوە بەربۆتەوە.. وا خەڵکی بەسەرمدا دابارین.. هەڵپەڕین و ڕەش بەڵەکە.. چەپڵە ڕێزان و گۆرانی‌یە.. دەست مەکەنە گەردنم .. ماچم مەکەن.. ئەمە ئازایەتی من نی‌یە.. یەکێکی تر ڕزگاری کردوون.. سەیرکەن .. وا لە شاخەکەوە بەسواری ئەسپە کوێتیەکەی بەغار دێت بۆلاتان.. ئەوا گەیشت ..

-: خۆ مناڵ نیم بەباوەش دام بەزێنن.. خۆم دائەبەزم.. ئەسپەکەم بەرن بەو لاوە.. بەسە دەست لەملان و ماچکردنم.. گوێم لێ بگرن با لە نهێنی بەپۆلاّ بوونی ئەم دێوە تۆپیوەتان حاڵی بکەم.. کە کاک جەمشید هات بۆ لام بۆی گێڕامەوە تووشی دێوێك بووین هیچ چەکێك کاری لێ ناکا، سەرم سوڕما.. وە بۆ ئەوەی بەباشی لەم دێوە لە عەقڵ بەدەرە بگەم، لەگەڵ جەمشید هاتم بۆ گوندەکەتان.. نەختێك لەسەر ئەو گردە ڕاوەستاین، لەو ئەشکەوتەی دەکەوێتە سەر دوو سەرچاوەکەتانەوە هەروەکو کاك جەمشید بۆی گێڕامەوە سۆفیەك دەژیا، ئەم دێوەش هەر سەیری ئەشکەوتەکەی دەکرد.. ئەمە سەرنجی ڕاکێشام.. بۆم ڕوون بووە کە تەلیسمی ئەم سۆفی‌یە درۆزنەیە، لەشی دێوەکە

بووه بەپۆلا.. لە کتێبەکانی باوکمدا، لەم جادوو گەرانەم زۆر خوێندۆتەوە.. جەمشیدم نارد لە نزیك دێوەکەوە خۆی بشارێتەوە.. کەی گوێی لەتەقەو چاوی لەدووکەڵ بوو.. دێوەکە گوللە باران بکا.. منیش بێ خشپە خۆم کرد بە ئەشکەوتەکەدا، بینیم پیرە مێرد، سەری بەسەر خەڕەکێکدا شۆڕ کردۆتەوە، خەڕەك دەڕێسێ.. خەریك بوو سەر هەڵبڕێ، بەڵام دەرفەتم نەدا.. دامەبەر گوللە.. خەڕەکەکەشم پارچە پارچە کرد، ئەو بوو بەچەڕە دووکەڵێك چاو چاوی نەدەدی.. لەو خەڕەکەوە تیشکێکی نەبینراو دەردەچوو، دەی داله دێوەکەتا، لەشی دەکرد بەپۆلا، وەك پیرەمێرد کوژراو خەڕەك شکا، تەلیسم بەتاڵ بووەوەو قاوغە پۆلاینەکەش لەلەشی دێوەکە بووەوە.. بۆیە گوللەی تفەنگەکەی جەمشید بەئاسانی پێکاندی.. مرۆڤ هەر تەنها بە ئازایەتی سەر ناکەوێ بەسەر دوژمنانیدا بەڵکو بیرکردنەوەشی دەوێ.. لێرەدا ئەوەش دەبێ بڵێم کە، جەمشیدی هاوڕێم لە لەناو بردنی ئەم دێوەدا ئەویش گورزی خۆی وەشاند..

-: من سەر کاری ئەم گوندەم.. بەناوی خۆمو هەموو دانیشتوانی ئەم گوندەوە زۆر سپاستان دەکەینو، لە چاکەتان قەت دەرناچین.. چ پاداشتێکت دەوێ، ئامادەین پێشکەشتی بکەین.

-: من بۆ هیچ پاداشتێك، ئەم کارەم نەکردووە.. پاداشتی من رزگاربوونی ئەم خەڵکەیە لەم بەڵایە.. ئا .. ئەوە مام ئەفراسیاو.. وەرە پێشەوە.. وەرە پێشەوە.. قەیدی ناکا، هەرچیت کرد بەرامبەرم لەم کاتەدا لەدڵمدا نەماوە.. پاداشتێکم لەتۆ دەوێ کە لەوەو پێش لەسەری دڵبریندارت کردم..

-: ئەی خزمی خۆشەویستم.. ئەوسا من بەهەڵەدا چووم.. وا لە سەر دەستی ئەم خەڵکەدا، چیمەنم پێشکەش کردی.. لەخوا داوا دەکەم هەموو ژیانتان بەهاری ڕەنگین بێ.

-: گیانەکەم فەرەیدون.. ئێستا دنیا چۆنە لەبەر چاوت.. ڕەنگی خۆر.. تریفەی مانگەشەو.. درەوشانەوەی ئەستێرەکان.. ڕوخساری خەڵکی..

-: ئۆجەمشید گیان.. تیشکی خۆر بێ گەردو جوانە.. تریفەی مانگەشەو.. زۆر دڵ ڕفێنە.. درەوشانەوەی ئەستێرەکان، مانای کامەرانیم پێ دەبەخشن.. روخساری خەڵکیش زۆر گەشە.

-: بزانە.. هەشت سەعات لەمەوپێش چۆن دنیات دەهاتە پێش چاو.. ئێستاش چۆنی دەبینی.. دنیا هەر وەکو خۆیەتی.. بەڵام لە دەروونی ئێمەدا دەگۆڕێت ..ئیتر خوات لەگەڵ.

سەرنج: بۆ یەکەم جارە بڵاودەبێتەوە.

بۆ ئەم چیرۆکە، سوودم لە ئەفسانەیەکی کوردی وەرگرتووە.

چیرۆك

ئادەمیزاد

ئەو ئێوارەیەی یەکی چوار دینارو نیومان خستە تەنکەی باخەڵمان کرێی پانزە ڕۆژ ئیش کردنمان لەکارگەکەی بارام بەگ لە خۆشیدا پێمان لەزەوی نەئەکەوت ئەوڕۆژە سەرمایەك بوو چۆقە چۆقی بە دانی خەڵکی ئەخست وە پەڵە هەورێکی ڕەشیش دنیای تاریك کرد بوو کەچی من و پەتیارە خۆشی دەروونی گەرم کردبووینەوە وەدنیاشی لێ ڕووناك کردبووینەوە ناحەقمان نەبوو چونکە پاش تەواو کردنی سەربازیەتی کە گەڕاینەوە شارەکەمان تا ماوەیەکی دوورو درێژ تامی نەبوونیو بێپارەییمان چێشت لەدواییدا باش بوو خوا دەرووی لێ کردینەوەو لە کارگەکەی بارام بەگ یەکی ڕۆژی بە (٣٠٠) فلس بەشاگرد دامەزراین.

ناسیاویمان ئەگەڕێتەوە بۆسەر دەمێك کە هەردوکمان سەرباز بووین لەشاری (عەمارە)وە لەیەك قاوشدا ئەنووستین. ناوی ئەورەحمان بوو، بەڵام لەبەر ئەوەی هەڵەشەو بزێو بوو چەنەبازو بێ پەروابوو بە (پەتیارە) ناوی بڵاو بوەوە، وە ئەوەی ڕاستی بێ ڕەوشتی سەیری هەبوو، بە نوکتەو قسەی سەیر هیچ پێکەنینی نەئەهات بەڵام لەپڕ وە بەبێ هۆ پێکەنین ئەیگرت ئەم ڕەوشتانەی گەلێ کێشەی بۆ پەیدا ئەکرد شەوێکیان لەقاوشەکەدا لەگەڵ دووسەربازی تردا دانیشتبووین بەدەمە تەقێوە خۆمان خەریك کردبوو، لەکاتێکدا یەکێکیان لەگەرمەی قسەکردندا بوو، پەتیارە پێکەنینەکە گرتی، ئەویش قسەکەی بڕی سوور هەڵ گەڕا بەڵام پێکەنینی پەتیارە نەگیرسایەوە، کاتێکمان زانی سەربازەکە دەمانچەی لێ هەڵ کێشا ئەگەر دەمو دەست فریای نەکەوتینایە پەتیارە لە خوێنی خۆیدا ئەگەوزا، هەروەهاش لەکاتی مەشقدا لەسەر ئەم خووەی دەمێك بە بەند کردنو دەمێکیش بەهەڕا کزدن سزا ئەدرا. ڕۆژێ بە بازاڕدا ئەگەڕام ئەفسەرێك بەرەو ڕووم هات، منیش خۆم قیت کردەوەو لەبەردەمیا هەردوو قاچم دابەیەکداو تەمەنایەکم بۆ کرد، ئەویش دایە قاقای پێکەنین کەڵێ وورد بوومەوە کاك پەتیارەیە توومەز ئەفسەرەکەمان بەرگەکەی خۆی داوەتێ بیبا بۆ لای ئوتو چی ئەویش لەبەری کردووەو فیزی پێوە ئەکات، لەداخا پێم ووت :

-:هەی نەگبەت ئەوە چیت کردووە. بەبێ پەروایی شانێکی هەڵ تەکاندو ووتی:

-:چیم کردووە؟ .. بۆ ئەوساڵی دوانزە مانگ بەم بەرگەوە ئەگەڕێ هیچی نەکردووە، من ئەگەر لەساڵان ڕۆژێك پێوەی بگەڕێم چیم کردووە؟ ماوەی مقۆ مقۆ نەبوو، ڕام کێشایە پەنایەکەوە بەرگەکەم لەبەر داماڵی، باش بوو زوو فریای کەوتم، ئەگینا سزایەکی توندی ئەخوارد.

ئێوارە کە ئیشمان تەواو بوو بەگیرفانی پڕ لەپارەوە لە کارگەکە هاتینە دەریو پەتیارە قۆڵی کرد بەقۆڵما (ئحم)ێکی کرد خووی وابوو ئەگەر شتێکی لەدڵابوایەو نەی وێرایە بیدرکێنێ (ئحم)ێکی بۆ ئەکرد بۆیە پێم ووت:

-:دەی چیت لە دڵایە بیڵێ؟

-:ئیمشەو ناوزگی خۆمان بەخواردنەوە یەك نەبرژێنینەوە؟

-:ئافەریم پەتیارە ئەم پێش نیارەت لەجێگای خۆیایەتی، هەستە بابچین بۆ مەیخانەکەی مەرقۆس.

لەسوچێکی مەیخانەکەدا لەدەوری مێزێك دانیشتینو دەستمان کرد بەدەمە تەقێو گێڕانەوەی باسی ڕابووردومان بەدەم خواردنەوەوە لەپاشا کەباس هاتە سەر باسی کارگەکەمان پەتیارە وتی:

-: بەخوا وەستا حەمۆل کابرایەکی خراپە ئاگات لێ بوو دوێنێ تۆزێك دەستم لەئیش هەڵگرت بۆ ئەوەی جامانەکەم بپێچمەوە سەرم چۆن نەڕاندی بەسەرمابەخوا ئەوەندەی نەمابوو بکێشم بەپەنا گوێیدا.

-:پەتیارەی نامۆبارەك لێرەش کێشەمان بۆ دروست مەکە خۆت ئەزانی وەستا حەمۆل سەرکارو جێگای متمانەی بارام بەگە بەرەنگاری ببی نان بڕاو ئەبی.

-:تۆ ئەزانی وەستا حەمۆل خەزووری بارام بەگە ئەم بارام بەگە وورگنە ژنەکەی خۆی پاش شەش سك تەلاق داوە کچی ئەم وەستا حەمۆلەی هێناوە کە تەمەنی لەهەژدە ساڵ تێپەر نابێ.. وەکو ئەڵێن زۆر شۆخو نازدارە.. زۆر زاڵیشە بەسەر بارام بەگدا جارو بارە بەسۆڵەکانی سەرو گوێلاکی ئەکوتێتەوە ئەڵێن لوتیش بەمێردەکەیا ناهێنێ.

-:بەسە پەتیارە دارو دیوار گوێی هەیە . نازانم کوێرا بەم پانزە ڕۆژە چویتە بنج و بناوانی بارام بەگ؟

بەڵی ئەمزانی چرپە چرپت لەگەڵ شاگردەکانی تردا لەحەوشەی کارگەدا لەکاتی حەسانەوەدا لەخۆڕایی نیە.

بەخوا وەستا حەمۆل گوێیەکی هەزار گوێیەو چاوێکی هەزار چاوو وریایە.

-: پێویستە پیاو ئەگەر لەجێگەیەکدا بێ بزانێ چی هەیە لەدەورو پشتی.

-:مردوت مرێ کە بلوێر بەزێنی وا لەخواردنەوەش بووینەوە هەستە با بڕۆین.

لەمەیخانەکە هاتینەدەرێ شەو هەرچەندە درەنگ و سارد بوو: بەلام بڕیارمان دا نەختێك بگەڕێین، باش بوو باجی خورشید کەلەخانوەکەیدا ژورێکمان لێ بەکرێ گرتبوو کلیلێکی دەرگای حەوشەی دابوینێ باکمان نەبوو ئەگەر بەرە بەیانیش بڕۆشتینایەتەوە، بەجووتە قۆڵمان کردبوو بەقۆڵی یەکدا بەکۆڵانەکاندا ئەگەڕاین، هەر کە گەیشتینە سیلەی کۆڵانێکی تەنگە بەر لەدوور تارمایی شتێکی گرمۆڵە دیاربوو ئەبزوتەوە دەنگی لێوە ئەهات. وەستاین و گوێمان شل کردوو چاومان بڕیە تارمایی‌یەکە بەڵام هیچمان بۆ ئاشکرا نەبوو دوودڵ بووین نەمان ئەزانی بگەڕێینەوە دواوە یا بچین بۆلای، لەدواییدا پەتیارەی ماخۆلان پێی لێدا بەزەویداو بڕیاریدا کە ئەبێ بزانێ ئەم شتە گرمۆڵە دەنگ دارە چی‌یە، وورده وورده ڕۆیشتین تا لێی نزیك بووینەوە کەسەرنجمان دا پەتیارە قیژاندی:

-:کوڕە خۆ ئەوە بارام بەگە ئای سەیرکە چۆن لە قوڕەکەدا ئەگەوزێ.

-:وازانیمان چی‌یە خێراکە بابڕۆین یەکێك لێرەدا بەم چەشنە بمان بینێ وابەپیاو خراپمان تێ ئەگا بەڵام پەتیارە کەللە ڕەقی گرتی و گوێی لەقسەکەم کەڕ کردوو لێی چووە پێشەوەو بەهەر نیخە نیخێك بوو هەڵی ساندە سەرپێ منیش ناچاربووم یارمەتی بدەم بچمە بن قۆڵێکیەوە. دیار بوو زۆری خواردبوەوە، زمانی لاڵ ببوو داوامان لێ کرد ناونیشانی ماڵەکەیمان بۆ هەڵبدا تا بیبەینەوە بەڵام کەوتە پەلە قاژێ و بەحاڵ (ناڕۆمەوە)یکمان لەدەمی بیست، هەتا بڵێی قینم لەپەتیارە هەستابوو بەتووڕەییەوە پێم ووت:

-:دەی ئێستا چی لەم کابرایە بکەین خێرا کە بڵێ تایەکێك لەم بارەدا نەهاتووە بەسەرمانداو تووشی شتێك نەبووین.

-:ئەی بەینەوە ژوورەکەی خۆمان تا بەیانی لەوێ بێ پیاوەتی نیە بۆ ئێمە لێرە بەجێی بهێڵین .

محرم له ناوەڕاستدایە

ئەم ویست بەهەرجۆرێك بێ لەم هەڵوێستە ناقۆلایە دەرباز ببین، بۆیە درێژەم نەدایە خێرا هەریەکەمان چووینە بن قۆڵێکی وە بەدارە دارەو هەر شەڕە شەقێك بوو بارام بەگمان ئاخنی بەژوورەکەماندا، باش بوو شەو درەنگ بوو لەڕێگا کەسمان پێ نەگەیشت لەسەر لێفە شڕەکەی پەتیارە پاڵمان خست، هەر غەڵبە غەڵبی لێوە ئەهات و ئاخ و ئۆفی بوو پەتیارە جامێ ئاوی هێناو خێرا خێرا دەستە سڕە چڵماویەکەی تێ هەڵ ئەکێشاو ئەیهێنا بەدەم و چاوو سەری بارام بەگدا؛ پاش سەعاتێك نەختێك هاتەوە هۆش خۆی چاوی گلۆفت و دانیشت هەردوو چاوی هەڵتۆقی بوون و سوور هەڵ گەڕابوون، دەستی گرت بەناوچەوانیەوەو کەوتە گریان و هەنسك. لەپاشا هەر لەخۆیەوە گرێی دەمی کرایەوە دەستی پێ‌کرد:

-: پەری ..ئای کەنازدارو خۆشەویستی.

پەتیارە لێی پرسی؟

-: پەری کێیە؟

-:ئای بێفەڕ.. پەری ناناسی، پەری خان.

پەری خانی ژنم. هەیە لەم شارەدا نەیناسێ.

ئەو ئافرەتە ڕۆح پەڕە قسە شیرینە. کە لێم ئەدا بە سۆلەکانی ئەڵێی دەستە گوڵم پیا ئەکێشێ.

بارام بەگ بەرە بەرە دەنگی...

بەرەو نوستن ئەڕۆیشت تابەلادا هات و کەوتە پرخە پرخ بەیانی کە لەخەو هەستا سەیرێکی من و پەتیارەی کردو بەقەدو بالای خۆیدا روانی خێرا کەوتە گیرفان پشکنینی خۆی، لەپاشا بەمۆنێکەوە سەیرێکی کردینەوەو نەڕاندی:

-:هەی سەگبابینە.. ئەمەیە پاداشتی چاکە ئێوەی خوێڕیم دامەزراند لەکارگەکەمدا کەچی ئیمشەو کە لەماڵی برادەرێك گەڕاومەتەوە ڕێگاتان پێ گرتووم و هێناومتان بۆ ئێرە ڕووتم بکەنەوە. دە دینارتان لە گیرفانم دەرهێناوە باش بوو هەر ئەوەم پێ‌بوو. والە ئێستاوە ئێوەم لەکارگەکەم دەرکرد. دەبڕۆن چەپەڵی خوێڕینە.

ئەمەی ووتو بەو تووڕەییەوە چوە دەرێ، منیش بە توڕەیی‌یەوە ڕووم کردە پەتیارەو ووتم:

-:دەبخۆ ئەمە باشە؟ تۆ هەر بەلای بۆ من ئاخۆ ئەو دەدینارە کێ ئەمشەو لەپێش ئێمەدا لەگیرفانی دەرهێناوە بەسەر ئێمەدا ساغ بوەوە. ئەوا ئیشە کەشمان لەکیس چوو بەسایەی پیاوەتی تۆوە.

ئیتر لەو ڕۆژەوە چاوم بەپەتیارە نەکەوتووە، تا ڕۆژێکیان لەمزگەوتەکەی قڕگە دانیشتبووم قاقەزێکیان بۆ هێنام کە کردمەوە ئەبینم خەتە ناخۆشەکەی پەتیارەیە بۆی نووسیوم کە کارگەکە بووە بەملکی میری وەڕێگا بەڕەڵلا کراوە بۆ ئەو کرێکارانەی دەرکراون بگەڕێنەوە سەر ئیشەکەی خۆیان.

بەڵام من بووم بە مەلای مزگەوت تازە چیمە لە کرێکاری.

١٩٦٩

چیرۆك

شای قەرەجەکان

تەمــەنی ئەگەیشــتە چــڵ ســاڵ، پیــاوێکی کەڵەگەتی گەنم ڕەنگ بوو، حەزی لە دەمەتەقێ زۆر ئەکرد هەر ئێوارەیەك ڕێم بکەوتایە نیشتە جێی قەرەجەکان کە لەخوار (هۆمەرمەندان)ەوە دەواریان هەڵدابوو بەزەردە خەنەیەکەوە ئەهات بەپیرمەوە زۆری لێ ئەکردم لەناو دەوارەکەی کەمێك لەگەڵیدا دانیشم و چایەك بخۆمەوە منیش دڵم نەئەشکاند قسەکانی زۆر بەتام و خۆش بوو، باسی ڕەوشت و ژیانی قەرەجی بۆ ئەکردم ئینجا ئەهاتە سەر باسی ئەو شارو وولاتانەی دیبووی، جار جاریش نوکتەی خۆشی تێهەڵکێش ئەکرد خۆی لەپێش مندا ئەهاتە پێکەنین بەتایبەتی کەئەهاتە سەر باسی فیل و فەرەجی قەرەجەکان کە چۆن بەم ساویلکەییەی خۆیان زۆر کەرەت ئافرەتە شارستانێ یەکانیان تەفرە داوەو خەڵەتانوونیان. ئیتر بە کورتی یەکەی پیاوێکی زیرەك و دانابوو وە لەوماوەیەی هاموشۆم ئەکرد تێی گەیشتم کەهەتا بڵێیت دڵ نەرم و بەتەنگ هۆزەکەیەوەیەتی بەڵام دووسروشتی سەرنجی ڕاکێشام بەلامەوە سەمەرەبوو یەکێکیان باس کردنی ڕەوشت و خووی قەرەجەکان بۆ بێگانەیەکی وەکو من کەئەمە لەقەرەجەوە زۆر دوورە، ئەوی تریشیان جاروبار لە گەرمەی روو خۆشی و قسەکردنیا لەپڕێ دەنگ ئەبوو گرژی و پەستی یەك لەڕوخساریا دیاری ئەدا وەکوو دڕکێك لەجگەری هەڵبچەقێ، بەڵام زۆر بەگورجی ئەچوە وە دوخیاتی پێشوی وروخساری ڕوون ئەبوەوە وەئەکەوتەوە قسەکردن.

جارێکیان کە ئەم پەستی و گرژییە بەریدا خۆم پێ نەگیرا لێم پرسی:

—:ئەڵێی ئازارێکت هەیە؟..

زۆر بەڕەقیەوە (نەء)یێکی لەدەم دەرپەڕی کە ئەمەم لێ چاوەڕوان نەئەکرد، دیار بوو ئەم پرسیارەی بەدڵ نەبوو.

کات نیوەشەو بوو، لەژوورەکەی خۆم دا کەئەکەوێتە تەنیشت دەرگای حەوشەکەمانەوە خەریکی نووسینەوەی چیرۆکێ بووم کە گوێم لە دەنگی دەرگا بوو زۆر بەبێزاریەوە پێنووسەکەم داناو لەبەر خۆمەوە ووتم:

—:ئێستا کاتی هامشۆ کردنی ماڵانە؟.. کە دەرگاکەم کردەوە چاوم بە (حەسوئاغا) کەوت زۆر سەرسام بووم، ئەم کابرایە بەم نیوە شەوە چی ئەوێ نەیخستە ئەوەی من پرسیاری لێ بکەم ووتی:

—:روخسەتم ئەدەی بێمە ژوورەوە وە چەند قسەیەکت لەگەڵ بکەم؟

ئەوی ڕاستی بێ لەپێشا خەریك بووم دەست بەڕوویەوە بنێم دەرگاکە دابخەمەوە، ئاحەقیشم نەبوو چونکە قەرەج لەناو ئێمەدا ناوبانگی بەباش نەڕۆیشتوە، لە ڕۆژی ڕووناکدا سڵیان لێ ئەکرێ چ جا بێ بەم درەنگ شەوە بەڵام کزۆڵێ یەکەی و ئەو میوانداریەی ئەیکردم لەناو دەوارەکەیدا دڵی نەرم کردم و لە ژوورەکەمدا بەرامبەر بەیەك دانیشتین.

حەسوئاغا چاوی بڕیبوە بنمیچەکەو خێرا سمێڵی بائەدا، هەستم کرد لە تەنگ و چەڵەمەیەکی دەروونی زۆر توندو تیژدایەو دەماری بەئەندازەیەك گرژ بووە هاکابتەقێ، دیار بوو ئەیویست بە گورج ترین کات هەرچی لەدڵی دایە هەڵی ڕێژێ و بحەسێتەوە، بەڵام نەیئەزانی چۆن ئەم ڕازی دڵەی خۆی هەڵبڕێژێ، ئەوی ڕاستی بێ لەوکاتەدا هەرچی کەساسی و کلۆڵی هەیە لەڕوخساریا دەر ئەکەوت لەپاشا بەدەنگێك نازانم لەچی ئەچوو ووتی:

—:واخەریکە شێت ئەبم و ئەدەمە کێو .. نازانم چی بکەم.. مرۆڤێکی زۆر بێ فەڕو بایەخم، هیچ نرخێکم نی‌یە. من مرۆڤ نیم.. هیچ نیم. ئاخ چارەم بکە. نەختێك تفی قوت دایەوەو هەناسەیەکی ساردی هەڵکێشاو کەوتە قسەکردن:

—:دەمێکە ئەمەوێ ڕازی دڵی خۆمت بۆ هەڵڕێژم بەڵام لەبەر ئەوەی هەر وەکو خۆت ئەزانی گەورەی هۆزەکەمم بەلامەوە ناشرین و بار سووکی بو پریاسکەی دڵی خۆمت بۆ بکەمەوە، هەر لەدڵی خۆمدا پیشم ئەخواردەوە تا گەیاندمە ئەم ڕادەیەی ئارامی پێ هەڵگرتم خەوو خۆراکی نەهێشتووم ئیمشەو هەر لەناو جێگادا تلاومەتەوە، هەست ئەکەم ئەگەر یەکێ نەبێ تورەکەی دڵی خۆمی بۆ بکەمەوە ئەوەندەی پێ ناچێ شێت ئەبم و ئەدەمە کێو، لەتۆش بەولاوە متمانەم بەکەس نی‌یە وە لەپاشا لەو بڕوایەدام کە ئەتوانی چارەیەکم بۆ بدۆزیتەوە وە هەر چەندە دوودڵ بووم کە بەم نیوەشەوە بەخەبەر بی بەڵام بەباشم زانی هەوڵێك هەر بدەم، سا ئەگەر نەشتوانم چاوم پێت بکەوێ بەشکم شنەی بایەکی ساردو گەڕانێك گڕی دەروونم دابمرکێنێتەوە وەنەختێك خەو بچێتە چاوم لەدەرەوە چاوم بەتیشکی روناکی کەوت کە لە پەنجەرەکەتەوە ئەهاتە دەرێ بۆیە لەدەرگام دا.

شای قەرەجەکان نەختێك بێ دەنگ بوو، منیش بە سەرسوڕماویەوە سەرنجم ئەدایە، ئەبێ ئەو کێشە گەورەیە چی بێ کە تووشی ئەم پیاوە بووە وە بەم مەرەیەی لێکردووە؟ زۆرم بەزەیی پیا ئەهاتەوە بڕیارم دا بەهەموو توانایەکمەوە یارمەتی بدەم وەزۆر پەرۆشیش بووم بەزۆری مەبەستەکەی خۆی بدرکێنێ، بۆیە هەردوو دەستم خستە ناو دەستیەوە وەبەزەردەخەنەیەکەوە پێم ووت:

—:برام دان بەخۆتا بگرە تەنگانە نی‌یە کۆتایی نەیەت و کێشە نی‌یە جێ بەجێ نەکرێ کێشەکانم بۆ ڕوون بکەرەوە تا بەپێی توانا یارمەتیت بدەم.

قەرەجەکە کە گوێی لە ووشەی یارمەتی بوو نەختێك روخساری ڕوون بوەوە ووتی:

—:توخوا.. تۆ بڵێی دەرمانێك هەبێ چارەی ئەو دەردە بەناسۆرەی من بکا، لەبەرچی خوا ئێمەی قەرەجی لەسروشتی مرۆڤایەتی بێ بەری کردووە.. نە نیشتمانمان هەیەو نە نەتەوە.. من مرۆڤایەتی خۆمم لێ وون بووە.. پەنام هێناوەتە بەرتۆ بۆم بدۆزیتەوە ئەگینا یا شێت ئەبم یا خۆم ئەکوژم.

زۆر بەتوندی چاوە فرمێسك قەتیس تیاماوەکانی تێ بڕیم و چاوەڕوانی وەڵام بوو.

منیش لەدڵی خۆما ووتم ئەمەیە کێشەکەی، ئەیەوێ نیشتمان و نەتەوەی هەبێ وەکوو هەموو خەڵکێکی تر، بەڵام چۆن یارمەتی بدەم وە لەم بێ هیوایی‌یە ڕزگاری بکەم؟.. بەواتایەکی تر چۆن نیشتمان و نەتەوەی بۆ پەیدا بکەم؟.. بۆ ئەوەی خۆم ڕزگار بکەم لەم هەڵوێستە ناخۆشە پێم ووت:

—:ئەم خاکەی ئێوە دەوارتان لەسەری هەڵداوە نیشتمانی خۆتانەوە نەتەوەکەیشی نەتەوەی خۆتانە.

کابرای قەرەج بەدەنگێکی بێ هیوایی‌یەوە ووتی:

—:بۆچی خۆشم ئەمەم نەئەزانی.. بەڵام هەیهو. هەیهو.. تازە لە کیس چووم.. نە ئەتوانم هیچ نەتەوەیەك بەنەتەوەی خۆم دابنێم وەنەئەشتوانم بەبێ نیشتمان و نەتەوە بژیم.. جاران وانەبووم.. گوێم نەئەدایە ئەمە. منیش وەکو هەموو قەرەجێکی تر هەر چەندە هەستم ئەکرد ناتەواویەکم تیا هەیە بەڵام نەم ئەزانی چی‌یە لەبەر ئەوە باکم نەبوو.. بەڵام لەو ڕۆژەوەی تۆو چەند هەڤاڵێکی ترت لە نزیك نیشتەجێکەی ئێمە لەپەنا دار گوێزەکە دائەنیشتن منیش لەو دیوتانەوە گوێم لە گفت و گۆتان بوو لە بارەی نەتەوەکەتان و نیشتمانەکەتانەوە ڕێگاو پیلانتان دائەنا بۆ ڕزگار کردنی لە دەست داگیرکەران، ئەڵێم لەو ڕۆژەوە بۆم دەرکەوت کە ئێمەی قەرەج مرۆڤ نین، هەر کە چاوم بەتۆ ئەکەوێ بێ فەڕی خۆمم بیر ئەکەوێتەوەو ئەم بزوێنێ، ئەمەوێ ناتەواوی خۆم بەتەواوی تۆ پڕ بکەمەوە. بۆیە ئەو ئێوارانەی بەناو دەوارەکانمانا ئەگەڕێیت زۆر حەز ئەکەم لەگەڵم دانیشی.. خۆزگە نۆکەرێك بوومایە خاوەن نەتەوەو نیشتمان نەك شای قەرەجەکان.. ئاخ دەردم زۆر گرانە. تازە لەکیس چووم.

بەدەم ئەم قسانەیەوە وەکو لەرزی لێ هاتبێ هەڵ ئەچۆقی و فرمێسك بەچاویا ئەهاتە خوارێ. نەختێك بێ دەنگ بوو بۆ ئەوەی بە دەستەسڕە ئاڵەکەی فرمێسکی چاوی بسڕێتەوە لەپاشا بەتووڕەییەکەوە هەڵسایە سەرپێ و بەبێ ئەوەی دوعا خوازی بکا خێرا بەرەو دەرگای حەوشە ڕۆیشت و هەر ئەشی ووت تازە لەکیس چووم. تازە لەکیس چووم..

کاتێك گەیشتمە بەردەرگا ئەو لەپێچی کۆڵانەکەدا وون بوو بوو؛ ئەوشەوە تابەیانی خەو نەچووە چاوم هەر دەنگی قەرەجەکە لەگوێما دەنگی ئەدایەوە (نە نیشتمانم هەیە نە نەتەوە. تازە لەکیس چووم. تازە لەکیس چووم بەیانی بەپەلە پەل خۆم گەیاندە نیشتەجێی قەرەجەکان ئەبینم هەموو مۆلیان خواردوە خەریکی شین و شەپۆڕو قوڕ پێوانن بۆ سەرەکی هۆزەکەیان، بۆ حەسۆئاغا کەخۆی خنکاند بوو.

چیرۆك

بۆ خۆیی

خوله هەرچەند تەمەنی گەیشتبوە (٤٠) ساڵ بەڵام هێشتا دڵی زۆر زەوقی بوو لە کاتی ئیش کردنیا پەستو دڵ تەنگ ئەبوو لەبەر بەرگە شڕو ووڕە پیسەکانی خوا خوای ئەوەی بوو کات خێرا بڕواو ئیش بەتاڵ ببێو بەرگە پاكو تەمیزو ووتوکراوەکەی لەبەر بکاو سەری چەور بکاو دای بهێنێو بۆین باخێکی وورشەدار لەملی بەستێو پێلاوەکانی بەبۆیاخ بریقەدار بکاو بگەڕێ بە شەقامەکاندا، موچەکەی کە مانگی (١٠) دینار بوو هەر بەشی ڕازانەوەی خۆی ئەکرد نوستنو خواردنیشی لەسەر پیرەژنەکەی دایکی بوو کە نان کەری ماڵان بوو.

گەلێ ئێوارە لە شەقامی مەولەوی چاوم پێی ئەکەوت جگەرەیەکی (گرێڤن) بەلای لێویەوە بەقیتو قۆزی پیاسەی ئەکرد ئەت ووت یەکێکە لەفەرمان بەرە گەورەکان وە لەبەر ئەوەی هەردووکمان لەیەك دایرەدا بووین هەر کەمنی بدیایە نەختێك لام ئەوەستاو هەندێ ووتەی قووتی بۆ ئەکردمو بەجێی ئەهێشتم.

ئێوارەیەکیان کە هات بۆ لام زۆر گۆڕا بوو، خۆشی‌یەکی قووڵ لە دەروونی‌یەوە کاری ئەکردە سەر رووخساری رەنگێکی ئاڵ هەڵگەڕاوی لێ نیشتبوو چاوەکانی ئەبریقایەوە وەکو منال ئەتریقایەوە، ئەو رۆژە هایبەخت(یانصیب) راکێشرابوو لەدڵی خۆما ووتم هەبێو نەبێ بەختی کراوەتەوە بۆیە لێم پرسی:

-: وا دیارە لە ڕاکێشانی ئیمڕۆدا بیتاقەیەکت بۆ دەرچووە؟.. بەفیزێکەوە ووتی:

-:بیتاقەی چی. لەبیتاقە زیاترم دەست کەوتووە ئاگات لە چی‌یە وا بووم بەشت، بووم بەپیاوێکی بەرزی رێز لێ گیراو لەناو خەڵکیدا، ئێستا خەڵکی بەپێی ئیشەکەم سەیرم ناکەن بەڵکو بەپێی پیاوەتی خۆم نرخدارم ئەکەن گوێ بگرە تا بۆتی بگێڕمەوە بزانە چی ڕوویداوە. چۆن ئێستا خەڵکی سەیرم ئەکەن بەڕاستی ئەمە شتێکی زۆر پەنهانە خۆشم سەرم لێی دەرناچێ چۆن وا گورج ئەم مەردوومە ئەگۆڕێ..پێ‌کەنی بەڵام پێکەنینێکی بەکوڵ.. لەپاشا دەستی کردەوە بەقسە کردن.

-:دوێنێ لام وابێ هەر لەم کاتەدا بوو لەکۆڵانێکدا دووکانێکم بەرچاو کەوت ویستم شخارتەیەکی لێ بکڕم خاوەنەکەی بەرزە پێ لەبەرم ڕاست بوەوە زۆر بەڕێزەوە سڵاوی لێ کردمو بەبەگم.. بەگم بەدەورما هاتو داوای لێ کردم لەلای دانیشم بۆ ئەوەی گەورەی بکەم هەروەکو خۆی ووتی: ئەوەی ڕاستی بێ شەرم گرتمی بەگورجی شخارتەیەکم لێ وەرگرتو دە فلسم دایەو سوپاسم کردوو بەجێم هێشت بەبێ ئەوەی چاوەڕێی باقی پارەکە بکەم، چۆن شەرم نامگرێو ناشڵەژێم یەکێك لەپڕ بەبەگم بەگم فەرموو دانیشەو گەورەم بکا بێ بەپیرمەوە کە تا ئێستا شتی وام بەخۆمەوە نەدیوە.

خوله کە لەم قسانە بوەوە ووتی:

-:ئیتر خوات لەگەڵ.. یەك دوو هەنگاو دوور کەوتەوە بەڵام دیسان وەکو شتێکی بیر کەوتبێتەوەو گەڕایەوە ووتی:

-:وەرە با بڕۆین بە چاوی خۆت بمبینە چۆن پیاوێکم بەزۆر رای کێشامو بردمی لەگەڵ خۆیدا کەلە دوکانەکە نزیك بووینەوە دوگمەی چاکەتەکەی داخستو هەنگاوەکانی هێمن کردەوە.

خاوەن دوکانەکە لەگەڵ کوڕێکی هەرزەکاردا دانیشتبوو کە چاوی بەئێمە کەوت هەر لەدوورەوە بە بەرزە پێ هەڵساو سڵاوێکی گەرمی کردو خولەش لەخۆشیدا مشەمشی هەناسەی ئەهاتو وەڵامی سڵاوەکەی دایەوەو خەریك بووین لەدووکانە تێ پەڕین بەڵام دوکاندارەکە لەدوکانەکەی هاتە خوارەوە وەکو پیاوێکی کلۆڵ لە بەردەمی شادا ڕاوەستێ ئاوا لەبەر دەممان وەستاو ڕوی کردە خولەو بەدەنگێکی لەرزۆك پێی ووت:

-بەگم. گەورەم. ئەو خزمەت کارەت (لەو کاتەدا کورەکە گەیشتە تەنیشتی) کوڕمە دەمێکە بەبێ ئیشو کار ئەسووڕێتەوە بەشکم لای خۆتان دای بمەزرێنن بەفەرمانبەرێك قوتابخانەی ناوەندیشی تەواو کردووە خوا گەورەیی تان کەم نەکاتەوە. خوله لەم خواستە زۆر پەشۆکاو ڕەنگی تێك چوو ئاوڕێکی لەمن دایەوەو کەوتە بژمین هەرزەکارە کەش دەستە سرێکی گرتبوو بەدەمەوە وەکو مەنجەڵ ئەکولا لەپڕ پیش خواردنەوەی بەهارەی پێکەنینێ تەقی یەوە، دوکاندارەکەی داچڵەکاندوو کەوتە سەیری دەورووپشتی خۆی وەکو شتێکی لێ قەومابێ. کوڕەکەش لەباوکی نزیك بوەوەو شتێکی چرپان بەگوێدا، دوکاندارەکە لە کوڕەکەی مۆڕ بوەوەو لەخولە نزیك بوەو بەچاوە داخوراوە سور هەڵ گەڕاوە ریپۆقاویەکەی باش پیا هەڵڕوانی، ئینجا ڕاستەقینەی بۆ دەرکەوت لەتەریقیدا سەری شۆڕکردوو ووتی:

-بمبوورە لێم تێك چووی.

خوله لەهەموو شتێك گەیشت کە هۆی ئەم لەبەر هەڵسانو رێز لێ گرتنەی (بۆخویی)* چاوی دوکاندارەکەیە.

بەبێ ئەوەی قسە بکا خێرا بۆی دەرچوو.

دوکاندارەکە لەگوڕەوە وەستایەوە چەپۆکێکی کێشا بەسەری کوڕەکەیدا کە هێشتا پێکەنینەکەی نەگیرسابوەوە پێی ووت:

-هەتیو زوو بۆ پێت نەوتم کەتەنەکە خۆڵەکەی بەردەگاکەمان ئەم پیاوە ئەیکاتە جەواڵی کەرەکەیەوە.

لاچۆ هەتیو ئەمە هەمووی بەهۆی تۆوەیە من وام زانی..

*بۆخۆیی : تراخوما

چیرۆك

ڕێگای ئازادی

-١-

لــه ژورێ لــه ژورەکــانی نــهۆمی دووهــەمی خانوویەکدالــە گــەڕەکی (کــەرراده مریــەم) پــیره مـێردێك‌و پـیرەژنێ لەســەر دوو کورســی لــەگوێی (علاالدیـن)ێ دانیشـتبوون. بـاران سـەر بـه کـڵاوە ئـەباری. پــاش ئــەوەی کــات ژمــێری دیوارەکــە یانزەهــەمین دەنگــی لێــوە هــات. پــیره مێردەکــە جگەرەکەی لەناو تەپڵەکەکەی بەر دەمیا کوژانەوەو رووی کردە پیرەژنەکەو پێی ووت:

-دەبڵــێ ئــەم کــوڕە تــا ئــەم درەنــگ شــەوە بــەم سەرماو سۆڵەیە چیی ئەکا لەدەرەوە؟

پیرەژنەکە بەدەم باوێشکەوە وەڵامی دایەوە:

-پیاوەکــە، چیی بکا بــەدیار ئێمــەوە. تــازە لــە (ئەردەن) هاتۆتەوە، ڕەنگە برادەرەکانی لە (یانەی) ئەفسەران زیافەتیان بۆ کردبێ.

پیرەمێردەکــە دانەویــەوە نــەختێك ئــاگری زۆپاکەی خۆش کردو دەستی کردەوە بەقسە کردن:

-ئافرەت، مــن وەکــوو ســەرنج ئەدەمــە عــەبدول کــەریم ماوەیەکــە گــۆڕاوە، هەمیشــە وەکــوو بیــیری بەشتێکەوە خەریك بێ وایە. کەم قسە ئەکا، وە کەم لــە ناومـاندا دائەنیشــێ. لــەپێش ئــەوەی بچــێ بــۆ ئەردەن وا نەبوو، تۆ بڵێی ئەوە ئیشی چیی بێ؟

پیرەژنەکە لەسەر خۆ ووتی:

-ئەوەی ڕاستی بێ منیش هەستم بەوە کردوە، بــەڵام هیــچ قســەیەکی لای مــن نــەدرکاندوە، خۆشــم هەرچەند ئەکــەم نــاوێرم لێی بپرسم نــەوەکوو پێــی ناخۆش بێ. هەتا یەت بەرەو لاوازیش ئەڕوا.

بڵێم چی پیاوەکە، خۆت ئەزانی لــەهیچی کــەم نیــە، لەســپادا لەڕووتبــەی (زەعیــم) دایــە وە دوا ڕۆژیشــی زۆر ڕووناکــە، وە لەبــەر باشــی‌و دڵســۆزی هەموو کەسێ خۆشی ئەوێ.

قاسم جگەرەیەکی داگیرساندەوەو پاش ئەوەی دووسێ مژی لێدا هاتەوە قسە:

-ئافرەت بۆ لەگەڵی خەریك نابی بەشکم لەکەڵ کەڵەی ژن نەهێنان بێتە خوارێ بۆ خۆی خــێزانێك پێکەوە بنێ، من وابزانم کوڕ بەقسەی دایك باشـتر ئەکا. ئەگەر ئێستا ژن نەهێنێ ئەی کەی ئەی هێنێ واتەمەنی گەیشتە (٤٣) ساڵ. من لام وایە ئەگەر ژن بهێنێ لەم پەستی‌و دڵ گیریە ڕزگاری ئەبێ.

-پیاوەکە هەتا ئێستا گەلێ کەرەت لەم ڕووەوە ویستوومە دەرگای قسەی لەگەڵ بکەمەوە، بەڵام ئەو هەر لەسەر قسەی خۆی سوورە، نایەوێ ژن بهێنێ. نـازانم مەبەستی چیـە. مـن هـەر لـەکۆڵی نابمــەوە، لەهــەموو هــەلێکدا قســە ئەهێنمــەوە ســەر باســی ژن هێنـان بەشـکم ئەمـە خوایـە بیـیری بگۆڕیــن. ئــەوە دەنگــی دەرگایــە وا بــزانم هاتــەوە. پــیرەژن بــەرەو دەرگای حەوشە ڕۆی. قاسمیش چوو بۆ ژوورەکەی خۆی.

عــەبدول کــەریم لەدالآنەکــە پاڵتۆکــەی کــرد بــە سنگەکەیا‌و پێڵاوە قوڕاویەکانی داکەن. ئینجا چووە ژوورەوە وەلەسەر ئەو کورسیەی باوکی لــەوەوپێش لەسەری‌دانیشـتبوو، دانیشـت. دەسـتی بەسـوپەکە گەرم ئەکردەوە کە ڕووی کردە دایکیی ووتی:

-دایە ئەوە چۆنە هەتا ئێستا بەم درەنگ شەوە نەنووستوی؟

-ڕۆڵە هەتا ئێستا لەگەڵ باوکتا دانیشتبووین، باسی تۆمـان ئـەکرد. بەڕاسـتی مەسـەلەی تـۆ دڵـی هەردووکمانی خستۆتە مەراقەوە.

بەسەر سوڕماویەکەوە سەری لــەدایکی هێنایــە پێشەوەو لێی پرسی:

-مەسەلەی من؟

دایکی بەزەردەخەنەیەکەوە وەڵامی دایەوە:

-ڕۆڵــە ئێســتا لەســایەی خــواوە روتبەیــەکی گــەورەت هەیــە. وە هــەرچی بــرادەرت هەیــە هــەموو لەتەمــەن‌و روتبــەیا لــە تــۆ کــەمترن، کــەچی بــوون بەخاوەنی ماڵ‌و منداڵ. تۆش لە کەڵ کەڵەی شەیتان وەرە خــوارێ، خــێزانێك پێکــەوە بنــێ. وا تەمــەنت گەیشتە (٤٣) ساڵ ئەگینا لەمە بەدواوە بەبەرتــەوە نامێنــێ منــداڵ بــەخێو کــەیت. با منــوو بــاوکت کــە عەمری پیرە مەڕێکمان ماوە بت بینین بەدامەزراوی‌و چاومان بەمنداڵەکانت بگەشێتەوە.

کــە دایکــی لــەم قسـانە بـوەوە، عـەبدول کـەریم سەری هەڵ بڕی‌و پێی ووت:

-دایە جارێ من ئامانجێکی زۆر گەورەم هەیــە پەیمانم داوە تا نەیەتە جێ ژن ناهێنم.

-کەواتــە لەبــەر ئــەم ئامانجەیــە وا شــەوو ڕۆژ مێشکی خەریك کردووی. بەساقەت بم پێــم ناڵــێی ئەو ئامانجە چیە؟

-جارێ نەء.

عەبدول کــەریم ئەمــەی ووت‌و هەستایە ســەر پــێ‌و بــەرەو ژوورەکــەی خــۆی ڕۆی. لــە (نووســـــراوخانەکەی)دا، پـــەڕاوێکی‌دەرهێنا لێی نووسرابوو (ستراتیجیەتی شۆڕش) بــە پێ‌نووســی (ماوتســی تۆنــگ) زۆر بــە پەرۆشــەوە کەوتــە خوێندنــەوەی. دایکیشــی لەژوورەکــەی خــۆیدا ڕاکشابوو خەوی لێ تەتی بوو، هەر بیری لەو ئامانجە گەورەیە ئەکردەوە کە عەبدودل کەریم پەیمانی داوە تانەیەتە جــێ ژن نــەهێنێ بــەڵام هەرچــەندی ئــەکرد نــەی ئەزانی چیــە وە چــۆن‌و کــەی کوڕەکــەی پــێی ئەگا.

-٢-

ڕۆژ بــەرز بووەبــوەوە، دنیــای بەتیشــکە زێڕینەکەی گــەرم کردبـوو، خـەڵکی بەشـەقامەکاندا هـەر یەکە بـەرەو ئیشـی خـۆی ئـەڕۆی. لـە ڕادیـۆی چایخانەکانەوە دەنگی قورئان بەرز ئەبوەوە. لەگەڵ ئەوەشا کە هەموو شتی ئاسایی ئەهاتە پێش چاو.

بەلام مرور بۆچی‌و دەمار گــرژی لەڕووخســارو بزووتنەوەی زووبەی خەڵکەکەدا خۆی ئەنواند لە چایخانە کان‌و سووچی کۆڵانـەکاندا سیان‌و چوار کۆمـەڵیان ئەبەسـت‌و بەچرپـە قسـەبان ئـەکرد، نـاو بـەناویش سـەیری کـات ژمێریـان ئـەکرد بـەڵام کـە پۆلیـس یایـەکێکی نەناسـیاو دەربکەوتایـە گـورج بڵاوەیـان لێ ئـەکردو ئەڕۆیشتن بـەرێی خۆیانـەوە کات کە گەیشتە هـەموو چایخانـەکان جمـەی ئـەهات لەخـەڵکی. هـەروەها هـەردووکانێ رادیـۆی تیابوایـە بەردەرگاکــەی وەکــو شــارە مێروولــە خــەڵکی لێ هورووژابــوو ئەمــە وای ئەگــەیاند هــەواڵێك بــڵاو ئەکرێتـەوە. ئـەوەندەی پـێ نـەچوو دەنگی بێژەرەکـە لە ڕادیۆوە بەرزبووەوە:

ئــەی گــوێ گــرە خۆشەویســتەکان، ئێســتا بــەیانێکی گرنگتــان بــۆ ئەخوێنمــەوە کــە لەلایــەن بەڕێوەبەری پڕوپاگەندەی گشتی‌یەوە دەرچووە.

کــە بێژەرەکــە ئــەم بەیانــەی بــڵاو ئــەکردەوە، خەڵکەکە هـەتا ئەهات ڕووخسار یـان بـەرەو گـرژی ئەڕۆی وە پریشکی قین لـەچاویانا ئەدرەوشـایەوە. هـەر کە بێژەرەکە لـە قسـەکانی بـوەوە، بەهـەزارەها مستەکۆڵە بەرز بوەوە بـە هـاوار کردنـەوە: بڕوخـێ ئیمپریـالیزم، بمـرێ خـائنی چەپـەڵ نـوری سـەعید بڕوخێ پەیمانی شەڕاوی بەغدا. لـەم کاتـەدا کە ئەم هاوارانە بەرز ئەبوەوە، هاڕەی چەپڵە هات. یەکێك بە قەڵا دۆشکانی چـەند کەسـێکەوە بـەدەنگێکی بـەرز خوتبـەی ئەخوێندەوە خراپی پەیمانەکەی بـۆ گـەل ڕون ئەکردەوە لـەم کاتــەدا پۆلیسـێکی بـێ شـوومار بەدونکی‌و تفەنگەوە بەشاقاما بڵاوبوونـەوە، گـرژی

کەوتە ناو شارەکە ئەوەندەی پێ نەچوو پۆلیس بەتیلا لەخەڵکی بەربوون. خەڵکیش بەمستەکۆڵەو بەردو دارو هەرشتێك بکەوتایە بەردەستیان وەڵامیان دانەوە. تا ئەهات خەڵکی زیاتر ئەڕژانە شەقامەکانەوە، وەتا ئەهات پۆلیسەکانیش درندەتر بەرەنگاری ئەم خەڵکە ئەبوون. لەپاشا بار بەچەشنێکی سام ناك گۆڕا کە لەسەربانی دایەرەی پۆلیسەوە هارەی شەست تیر بەرز بوەوە. هەر منداڵو پیرو ئافرەتو لاو بوو وەکو گەڵای پایز بەرزئەبوونەوەو لە خوێنی خۆیاندا ئەگەوزین. لەهەرچوار قوڵەوە شەست تیرو تفەنگو دەمانچە دەنگی ئەدایەوە. سەربانی دایەرەکانی میری بەگوێنیە خۆل کرابوون بەچەپەر لە کونەکانیانەوە لوولەی تفەنگ لێ هاتبوە دەرێ، شەقامەکانیش چۆڵو خامۆش بوون، هەر هەنگاوێك بڕۆشتیتایە چاوت بەچەند لاشەیەك ئەکەوت لەخوێنی خۆیانا نقووم بوون. لە کۆڵانی گەڕەکەکەکانیشا ئافرەتەکان شینو شەپۆڕیان بوو، یەکێك هاواری مێردەکەی بوو ئەوی تر کوڕەکەی جار جاریش دەنگی هۆڕینی ئوتۆمبیل ئەهات کە یازرپەپوشەکانی پۆلیس بوو بۆخەڵك گرتن ئەگەڕا، وە یائوتومبیلی نەخۆشخانەبوو، برینداروکوژراوەکانی کۆ ئەکردەوە. لای ئێوارە دەنگی تەقەنەما وەمیری بەڕادیۆ ئەم بەیانەی بڵاوکردەوە:

-٣-

کات (٨)ی شەوبو کە ئەفسەرێك خۆی کرد بەژورەکەی عەبدول ئیلاه داو سلاوێکی سەربازانەی لەبەر دەما کردو ووتی:

*سەرۆك وەزیران لەبەر دەرگا ئەیەوێ بەخزمەتان بگا.

*بابێتە ژوورەوە.

ئەوەندەی پێ نەچوو نوری سەعید هاتە ژوورەوە وەبەهەناسە سواری سلاوی کرد. پاش ئەوەی عەبدول ئیلاە داوای دانیشتنی لێ کرد، لەسەر کورسی یە پالی دایەوە. عەبدول ئیلاە دەستی نا بەزرکەی بەردەمیا، کابرایەکی ڕەشی چاکەت سپی پانتۆڵ ڕەش هاتە ژوورێ بەکزولەیی لەبەر دەمیا ڕاوەستا. عەبدول ئیلاە پێی ووت پیکێ ویسکی خەست بۆ نوری سەعید تێکا. پاش ئەوەی نوری سەعید قومێکی لەپێکەکەی دا عەبدول ئیلاه بەزەردەخەنەیەکەوە پێی ووت:

*ها ئێمڕۆ ئەو سەرسەریانەت باش عاقڵ کرد!

نوری سەعید دەستی هێنا بەملیاو ووتی:

*بەمەرەیەکم بردن پشتاو پشت نەوێرن سەر هەڵبڕن.

*بەڕاستی هەر لەخۆت یەت بتوانی چارەی ئەم ئاژاوە گێڕانە بکەیت.

نووری سەعید بەفیزێکەوە دەستی هێنا بەوورگیاو ووتی:

*هیچ دڵ لەدڵ مەکەن، تامن لەدونیادابم

هەرکەس سەر بەرزکاتەوە بەرانبەر بەئێوەو بەریتانیای گەورەمان سەری پان ئەکرێتەوە من نازانم ئەم ڕەشوو ڕووتە لەمە زیاتر چیان ئەوی بۆ شوکری حکومەتی ناکەن کە لەسایەی سێبەریا لەتەڕ نەخەون لەووشك ئەنوون. ئەم دیموکراتی‌وە ئاشتی‌وقسە قۆڕانەیان لەچی‌یە. خوا گەورەی داناوە فەرمان بکا، بچوکیش بەجێی بهێنێ.

انشاالله هەر بۆمان ئەمێنی، ئێمە هەر ئەوەمان ئەوێت باشت تەمیە کردین.

نووری سەعید بەدەمارتووندیەوە ووتی:

*دیارە کردەوەکانی منت هەمووی لەبیر چوتەوە. هەر بەریتانیایە کەمنی لەبیر ناچێتەوە، ئیمڕۆ لای ئێوارە باڵیۆزەکەی بەتەلەفون سپاسی کردم. ئێوە ئەگەر بڕوام پێناکەن، وەرن سەیرێکی نەخۆشخانە بکەن بزانن چەند لاشەی لێ کەوتوە. وەسەیرێکی بەندیخانە بکەن بزانن چۆن جمەی د . لێم ببورە.

من لەقسەکەم مەبەستم ئەوە نەبوو بەتۆیا ڕانەپەرمووم ئیشی واباشت لەدەست بێ، بەڵکو هەر حەز ئەکەم دەدوانزە کەرەت بۆمی بگێرییەوە بۆ ئەوەی دڵم بەتەواوی ئاوبخواتەوە.

ئەوی ڕاستی بێ ئەوەندەم قین لەو کەسانەیە کەناوی گەلو ئازادی‌و دیموکراتی ئەبەن ئەگەر بەلەوێچ خوێنیان بخۆمەوە ئۆخەی ناکەم. بەڕاستی دڵم ئوقرە ناگرێ تا ڕەچەڵەکیان نەبڕیتەوە.

نووری سەعید کەوەختەوەبوو چاویلکەکەی بکەوێتە خوارێ، لە قەپۆزی لوتی توند کردەوە ووتی:

گەورەم هەموو شەوێ بەدڵی ڕەحەتی‌و بێنیگەرانی بۆخۆتان بنوون. ئەوەتا لە ماوەی ئەم چەند ساڵەدا کە بەرێوە بردنی کاروباری وولاتتان بەمن سپاردوە، هەرچی هێزی بەربەرەکانی هەیە زدی ئێوە هەموویانم تەفرو تونا کرد. پەرلەمانێکم پێکەوە نا هەموویان لە دڵسۆزەکانی خۆمانن، بێ مقۆ مقۆ هەر یاسایەك ئارەزوو بکەم مۆری ئەکەن. بزووتنەوەی ئاشتیم کرد بەتاوان، دەمی ڕۆژنامەکانم بەست، پارتی‌یەکانم لەناو بردوە ئەندامە چالاکەکانیم لەبەندیخانە توندکرد. بەریتانیاو ئەمریکا لەچەكو جبەخانە درێخیمان لێ ناکەن بۆ ئەوەی خۆمان بپارێزین لەناحەزەکانمان. وەسپای بەریتانیای دڵسۆزمان لە حبانیە شەوو ڕۆژ پاسەوانمان ئەکات، سەرەڕای ئەمانەش ئێمڕۆ پەیمانی بەغداش مۆرکرا کەبەمە بەریتانیاو چوار دەوڵەتەکەی دراەسیمان ڕاستەخۆ وە ئەمریکا لەپەناوە ئەتوانن یارمەتیمان بدەنو فریامان بکەون ئەگەر خوانەخواستە مەترسیەك پەیدابوو. ئەمانە هەمووی لەوێ بوەستێ، بەهجەت عەتیەو نائیلی حاجی عیسی خوا بەرخوداریان کا،

شـەو ڕۆژ خـەوو خۆراكیـان لـەخۆیان هـەڵگرتوە بەهـەزارەها چاویـان[1] بـەووڵات دا بڵاوكردۆتـەوە هەرەیەكێ فزە بكا ئیتر هەر خۆیان ئـەزانن چـی لێ ئەكەن. ئیتر چی مەترسیەك ماوە گەورەم!

عـەبدول ئیـلاە هەڵسـایە سـەرپێ و نـەختێك هـاتوچۆی بەژوورەكـەدا كـرد. ئینجـا لەبـەر پەنجەرەكـەیدا ڕاوەسـتاو پەردەكـەی هەڵدایـەوە، نـەختێك سـەیری پاسـەوانەكانی كـرد كـە لەحەوشـەكەدا بەتفەنگەكانیانـەوە ئەهاتن و ئـەچون. لەپاشـا لـەجێگای خـۆی دانیشـتەوە، قومێكـی لەپێكەكەی‌دا ووتی:

*ئەی سپاكەمان جێگای باوەڕە؟

*لە سپا مەترسە.. ئەو تەكبیرەی ئەو شەوە منو ئێوەو شا كردمان و بـەیانی بـەجێمان هێنـا هـەموو مەترسـیەكی لـەم لایەنەشـەوە نەهێشـت، ئێسـتا تیپەكان هەموو ناوچە گرنگەكانی سپا لـەو كەسانە پـاك كـراو نەتـەوە گـەلێیان دوودڵ بوویـن وە ئـەو كەسـانە خراونەتـە جێگایـان كـەزۆر دڵسـۆزی خۆمانن.. عەبدول ئیلاە سەرێكی ڕاوەشاند ووتی:

*بـەخوا پیـاوێكی دانـایت و ئیـش زوو هـەڵ ئەسووڕێنیت.

*دانایی ئێوەیە هی من نیە.. من هـەر ئـەوەندەم ئەوێ بەریتانیا و ئێوە گەللەیم لێ نەكەن.. بەڵام ئەوی ڕاسـتی بـێ شـەوی ئاهەنگەكـە داگیرتـان كـردم كـە لەبـەر خـاتری باڵیۆزی‌ئـەمریكا فـاضل جـەمالیتان لەسـەرو منـەوە دانـابو، وە لـەمن زورتـر رووتـان ئەدایە، ئەمە ئەگـەر هـەر منـی دڵگیر بكردایـە قـیرو سیا، بـەڵام بـاڵیۆزی بـەریتانیا پەسـت ببـێ و زوو ئاهەنگەكە بەجێ بهێڵێ شتێكی زۆر نـاخۆش بوو.. من نازانم گەوجێكی وەكوو جەمالی چون پشتی پێ ئەبەسترێ ئەو كەرە گوێ درێـژەی لـەهیچ كـاتێكدا دەمی خۆی ناگرێ و سەر ئێشـەمان بۆ پـەیدا ئـەكا.. هەر پیلانێك كە دای ئەنێن هێشتا ئێمە ڕێگامـان بۆ خۆش نەكردوە ئەو بڵاوی ئەكاتەوە، هـەر بۆ ئـەوەی بڵێن لە هەموو شتێكدا دەستی هەیـە.. ئێنجا گێرە شـێوێنەكانی نـاو خۆشمـان، وە دوژمنـەكانمان لـە دەرەوە وەكو یكێتـی سۆڤیەت و دەوڵەتـەكانی تـری ڕۆژهـەڵاتی ئـەوروپا ئەیكەن بەهـەراو پیلانەكە سـەر نـاگرێ. پـەیمانی پۆرتسـماوسمان هێشـتا لـەبیر نەچوەتـەوە كـە هێشـتا ڕوو نووسـەكەی لـە بایۆزخانەی بەریتانیا لە بەغدا بوو كەفاضل جەمالی لـە لەندەنـەوە خـۆی پـێ نـەگیرا ئـابڕوی بردیـن وە ئەوەبوو یەكێكیان خۆم بووم بەڕیشی سپی‌یەوە ڕام كرد بۆ ئـەردەن. عـەبدول ئیـلاە بەزەردەخەنەیەكـەوە دەستی هێنا بەپشتی نوری سەعیداو پێ‌ی ووت:

*قەت وامەزانە ئێمە تۆ ئەگۆڕینەوە بە جەمالی.. بـەڵام خـۆت ئـەزانی پـرۆژەی زۆر گـەورەمان بەدەستەوەیە ئەگەر ئەمریكا پاڵ پشتمان نەبێ سەر ناگرێ.. تێ ئەگەی.. تێ ئەگەی مەبەستم چی‌یە؟

نوری سەعید بەزەردەخەنەیەكی مەكر بازانـەوە ووتی:

*بـەڵێ تـێ ئەگـەم.. ئایزنهاوەر بـا هـەر بـاوەڕ بەكوێ درێژی وا بكا.

*مامـە.. مـن لـەڕوی ئـەم پرۆژەیـەدا سـاردت ئـەبینم.. زۆر هـەلی باشمـان دەست كـەوت كـەچی تـۆ لەكیست داین.

نـوری سـەعید قومێكـی لەویسـكیەكەی داو جگەرەكەی داگیرسان و ووتی:

*خۆتان ئەزانن وا لە سیاسەتی دەوڵەتیدا ڕیشم سپی كرد. نابێ كارێ بكەین پەشیمانی لـەدوا بێ.. ئەم ئیشە گەورەیە بەهەڵەشەیی ناكرێ.. ئێوە ئەوە بزانن سوریە هی خۆتانـە، بـەڵام هـەندێ بـار هەیـە ئـەبێ ڕێـك بخرێ.. جارێ نـە بـەریتانیا كـە خـۆی لەپەیمانی بەغدادایە وە نەئەمەریكا ناتوانن ڕاستەو خـۆ یارمـەیتمان بـدەن، چونكـە ئەوسـا رووسـیاش سنگ یەنێتـە پێشـەوەو دژمـان ڕائەوەسـتێ وە ڕای گشـتی عالـەمیش لایـەن گیریمـان ناكـاو بـە موئامەرەیـەكی ئیمپریالیزمی ئـەژمێردرێت ئـەم دوو دەوڵەتـە دۆستەمان ئـەتوانن لـەژێرەوە یارمـەتیمان بدەن و هـەروەكو (مستر هەندرسون) لـە ئەنقـەرە لـە خۆتـی گـەیاند. ئـەبێ ئاژاوەیـەك لەسـووریە هـەڵ بگرسێت وە چەند كەسێك لـە خـەڵكی سووریە بـەم ئیشە هەڵبسێت. ئەوسا بەناوی دامركانەوەی شەڕو پاراستنی ئاسایشەوە سپاكەمان ئەنێرین بۆ ئەوێ و داگیری ئەكەین. ئێستا هـەر وەكو خـۆت ئاگـادریت لەم لایەنەوەگـەلێ هـەنگاو هاویشـتراوە.. لەسووریە چەند كەسێكمان بەپارە كڕیوە ئامادەن بۆ هەرا هـەڵ گیرساندن، وە زۆر بەدوور بینی پیلان ڕێك خراوە.. ئینجا كەی وەختـی هـات هەمووشتێ بـەدڵی ئێـوە ئەبێ عەبدول ئیلاە، سەرخۆش بوو بوو كە نووری سەعید ئەم قسانەی بۆكرد، ناوبەناو هەڵ ئەستایە سـەرپێ و بەژوورەكـەیا ئـەهات و ئـەچوو، لەپاشـا لەجێ‌ی خۆی دائەنیشتەوە. كە نووری سەعید لـە قسـەكانی بـووەوە، سـەری لێ نزیـك كـردەوەو بەدەنگێكی نزم پێ‌ی ووت:

ئەم هـەتیوە دەستی بۆ ژورەكەی شا فەیصـەل ڕاكێشا-بوە كۆسپ لە ڕێگاما تۆ دڵ سۆزی بۆیە بەئاشكرا پێت ئەڵێم ئەمەوێ خۆم بچمە سەر تەختی شایەتی هەمو وڵاتانی عەرەب، بەڵام ئەم دوو منداڵە حسین و فەیصـەڵ ئـەم ڕێگەیـەیان لێ بەستومەتەوە نازانم چی بكەم.

نوری سەعید بەزەردەخەنەیەكەوە ووتی:

-خۆشـم ئـەزانم تـۆ زۆر لەهـەردووكیان كارامـەتری وەخزمـەتێكی بـێ پایـانت هەیـە بـۆ بەریتانیا وەكو جەمال عەبدول ناصر سیلە نـەبون بـەریتانیا بگۆڕێیتـەوە بەئـەمریكا ئـەم جـارە كـە لەلەندەن بووم كاربەدەستانی ئەویش ئەمە بیروڕایان بـوو. جـارێ دان بـەخۆتا بگـرە بەقسـەی شـێتێكی وەكو فاضل جەمالی مەكە نە وەكو بەقەڵبەیەكتا بدا هەموو ئاواتێك پلە بەپلەیەتە جێ جارێ بامەسەلەی سوریە سەربگرێ و لەسـەر تـەختی ئـەوێ بەبـەرگی پاشـایەتی‌یەوە دانیشـیت ئـەوی تـر ئاسـانە ئوتومبێلێك و دار تـەلێك. مردنەكەی خوا لێخۆشبو شـاغازیت لـەبیرە عـەبدول ئیـلاە پـەلاماری نـوری سـەعیدی داو تـێر ئـەم لاو لای مـاچ كـرد لەپاشـا پێكەكەی هەڵگرت و پێ‌ی ووت.

-نۆشكە بەخۆشی ئەو ڕۆژەی بەئاوات ئەگـەین. ئەبێ تۆش بكەم بەوەلی عەهدم.

نـوری سـەعید دوا قومـی پێكەكـەی هـەڵداو سەیری كات ژمێرەكەی مەچەكی كردوو ووتی:

-وا كات گەیشتە یەكی پاش نیوە شـەو بابڕۆم سەرێكی تحقیقاتی جنائی بدەم بزانم تائێستا چەند كەس گیراوە.

-خوات لەگەڵ.

پـاش ئـەوەی نـوری سـەعید ڕۆیشـت عـەبدول ئیلاە هەستایە سەرپێ و وەكو ئارامی لێ هەڵ گیرابێ بەم سەرو ئەو سەری ژورەكەدا ئەهاتو ئەچو، هـەر لەبەر خۆشیەوە ئەی چرپاند.

بۆم ڕاوەستن، شـەرت بـێ سـەری هـەمووتان پـان بكەمەوە. سەری تۆش نووری سەعید. سـەری تـۆش فاضل جەمالی. سـەری ئێوەش فەیصـەڵ و حسـین.. نامـەوێ كـەس ببـێ بەهاوبەشـم لەفـەرمان ڕەوایـی.. ڕاوەستن بائەم پیلانە سەربكەوێ.

لەپاشـا دەستی نـا بەزڕەكـەیا، كـە كابراڕەشـەكە هاتە ژووری، عەبدول ئیلاە بەزمانێكی لاڵ ووتی:

*ئـەو ئافرەتـە ئەمریكایـەیەوە ئیمـڕۆ لەلبنانـەوە بۆیان ناردووم پێ‌ی بڵێ بابێتە ژوورەوە.

-٤-

ماوەیـەكی دوور بەسـەر ئـەم كارەسـاتەدا تـێ پـەڕی، دووكـان و بـازاڕ دانرابـووەوە، قوتابیـەكان

چوبوونەوە قوتابخانە، بەیانیان هەر کەس ئەچوە سەر ئیشی خۆی، ئێوارانیش چایخانەکان پڕ ئەبوون لەدۆمینەکەرو تاوڵەکەرو نێرگەلە کێش. هۆی گوزەران تائەهات بەرەو خراپی ئەڕۆیشت، هەموو کاروکاسبیەك کەوتبوە ژێر دەستی کارگەو کومپانیەکانی بەریتانیا، بازرگانێتی ڕاوەستابوو. گەلێ لە بازرگانە نیشتمانیەکان نابووت بوو بوون. وەفەلاحەکانیش لەتاو زورداری‌و چەوساندنەوەی ئاغاکان بەقەتار کۆچیان ئەکرد بۆ شار. دزی‌و ڕێ گری‌و پیاو کوشتن‌و ڕەوشتی خراپ بوو بوو بەشتێکی ئاسایی. ئەمە لەلایەکەوە وە لەلایەکی کەشەوە، هەر کوشك‌و تەلار بوو بەئاسماندا ئەوچوو شاو وەلی عەهدو وەزیرەکان سالّی مانگێك پێیان نەئەکەوتە پایتەخت، لەسەر حسابی ڕەنجی هەژاران بەشارەکانی ئەمریکاو ئەوروپادا ئەگەڕان. ئیتر زۆربەی گەل لەهەموو سەرێکەوە دەردوو دوو ڕووی تێ کردبوو. خاوەن تەلارو کاربەدەستە گەورەکانی لێ دەرچێ یەکێك نەبوو لێو بەبابروو دڵ تەنگ نەبێ.

تەنها (علی أفندی) نەبێ بەشی‌ی خۆی شو کردبوو هەر چەندیشە نەخاوەن کوشك‌و تەلار بوو، وە نە لەکاربەدەستە گەورەکان بوو لەسەردەمی دەوڵەتی عوسمانی‌دا (یۆزباشی) بوو، وەپێش کۆتایی جەنگی یەکەم بە پارەیەکی کەم تەقاعد کرابوو. زور بەپەرۆش بوو بۆ سەردەمی ڕابوردوو، بەرگە سەربازیەکەی هێشتا هەر هەڵ گرتبوو بۆ یادگاری هەندێ کەرەت لە ماڵەوە لەبەری ئەکردو دارێکی بچوکی ئەکرت بەدەستەوە، وە لە دالانە درێژەکەی ماڵی خۆیانا بەفیزێکەوە سنگی دەرئەپەڕاندو هاتو چۆی ئەکرد. وای ئەزانی تابووری سەربازی لەدواوەیە. بەڵام لەبەر ئەوەی گۆشتن‌و ورگن بوو لەچاو جارانیا بەم بەرگەیەوە دیمەنێکی سەیری هەبوو. پانتۆڵەکەی تۆزێ لەخواروو ئەژنۆیەوە لەقاچی تونگ ئەبوو، قولی چاکەتەکەشی لە ئانیشکی‌ی بوو تەنها یەك هەڤاڵیش هەبوو لەشارەکەدا ئەویش حاجی قادر بوو، بازرگانی پێستە بوو. بەجەلەیە پێستەی ئەکڕی‌و ئەی نارد بۆ دەرەوەی عێراق، بەمە گوزەرانی زۆر باش بوو. بەڵام لەم ساڵەدا کە بازرگانی ڕاوەستابوو، ئەمیش وەکو بازرگانەکانی تر کەوتبوە تەنگ‌و چەڵەمەیەکی گەورەوە. ئەم دوو هەڤاڵە هەر چەندە دۆستێکی گیانی بەگیانی بوون‌و هەموو شەوێ حاجی قادر لەدیوەخانەکەی علی أفندی رای ئەبوارد، بەڵام زۆر کەڕەت ناکۆکی ئەکەوتە بەینیانەوە.

ئەو شەوە وەکو جاران پێکەوە دانیشتبوون، علی افندی لەسەر قەنەفەکەی پالی دابوەوە، قاچی خستبوە سەر قاچ نێرگەلەی ئەکێشا وە لەسەر سەمتی فڕەی نێرگەلەکەی پێ‌ی ئەلەرانەوە. حاجی قادریش بەرامبەری دانیشتبوو. لەخوار ئەوانیشەوە کوڕەکەی علی افندی کە لەتەمەنی (١٥) ساڵاندا بوو، لەگوێ ڕادیۆکە دانیشتبوو. ئەم هەموو شەوێ ئەبوایە رادیۆی بۆ باوکی لێ بدایە بەڵام لە ئەنقەرەو ئەستەمبول بەولاوە نەئەبو هیچ ئیستگەیەکی تر بکاتەوە.

علی أفندی پاش ئەوەی مژێکی باشی لەنێرگەلەکەی‌دا، ڕوی کردە حاجی قادرو پرسیارە ئاسایی‌یەکەی لێ کردەوە:

-ئێ، حاجی، چی هەیە چی نی‌یە؟

حاجی قادر بەدەم داگیرساندنی جگەرەکەیەوە ووتی:

-چی هەبێ علی أفندی. خۆت ئاگات لە وولاتەکە نی‌یە؟ ئەوەتا هەر ئەوە ماوە بمان گرون، ئەم حکومەتە گەلی فەوتاند کاروکاسبی هەمووی ڕاوەستاوە، دەرامەتی نەماوە. بەسەری تۆ چەند مانگێك ئەبێ پێستەکانم لەعەماردا کەوتووە نایەڵن بینێرمە دەرێ، خوا ئاگادارە هەزار دیناری لەسەر قەرزارم.

-گوێ مەدەرێ کار بەرەو باشی ڕوات. بەم نزیکانە باکوری عێراق ئەچێتە ژێر دەستی تورك، ئەوسا دنیا زۆر خۆش ئەبێ.

حاجی قادر ووتی:

-یا خوا قەت چاومان بەو سەردەمە ڕەشە نەکەوێتەوە. تورکەکانیش چیان پێ نەکردین تەنانەت درەختەکانی گۆڕستانەکانیشیان سوتاند، وە هەزارەها لاویان نا بەگوللەی تفەنگەوە.

علی أفندی بەنەرمە تووڕەیی‌یەکەوە ووتی:

-تۆش عەقڵت چۆتە سەر عەقڵی ئەم گەنجە گەوجانە- دەستی بۆ کوڕەکەی ڕاکێشا- ئەمەیان خۆت بووی بەکەفیلی تا بەریان دا. (فەرهادیشم خۆت ئاگاداری چی بەسەر هات. ئێستاش نازانم جێگای کوێ‌یە. لەبەخت ڕەشی خۆمە لەباتی ئەوەی بۆم پێ‌بگەن‌و لەم پیریەما بەخێوم بکەن کەچی سەر

ئێشـەو مـاندوو بوونیـم بـۆ پـەیدا ئەکـەن. ئـەوەتا بەشـەو بـەڕۆژ لـەتاو فـەرهاد خـەوو خۆراکـم نیـیە وەختە بدەینە کێو. لەهەرا خوێناویەکەدا کەس نەما نزاری کوڕم نەبێ خوتبە بخوێنێتەوە، باش بوو هـەر نـەش کـوژرا ئـەو ئەفسـەرەش خـوا سـەری لێ تێـك داوە..

حاجی قادر قسەکەی پێ بڕیو ووتی:

-کام ئەفسەر؟ ئەوەی دراوسێتان؟

-بـەڵێ، ئـەویش جـارو بـارە کـە یـەت بـۆ ئـێرە دەست ئەکا بـەم قسـە قۆڕانـە. بم زانیایـە لەسـەر ئـەم بیرە خەتەرەیە (گەولایێ)ی کچم نە ئەدایە..

-بۆچـی؟ کوڕێکـی زۆر بەڕەوشـتو باشـە، سـێ ئەستێرەی بە شانەوەیە.

علی افندی مژێکی لە نێرگەلەکەیداو ووتی:

-بـەڵێ، بەڵێ، ئـەویش ئـەوەندەی پـێ ناچـێ ئەیگرن خۆم کێشەم کەمە ئەویش بێتە سەر، دوور نییە گەلاوێژیشی لەگەڵ نەگرن، نازانم ئەم خەڵکە کە نەتورکی ئەوێو نەحکومەتی عێراق ئەی کێ یان ئەوێ؟ کێ ببێ بەشوانمان؟

حاجی قادر وەڵامی دایەوە:

-گـەل ئەیـەوێ بەسەربەسـتی لـە سـایەی ڕژێمێکی دیموکراتی ڕاستدا خۆی کاروباری خۆی بەڕێوە بەرێ. ژێر دەستەی بێگانانو کۆنەپەرستان نەبێ. ئەگەر ئێمە سەربەخۆو سەربەست بوونیایـە ئەم دەردی سەریانەمان تووش نەئەبوو:

علی افندی وتی:

-حاجی واز لەم قسانە بهێنە. من ئەزانم هەردوو کوڕەکەم هەڵ خەڵەتاون، بەڵام تۆ، ئەوە بەرەو ڕووی خۆت ئەیڵێم، کە پێستەکانت برەوی نەبوو ئەکەویتە جنێودان بەحکومەت، خۆ ئەگەر لەبرەو دابوو ئـەم قسانەت هـەمووی لـەبیر ئەچێتـەوە. هـەردوو مـانگ لەمـەوپێش ستایشـی حکومـەتت ئـەکرد، کـەچی ئێستا حاجی لێم بوی بە بول شەویك سێ کەرەت لەسەر یەك مژی لە نێرگەلەکەی داو لەپاشا بانگی نزاری کرد سەرە نێرگەلەکەی بۆ تازە بکاتەوە.

کە نزار بەسەرە نێرگەلەکەوە هاتەوە، سـەیری کرد باوکی چاو بە پارچە قاقەزێکدا ئەگێڕێ، زانی نوسخەیەکە لەو بەیان نامانەی ئەمڕۆ خۆی بڵاوی ئەکردەوە. بۆیە زەردەخەنە کەوتە سەر لێوی. باوکی کەئەیخوێندەوە هەتا ئەهات زیاتر ناوچەوانی لۆچی تێ ئەکەوت. وە کـە لەخوێندنـەوەی بـوەوە دایـەوە دەست حاجی قادر. ئینجا دووسێ کەرەت دەستی هێنا بە قەبرغەی چەپیا ئەمە نیشانەی تووڕەیـیو هەڵچوونی بوو. لەپاشا بەحاجی قادری ووت:

-ئەمانەی ئەمە ئەنووسن ناماقوڵ ئەکەن. بەڵێ بـول شـەویکەکان پییـان ناخۆشـە عـێراق پـەیمان لەگەڵ تورکیا ببەستێ چونکە هەر ئەو ئەزانێ چۆن قـەلاچۆیان ئـەکا. مـن گومـانم نیـە لەئـەنجامدا ئـەم وڵاتـە ئەداتـەوە بەتورك چونکە هـەر ئـەوان ئـەزانن وڵات بەڕێوە بەرن.

حاجی قادر پێی ووت:

-علی افندی تۆ بەناڕەوا هێرش ئەبەیتە سـەر شیوعیەکان. خۆ خۆت ئەزانی من شیوعی نیمو هیچ پەیوەندیـەکم پییانـەوە نیـە، بـەڵام خـوا ڕاسـتەو ڕاسـتی لێ خـۆ شـیە، شـیوعیەکان زۆر نیشـتمان پـەروەرن لەپاشا ئەم بەیان نامەیە وەکـو لـەدامێنیا نوسراوە هـی شـیوعیەکان نیـە بەتـەنها هـی بـەرەی نیشـتمانی یـەك گرتـوە کـە هـەموو هـێزە نیشتمانی‌یەکانی گەل ئەنوێنێ.

علی افنـدی بـەم قسـانە ئێجگـار دەمـاری تونـد بوو. وە بەدەنگێکی بەرز ووتی:

-ئـەڵێ‌ی هی بول شـەویکەکان نیـە؟ ئـەی بـژی برایـەتی کوردو عەرەب، بژی برایـەتی هـەموو گـەلان، بژی ئاشتی چیە؟ حاجی تۆ گەوجی یا خۆت گەوج ئەکەی ئەگینا لەمنی باشتر ئەزانی ئەمانە هەمووی بەیتو بالۆری بول شەویکەکانە. بول شەویکن.

نزار تا ئەم ڕادەیە دانـی بەخۆدا گرتبوو پیشـی ئەخواردەوە، بەڵام کـە بـاوکی بـەم ڕادەیـە هێرشـی بـردە سـەر نیشـتمان پـەروەرەکان ئیـتر خـۆی پێ‌نەگیراو هەڵی دایە:

بابـە-شـیوعیەکان لـە هـەموو کەسـێك زیـاتر خۆیـان بـەخت ئەکـەن لـەپێناوی ڕزگـاریو سەربەخۆیی وڵاتدا، وەلەپاشـا ئـەم دروشمـە هـەر هـی شـیوعیەکان نیـە، بـەڵکو بـوە بـە ویـردی سـەر زمانی هەموو مرۆڤێکی بەشەرەف. کە نزار ئەمەی ووت علـی افنـدی ئێجگـار چـاوی پەڕیـە پشـتی سەریو ئەڕاندی:

-ئەمە دایکت تەربیەی دیـاوی لەقسـەی لـەخۆ گـەورەتردا هـەل بدەیتـێ؟ بـەڵێ هـەتیوەکانم هەردوکیان بول شـەویکن. مـالی خۆیـان کـاول کـرد خـەریکن ماڵی منیش بەقووڕ ئـەگرن، حاجی ئەمـە شەوەکەیەو ئەیڵێم نزار لەسەر ئەم ئەتوارە بڕوا ئـەی گرنەوە ئینجا ئەوسا پارەی کەفالەتەکەی کە (٥٠٠) دینارە من لەباتی تۆ بیدەمەوە.

کە علی افندی ئـەم قسانەی ئـەکرد نزار ڕەنگی سوور هەڵ گەڕاو جارو بارە سەیری حاجی قادری ئـەکرد وەکـو داوای لێ بکـا فریـای کـەوێ لـەم هەڵچونەی باوکی ڕزگاری کا. لەپاشا کە علی افندی بێ دەنگ بوو سەر حاجی قادر بەنەرمی پێ‌ی ووت:

-علی افندی، تـۆ لـە خۆڕایـی خـۆت سـەغڵەت ئەکەی. نزار کوڕێکی زیرەكو وورپایە لە هەڵەشەیی پێشوی دەرسی وەرگرتوە، باوەڕم هەیە ئیتر کارێکی واناکـا جاسووسـەکان زەفـەری پـێ بـەرن. خـوا نەخواسـتە ئەگـەر هـەر گرتیشـیان تـۆ گـوێ مەدەرە(٥٠٠) دینارەکە من هەزارم چوە با ئەویشی بچێتـە سـەر. ئەمانـە باکیـان نـەبێ گیـانی خۆیـان لەپێناوی گەلدا بەخت بکەن بۆ من بۆ پارەیەك وەکو چڵکی دەست یەتو ئەڕوا باکم بێ. لەپاشا ئەمیش خـۆ لـە هـەموو لاوانـە زیـاتر نیـە کـە لـە تاریکـایی زیندانەکانا ئەژین، بەخوا لەنزاری تۆ ناسكو نازادر تر بەخێو کراون.

کە حاجی ئەمـەی ووت، علی افندی ئـەوەندەی تـر قینـی هەڵسـا، سـدارەکەی کێشـا بـە مێزەکـەی بەردەمیاو ئەڕاندی:

-تۆش، تۆش حاجی؟ لەباتی ئەوەی یارمەتیم بدەی ئەم کوڕەم لەداوی بولشەویکەکان ڕزگار بکەم نـەوەکو وەکـو براکـی تـری لێ بەسـەر بـێ کـەچی هانەهانـەی ئـەدەی. مـن ئـەزانم کـە گیراشـەوە پـی ئەخەیتە ربسی ملم بۆ (٥٠٠)دینارەکە، ئەوسا ئەبێ خانوەکەمت بۆ بفرۆشم. من نامەوێ بولشەویك لەم ماڵـەدا بـێ. لەسـەر ئـەم بـیرو بـاوەڕە لانـەدا دەری ئەکەم.. دەبڕۆن ئیتر بەرۆکم بەردەن..

علـی افنـدی بەتوڕەیی‌یـەوە هەسـتاو بـەتوندی دەرگاکەی لەدوای خۆیەوە دا بەیەکاو ڕۆی بۆ ژووری نوستن.

نزار تابەردەرگای حەوشە لەگەڵ حـاجی ڕۆی. لەبەر دەرگا حاجی بەنزاری ووت:

-لـەباوکت دڵگـیر مەبـە. خـۆت ئـەزانی پیـاو کەبەساڵاچوو تووڕەو تڕۆ ئەبێو بیرو باوەڕی لەگەڵ هـی وەچـەی ئێسـتا ڕێـك ناکـەوێ. بـەڵام دڵـی زۆر پاکە، سبەینێ هیچی لەدڵا نامێنـێ. خـۆت ئـەزانی ئێمـە هـەموو شـەوێ لەگـەڵ باوکتـا بـەدڵ ئازاری‌یـەکتری بـەجی دیڵێن، کـەچی بـەیانی خـۆی یەتەسـەر دووکانەکـەمو ئاشـتم ئەکاتـەوە، وە بـۆ شەوی داهاتوو خێرا یەمەوە دیوە خانەکەتان.. ئیتر شەوباش.

-٥-

شەوێ لە شەوەکانی مانگی حزیران شنەی بای دجلـە لـەگڕی گـەرمای ڕۆژی کـەم کردبـووەوە. لەباخچەکەی یانەی ئەفسەران چوار ئەفسەر دوانیان لەڕوتبـەی عـەقیدا، وە یـەکێکیان لـە ڕوتبـەری

مقەدەما، ئەوی تریشیان لەروتبەی ڕەئیس دا، لەگوێ مێزێك دانیشتبوون. سیانیان ئەزنیفیان ئەکرد، ڕەئیسەکە چاوی بری‌بوە دەرگای حەوشە. ئەوەندەی پێ نەچوو ئەفسەرەکە بەپەنجە تەقە تەقی لە مێزەکە هێنا هەر سێ ئەفسەرەکەی تر سەریان هەڵبڕی‌و ڕاستەو خۆ سەیری دەرگای حەوشەیان کرد چاویان بەئەفسەرێکی بالأبەرزی لاواز کەوت لەبەر دەرگاکە ڕاوەستابوو چاوی بەحەوشەکەدا ئەگێڕا. لەپاشا لەسەر خۆ هاتە ژووری‌و بەزەردەخەنەیەکەوە بەلایانا تێ پەڕی‌و، وە لە قوژبنێکا دانیشت ئەفسەرە ڕەئیسەکە بەچرپە بەهەڤاڵەکانی ووت:

-پێشەوا لەوەختی خۆی‌دا هات

هیچیان وەڵامیان نەدایەوە هەر ئەوەندە نەبێ سەریان دانەواندەوەو کەوتنە ئەزنیف کردن پاش تۆزێك ئەفسەرە مقدەمەکە سەیری کات ژمێری مەچەکی کردو ووتی:

-کات یە. پێشەوا نان ئەخوا هەستن با بڕۆین.

پاش تێپەڕ بوونی نیو سەعات بەسەر ڕۆیشتنی چوار ئەفسەرەکەدا ئەفسەرە کەڵەگەتە لاوازەکە کە بەتەنها دانیشتبوو نانی ئەخوارد پارەی خواردنەی داو ڕۆیشتە دەرێ. لەبەر دەرگا سواری تەکسی بوو، بەشۆفیرەکەی ووت بیبا بۆ سلێخ( ) لەجێگایەك لەنزیك (سلیخ) بەشۆفیرەکەی ووت ڕاوەستێ، پاش ئەوەی کرێکەی دایە، لەشەقامەکە لای داو خۆی کرد بەکۆڵانێکدا، پاش چارەکە سەعاتێك ڕۆیشتن بەناو ئەم کۆڵان‌و ئەو کۆڵاندا، گەیشتنە بەر خانویەکی یەك نهۆمی بەرەنگی زەرد بۆیە کرابوو. لە لەوحەکەی سەر دەرگاکە نوسرابو (عقید عبدالله). بەم لاو ئەولای خۆی‌دا ئاوڕی دایەوە، کەزانی کەس دیار نی‌یە دەستی نا بەزڕی دەرگاکەدا. ئەوەندەی پێ‌نەچوو یەکێك لەودیوەوە بەدەنگێکی گڕ پرسی:

-کێ‌یە؟

-(ئاگر)گورج دەرگاکە کرایەوەو خۆی کرد بەژوورا. عەقید عبدالله دەستی گوشی‌و پێ‌ی ووت:

-بۆ ناو ساردەوەکە، برادەران لەوێن.

عەبدول کەریم لەپێش عەقید عبدالله گەیشتە ناو ساردەوەکە، سێ ئەفسەرەکەی لەیانەی ئەفسەران ئەزنیفیان ئەکرد بەرزە پێ لەبەری هەڵسان‌و سڵاوێکی سەربازانەیان بۆ کرد. ئینجا هەر پێنجیان دانیشتن زەعیم عبدول کەریم بەپێکەنینەوە ووتی:

-ئەوەندەی نەمابوو ووشەی نهێنیەکەم لەبیر بچێتەوە.

عەقید عبدالله بەزەردەخەنەیەکەوە وەڵامی دایەوە:

-بەخوا ئێمەش دەرگامان لێ نەئەکردنەوە. بەڵام ئەوەی باشە ووشەی (ئاگر) ئاسانە لەبیر ناچێتەوە.

لەم کاتەدا منداڵێك لە سوراحیەکدا شەربەتی پرتەقاڵی بۆ هێنان، پاش خواردنەوەی شەربەتەکەو ڕۆیشتنی منداڵەکە، زەعیم عەبدولکەریم روی تێ کردن‌و ووتی:

-لە (مەنصور)ەوە یەکسەر هاتم بۆ یانە، نەچووم بۆ ماڵەوە، تاقەتم نی‌یە وەڵامی پرسیارەکانی دایکم‌و باوکم بدەمەوە.. بۆ بەم

درەنگ وەختە هاتوی؟.. بۆچی هاتوی..؟ دیارە لەوەختی خۆیدا نوسراوەکانم پێتان گەیشتوە.. بەڕاستی زۆر سوپاستان ئەکەم کە باش پەیڕەوی تان کردوە بەتایبەتی کۆبونەوەتان لەیانە لەو وەختەی بۆم دانابوون وەهاتننتان بۆ ئێرە.. من بۆیە ئێرەم هەڵ بژارد چونکە جێگایەکی پەنایە وەدەرو دراوسێ‌ی خراپی لێوە نزیك نیە..

هەروەها عەقید عبدالله خۆشی شوبهەی لەسەر نیە.. من هەرمەترسیم لەوە بوو ووچانم نەدەنێ بێم بۆ بەغدا، بەڵام باش بوو ئەمەش تەگەرەی تێ نەکەوت پاش تۆزێ بێ دەنگ بوون، سەیری کات ژمێرەکەی دەستی کردو هاتەوە قسە:

-براکانم وەختمان کەم بەدەستەوەیەو ئیشی زۆر گەورەشمان لەسەرشانە. پێویستە زۆر بەچالاکی‌و دوور ئەندێشی‌و ووریایی ببزوینەوە تا بتوانین بەگورجی بەری خەباتی ئەم چەند ساڵەمان بکەینەوەو گەلەکەمان لەچەوساندنەوەو کۆیلەیەتی ڕزگار بکەین کار بەخێرای ئەڕواو تەنگو چەڵەمەی ئیمپریالیزم‌و کۆنە پەرست لە وولاتەکاندا گەیشتۆتە پلە کۆتایی‌یەکەی.. لەبەر ئەوە ئەم کۆبوونەوەمان گرنگی‌یەکی زۆر گەورەی هەیە.. کووبوونەوەکانی کەمان بۆ خۆ ئامادە کردن‌و خۆرێك خستن بوو، بەڵام کۆبونەوەی ئێستامان بۆ بزووتنەوە قەلامبازێکی شۆڕش گێڕانەی نزیکە بۆ سەر قەڵای شایەتی‌و ئیمپریالیزم.. حا بۆ ئەوەی سەپەرشتی کاری خۆیان بینەوە بزانین چۆن ئەبزوینەوە پێویستە بەگورتی باسێکی ئەو کارەساتە سیاسیە بکەین کەلەدەرەوەو لە ناوەوە ڕوی داوە لەم ماوەیەدا، وە لەپاشا هەریەکەمان باسی ئەو کردەوانە بکا کە لەکۆبوونەوەی پێشوودا خستبوومانە ئەستۆی خۆمان بەجێ‌ی بهێنین بۆ ئەوەی بزانین تا چ ئەندازەیەك ئیشمان ڕۆیشتوە بەڕێوە نابێ لەخۆمان بایی بین.. هەر هەنگاوێك ئەنێین کە ئەبێ ئەنجامی لێکۆڵینەوەو وردبونەوەیەکی تەواومان بێ.

زەعیم عەبدول کەریم زۆر بەدەنگێکی سازگار پڕ لەهیواوە بە دوارۆژێکی نوێ ئەم قسانەی ئەکرد، پرشنگی وریایی‌و ئازایی لە چاوەکانیا ئەدرەوشایەوە لەبەر ئەوە قسەکانی زۆرکاری گەر بوو. لەهەڤاڵەکانی بۆیە بەدڵ گوێ یان لێ گرتبوو وەهەناسەیان لەخۆیان بڕی بوو.

پاش تۆزێ بێ دەنگ بوون هاتەوە قسە بۆشی‌ی کردنەوەی هۆی ئەنجامەکانی ئەو کارەساتە سیاسیانەی لەرۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا روی داوە لەپەیمانی شەڕاوی بەغداوە دەستی پێکرد تایەك گرتنەکەی بنەماڵەی هاشمی لەبەغداو لە ئەردەن، ئینجا ووتی:

-براکانم: حکومەتی نووری سەعیدی خائن بەئاشکرا چەك‌و سپا ئەنێرێ بۆ لبنان بۆ پشت گیری (کەمیل شەمعون)ی نۆکەری امریکا کە ئەوەندەی نەماوە دکتاتۆریەتەکەی لەبەر شالأوی نیشتمان پەروەرە شۆڕش گێڕەکاندا لەڕیشە بێتە دەرێ. وەبڕیار وایە دەوڵەتەکانی پەیمانی شوومی بەغدا لەمانگی داهاتوودا لە ئەنقەرە کۆببنەوە بۆ ئەوەی پیلان دابنێن بۆ داگیر کردنی سوریەو نوساندنی بەعێراقەوە، وەبو ئەوەی پەلاماری بزوتنەوەی نیشتمانی بدەن لەم ناوچەیەدا کەرۆژبە رۆژ بەرزترو ئەبێتەوەو سوودی امپریالستەکان وەکۆنەپەرستەکانی خستۆتە مەترسی یەکی گەورەوە. ئەمانە هەمووی لە لایەکەوە، وەلەلایەکی کەشەوە گەلەکەمان لەڕووی ئابووری‌و تەندروستی‌و سەقافی‌و کۆمەڵایەتی یەوە هەتایەت بەرەو خراپی ئەڕوا، نیشتمانی خۆشەویستمان کراوە بە

بەندیخانەیەكی گەورە گەلەكەمانی تیا كۆت‌و زنجیر كراوە. ئەمانە هەمووی بوە بەهۆی ئەوەی قین‌و بێزاری گەلەكەمان بگاتە ئەوپەڕی‌و زیاتر تینی بزوتنەوەی رزگاری بەرز بكاتەوە. ئێستا گێژەڵوكەی شۆڕشی وەختە هەڵ بكا جائەبێ زۆر بەباشی ئامادەو هۆشیارو دووربین بین وەتا ئەو رۆژە یەتە پێشەوە خۆمان بپارێزین لەهەر كردەوەیەك كەلەبەر چاوی كاربەدەستان ئاشكرامان بكا. ئەبێ بزانین هەڵەیەكی بچووك ئەم چەند ساڵەمان لەكیس ئەداو درێژە بەئازاری گەلەكەمان ئەدا.

پاش ئەوەی زەعیم عەبدول كەریم لەقسەكانی‌ی بوەوە هەریەكەیان ئەوەی لەكۆبوەنەوەی پێشودا پێ‌ی سپێردرابوو بەجێ بهێنێ گێڕایەوە لەپاشا نۆرە هاتە سەر رەئیس بەكرو ووتی:

لەسەر بڕیاری كۆبوونەوەی پێشوومان بەهۆی گەلاوێجی دەست گیرانمەوەتوانیم دەنگمان بگەیەنم بە (فەرهاد)ی برای‌و ئامانجەكانمان لە بەرەی یەك گرتوی نیشتمانی بگەیەنێ دوێنی گەلاوج وەڵامەكەی بۆ هێنامەوە دەستی كرد بەگیرفانیاو پارچە قاقەزێكی بچووكی دەرهێناو كەوتە خوێندنەوەی:

برا ئەفسەرە ئازادی خوازەكانمان

بەدڵ‌و بەگیان لایەن گیری بزوتنەوەكەتان ئەكەین هەموو توانایەكمان پێش كەشتانە لەپێناوی ڕزگاری گەل‌و نیشتماندا

بەرەی یەك گرتووی نیشتمانی

زەعیم عەبدولكەریم لەخۆشیا دەستی دابەیەكداو ووتی:

–زۆر زۆر خۆشە. بەڕاستی سەركەوتنێكی گەورەیە بۆ بزوتنەوەكەمان كە توانیمان دەنگمان بگەیەنین بە بەرەی نیشتمانی یەك گرتوو كە لەپارتە نیشتمانیە دڵسۆزەكان پێك هاتوە لە دەمێكەوە خەبات ئەكەن ورێگا خۆش ئەكەن بۆ شۆڕشی ڕزگاری.

مقەدەم ڕۆستەم ڕوی كردە رەئیس بەكرو ووتی:

–مەلی گەلاویج بلێ گەلاوێژ ئەگینا دەست گیرانەكەت لێت ئەتۆرێ. بەڕاستی فەرهاد نیشتمان پەروەرێكی ئەبەزە لە هەولێر دراوسێمان بوون. لەپاشا كەچوو بۆ بەغدا لەحقوق بخوێنێ، علی افندی باوكی دڵی بڕوایی نەدا بەتەنها ڕەوانەی‌بەغدای بكا بەماڵەوە لە گەڵیا هات بۆ ئێرە، بەڵام ئەوەندەی پێ نەچوو فەرهاد گەڕایەوە پاش ئازاردانێكی زۆر بیست ساڵ بەند كرا لەپاشا توانی لەبەندیخانە ڕابكاو خۆی بشارێتەوە، ڕۆژنامەكان لەوەختی خۆیدا لەسەر موحاكەمەی فەرهاد وراكردنی زۆریان نووسی:

مقەدەم جابر كەتا ئەوكاتە هەر گوێی ئەگرت‌و قسەی نەئەكرد هەلی دایە:

–بەڵێ، ئێستاش ئەو رۆژنامانەم ماوە كە ئەو باسە ئەگێڕنەوە بەڵام باجارێ واز لەمە بهێنین من وا بەبەرژەوەندی ئەزانم هەر لەسبەینێوە دەست بكەین بەشۆڕش.

عەبدول كەریم لەسەر خۆ پێ‌ی ووت:

براكەم شۆڕش هەڵگیرساندن چەند مەجێكی هەیە تائەو مەرجانەی نەگا هەڵ ناگیرسێ. ئاو هەر بەگەرم كردن نابێ بەهەڵم تا نەگاتە پلەی تایبەتی خۆی دان بەخۆتا بگرە ئەوەندەمان نەماوە دەردی ئەڵێن گامان گروە كلكی ماوە.

لەپاشا روی تێكردن ووتی:

باهەر لێرە جێگا ڕاخەین بنوین.. شەو درەنگە بەیانی زوو ئەبێ بگەرێمەوە (مەنصور)..

-٦-

لەكۆلانێكی تاریكدا لەگوێ روباری (دیجلە) خانوویەكی دوو نهۆم هەیە. ئەگەر لە لەوحەی سەر دەرگاكەی ووربیتەوە موچركەیەك بەلەشتایە. شێوەی گەلێ هاورێ‌و هەڤاڵت یەتە پێش چاو كەلەو دیو ئەم دەرگایەوە لەژێر داروو قامچیدا لەناو چوون‌و لاشەكەیان فرێدراوەتە روبارەكەوە. گەلی زیندانی قووڵ‌و تاریكت یەتە پێش چاو كەئەگەر تیایانا پێستیشت بگروون دەنگت بەكەسدا ناگا. ئەو لەوحەیە لەسەری نووسراوە (تحقیقاتی جنائی). لە دالآنەكەیەوە كە تێ پەڕیت ئەگەیتە حەوشەیەكی چوار سووچ. بەدەستە چەپتا ژورێكی لەسەر دەرگاكەی نووسراوە (ژوری ئێشك گرەكان) بەڵام قەت ئەم ژورە ئێشك گری تێ نەچوە لەوانە نەبێ كەمیری قینی لەبیرو باوەڕیان. ئینجا ئەگەر بەدەستە ڕاستدا پێچ بكەیتەوە بەدالآنێكی تری كورتدا ئەچێتە ناو حەوشەیەكی تر ڕیزە ژورێكی تیایە، سیانیان هەمیشە دەرگاكانی خڕ داخراوەو قەدەغە كراوە كەس بچێ بەلایانا. ئەگەر چەند هەنگاوێكی تر لەوان ڕەت بوی ئەگەیتە بەر ژورێكی تر لە لەوحەكەی سەر دەرگاكەی نوسراوە (معاون نائل حاجی عیسی)

نائیلی حاجی عیسی كابرایەكی چوار شانەی تێك سمڕاوی قژ زەرد بوو بەپیاوێكی زۆر دڕندە ناوبانگی رۆیشتبوو. كات (١٢)ی نیوەڕۆ لە ژوورەكەی خۆی دانیشتبوو، هەرچەندە ژوورەكەی سارد كەرەوەی( ) تیا بوو بەڵام دەستە سڕەكەی هەر بەدەستەوە بوو خێرا خێرا ئارەقی دەموو چاوی‌و پشت ملی‌ی پی ئەسڕییەوە. لەبەر دەمیشیا (فالێكی،٢) والآ كردبوەوە زۆر بەووردی چاوی‌ی بەپەڕەكانیا ئەگێڕا لەم كاتەدا بەهێواشی لەدەرگای ژورەكەی درا. سەری هەڵ بڕی‌و بەبێزاریەكەوە ووتی:

–كێ‌یە؟

كابرایەكی كورتە بنە، ئاوڵە پەردەكەی لووتی چەپی‌ی خواردبوو هاتە ژوورەوە پاش سلاوكردن بەنائیلی ووت:

–بەگم، لەوساوە من دانراوم چاودێری مالی علی افندی بكەم كەس نابینم هاموشویان بكا، كابرایەك نەبێ ناوی حاجی قادرە، ئەویش پیاوێكی بەساڵآچووە هیچ شوبهەیەكی لەسەر نی‌یە. هەروەها ئەوانیش هامشوی كەس ناكەن، بەڵام ماوەیەكە ئەفەسەرێك لەروتبەی (رەئیس) دایە بەگەرم سەریان لێ ئەداو هەندێ لەگەڵ كوڕو كچەكەی علی افندی ئێواران ئەڕۆن بۆ دەرەوە. هەرچەندە ئەمەوێ ری‌و شوێنیان هەڵگرم بەڵام لەناو قەڵەباڵغی‌دا لێم وون ئەبن نازانم بۆ كوێ ئەچن‌و چی ئەكەن.

نائل بە توڕەیی‌یەوە دەستێكی كێشا بە فایلەكەی بەردەمیاو نەڕاندی بەسەر كابرادا:

ئەی كەواتە بۆ هاتوی بۆلام خوا لەشت ساخ نەكا.. چاوەدێری كردن وانابێ. ئەی هیچ نەبێ ناوی ئەفەسەرەكەو تیپەكەی نازانی‌ی.

كابرا لەترسا ڕەنگی بوو بوو بەچاوی گازری‌و وەكو بینی ئاو ئەلەرزی‌و بە دەنگێكی لەراوە ووتی:

–بەگم ئەمەیان ئەزانم.

خێرا دەفتەرێكی بچووكی لەبەر باخەڵی دەرهێناو پەڕەكانی هەڵدایەوە تا گەیشتە سەر پەڕەیەك ووتی:

–ناوی رەئیس بەكرە لە فەوجی(–) لوا (–) سریەی هەندەسە.

كە نائل گوێی لەمەبوو داچڵەكی‌و گورج سەیری فایلەكەی بەردەستی كرد. ئینجا سەری‌ی هەڵبڕیەوەو ووتی:

–ئەبێ زۆر بەوردی ووریایی چاودێری ئەو ئەفسەرو كوڕو ئافرەتە بكەی. نەیەڵی لێت وون بن.. هەرشتێكت لێ دین یا سەریان كرد بە هەر ماڵێكا ماڵەكە نیشانە بكەو لەنزیك ترین تەلەفونەوە قسەم لەگەل بكە، ئەگەر ئەم ئیشەت بەباشی بەجێ هێنا بەخشیشێكی‌باشت ئەدەمێ.. ئیتر بڕۆ بەلای ئیشی خۆتەوە.

که کابرا چوه دەری، نائیل هەستایە سەرپێ و کەوتە هاتو چۆ کردن بەژورەکەدا. لەبەر خۆیەوە ئەی ووت:

–سەیری رێکەوت کە، ئێستا استخباراتی سپای فایلی ئەم ئەفسەرەیان بۆ ناردم بۆ ئەوەی بزانم لای ئێمە ناوی لەلیستەی شوبهەلێکراوە کاندا هەیە یان نەء. چونکە ئەوان لێی دوو دڵن. لەپاشا پی‌یەکی کێشا بەزەوی‌داو لەبەر خۆیەوە کەوتەوە قسە.

–ڕاوەستە بۆم فەرهاد.. ئەو جارە بەهۆی باوکتەوە تەڵەیەکم بۆ نایتەوە بت گرم، بەڵام زوو لەفیکەی خۆت گەیشتیت بۆی دەرچوی. ئەم جارە بەهۆی خوشکەکەت و ئەم ئەفسەرەوە کە لام وابێ زاواتە لەدەستم دەرناچی ئینجا ئەگەر جاری پێشو خۆت گرت لەژێر شوڵکی منداو گری‌ی دەمت نەکرایەوە وە لەپاشا لە بەندیخانە هەررات کرد، ئەم کەرەتە یا ئەبێ لاشەکەت فڕێ بدەمە ئەم ڕووبارەوە یا ئەبێ پێ لەهەموو شتی بنێی.

–٧–

هەندێ ئێواران ڕەئیس بەکرو گەلاوێژو نزار پێکەوە ئەچوون بۆ سینەما. لەوێشەوە ڕوویان ئەکردە باخێکی گشتی ماوەیەك لەناو گوڵو گوڵزاردا رایان ئەبوارد لەپاشا ئەگەڕانەوە ماڵێ. ئێوارەیەك نزار سەری ئەیەشا نەیتوانی لەماڵ بێتەدەرێ. بەڵام ئەوان دوو بەدوو ڕۆیشتنە دەری، پاش تەواو بوونی سینەما لەباخچەیە لەسەر قەنەفەیەك لەتەنیشت یەکەوە دانیشتن، تشکی مانگەشەوەکە ئەیدا لەقژە زەردەکانی گەلاوێژ ئەوەندەی تر پرشنگی ئەدایەوە. سرووەی بای شەمالیش جار جار خشە خشی بەگەڵای درەختەکان ئەخست، بۆنی عەتری شەوبۆی ئەدا بەلووتیانا، ئەمە یەکەم جار بوو کەهەردووکیان بەتەنها دابنیشن. دڵی هەردووکیان خێرا خێرا لێی ئەدا بەجۆرێك هەستیان بەتەنگە نەفەسی ئەکرد. ڕەئیس بەکر هەرچەندی ئەکرد نەی ئەزانی چۆن پەتی ئەم بێ‌دەنگیە پچڕێ. لەوەو پێش بەئاواتی کاتێکی واوەبوو کەلەگەڵ دەست گیرانەکەی‌دا بەتەنها دانیشتن ڕازی دڵی خۆی‌بو بگێڕێتەوە، شەو لەسەر جێگای هەزارەها قسەی ئامادە ئەکرد، دەریای ژیانی خێزانی دوا ڕۆژیانەوە لەهەلێکدا بۆی بگێڕێتەوە کەچی ئێستا ئەوەتە هەلەکە هەڵکەوتوە بەڵام هیچ قسەیەکی بۆ نایە بەڵکو هەست ئەکا مێشکی لەکار کەوتوە وە لەتاوا تفی قوت ئەدایەوە، خۆزگەی ئەخواست نزاریان لەگەڵدا بوایە لەم تەنگو چەڵەمەیە ڕزگاری کا بەقسە نەستەقە

خۆشەکانی. لەپاشا هەرچی چۆنێ بوو بەدەنگێکی لەڕاوەوە ووتی:

–گەلاویج

گەلاوێج ئاووڕی لێ دایەوەو بەزەردەخەنەوە ووتی

–هەمدیسان گەلاویج؟ بڵێ گەلاوێژ.وێژ..وێژ.

ڕەئیس بەکر وەك و قوتابییەك لەبەردەمی مامۆستاکەی‌دا ڕاوەستابێ دەرسەکەی لەبیر چوبێتەوە بەتەریقی‌یەکەوە ووتی:

گیانەکەم لێم ببوورە بڵێم وێژ.. وی..وێژ. گەلاوێژ.

–ئەوەتا وردە وردە خەریکی فێر ئەی.

–بێ‌گومان فێر ئەبم.. من ئەمەوێ جگە لەم ووشە خۆشەویستە زمانی کوردی فێربم، ئەو نەتەوە خەبات کەرەی ساڵەهای ساڵە لەگەڵ نەتەوەی عەرەبدا خۆشی و ناخۆشی ئەچێژێ.. بەڕاستی خەوشە بۆ ئێمەی عەرەب زمانی برا کوردەکانمان نەزانین کە تەنیشت بەتەنیشتی یەکەوە ئەژین و لەخەباتی رزگاری‌دا هەردوولا وەکو یەك هاوبەشین.. ئەبێ ببی بەمامۆستام لەزمانی کوردیدا.

گەلاوێژ ووتی: ئەمە هەمووی تاوانی ئیمپریالیزم و کاربەدەستە چڵکاو خۆرەکانیەتی کە نەیان هێشتوە ئێوە فێری زمانی ئێمە بن لە ترسی ئەوەی نەوەك لەیەك بگەین چونکە بەلەیەك گەیشتن یەك گرتن بەهێز ئەبی و ڕووخانی رژێمی کۆنەپەرستی کەئەمەش مەترسی هەرە گەورەی ئیمپریالیستەکانە.. ڕاوەستە باسەرکەوین ئەوسا بزانە چۆن هەموو عەرەبێك فێری زمانی کوردی ئەبی.

پاش توزێك بێدەنگ بوون گەلاوێژ هاتەوە قسە:

–ئومێد ئەکەم قوتابیەکی زیرەك بی زوو فێری‌ی زمانەکەمان ببی و ڕەئیس بەکر پاش ئەم گفتو گۆیە نەختێك شەرمی شکاو دەستی گەلاوێژی خستە ناو دەستی‌یەوەو ووتی:

–ئەگەر بەردیش بم خۆشەویستی تۆ زیرەکم ئەکا.

–ئەوەندە منت خۆش ئەوێ؟

ڕەئیس بەکر ڕوومەتی لەڕوومەتی گەلاوێژ نزیك کردەوەو پێ‌ی ووت:

-ئەی گومانت لەمە هەیە؟ ئاخ خۆزگە ئەوەندە دەم ڕاست بوومایە ئەوەی لەدڵمایە بم توانیایە دەری برم.. ئەوسا ئەتزانی چەندم خۆش ئەویێ.

-پێی ناویێ هەمووی لە ڕوخسارتا دیارە.. بەڕاستی منیش خۆم زۆر بەبەختیار ئەزانم بەم خۆشەویستیە.. بەڵام خۆزگە..

-خۆزگە چی؟

-ئامانجەکەمان بەزوویەکی زوو ئەهاتە دی‌و گەلەکەمان بەسەر بەخۆیی و سەربەستی تەواوی خۆی شاد ئەبوو وە فەرهادی کاکم بەسەربەستی وەکو ئێمە بەناو ئەم گوڵ‌و گوڵزارەدا ئەگەڕا.. موحاکەمەکەی فەرهادت نەبیستوە؟

-لەوەختی خۆیدا ڕۆژنامەکان بلاویان ئەکردەوە.

-ئەوەی لەرۆژنامەکاندا نوسرابوو زۆری ئاوەژوو یاکەم کرابوەوە. خۆزگە موحاکەمەکەیت ئەدی‌و چاوت پێی ئەکەوت بەچ ئازایەتیەك لەبەر دەمی حاکم دا قسەی ئەکرد. محکەمەی کردبوو بەشانۆیەك بۆ بەرگری لەبیرو باوەڕی خۆی‌و ئابڕو بردنی چینی کاربەدەستی خائن. تاوای لێهات حاکمەکە تووڕەبی‌و موحاکەمەکە بکا بەنهێنی.

ڕەئیس بەکر دەستی هێنا بەسەر شانی گەلاوێژدا پێی ووت:

-دوا ڕۆژ هەر بۆ گەلە.. ڕۆژێك ئەبێ لەبەر دادگای گەلدا ئەم خائنانە بەمل کەچی ڕاوەستن لەتاونەکانیان بپرسینەوە.. گەل شانازی بەکاکەت‌و هەڤاڵە خەبات کەرەکانی تریەوە ئەکا کە قارەمانانە لەپێناوی ئازادی‌و سەربەخۆییدا تێ دەکۆشن. کاکەت ئەو ڕۆڵەیەیە کە کاربەدەستان لەگەڵ ئەو هەموو هێزەیش کە لەبەردەستیانایە ئەترسن، وەکون بەکون بۆی ئەگەڕێن بیگرنەوە.

گەلاوێژ کە گوێی لەدوا ووشەی ڕەئیس بەکر بوو داچڵەکی‌و ووتی:

-بەڵێ کون بەکون بی ئەگەڕێن، بەڵام انشاالله قەت بەم مرازە ناگەن. گەلی داویان بۆ ناوەتەوە.. جارێکیان نائیل بەقسەی لووس باوکە ساکارەکەی تەفرەدابوو ئەگەر فەرهاد خۆی بدا بەدەستەوە بەرەڵلای ئەکاو هیچی لێ ناکا. باوکی بەستەزمانیش بەهەڵە داوان ئەچێ بۆ ئەو جێگایەی کە فەرهاد خۆی لێ شاردبوەوە نازانێ نائیل چاوێکی شوێن خستوە لەپشتی‌یەوە دوور بەدووری ئەڕوا بۆ ئەوەی مالەکە نیشانە بکاو لەپڕ بدەن بەسەریاو بیگرن چونکە نائیل سوور بوو کە فەرهاد لەوانە نیە کە خۆی بدا بەدەستەوە. کە باوکم چوە ژورێ‌و لەم لایەنەوە قسەی لەگەل فەرهاد کرد. فەرهاد گورج زانی باوکم کراوە بەتەڵە ئەوی پێ بگرن دەست بەجێ بەسەر باندا سەرکەوت‌و بازی دایە ماڵەکەی دراوسێ‌یان، وە لەوێوە بۆی دەرچوو. پاش تۆزێك خێڵی تەحقیقات دای بەسەر ماڵەکەدا بەڵام بەنا ئومێدی گەڕانەوە دواوە، ئیتر لەوساوە نازانین فەرهاد لەکوێ خۆی‌شاردۆتەوە. هەر ئەوەندە نەبێ جارو بارە بەهۆی پیرەژنێکەوە هەواڵی خۆیمان بۆ ئەنێرێ.

-کەواتە بەهۆی ئەو پیرەژنەوە دەنگی ئێمەی ئەفسەرە ئازادی خوازەکان ئەگەیەنی‌ی بەکاکت.

-بەڵێ، چاك بوو بیرم کەوتەوە..

دەستی کرد بەگیرفانی کراسەکەی داو قاقەزێکی بچووکی دەرهێناو، ووتی:

-ئەم قاقەزەشی بۆ ناردوون.

ڕەئیس بەکر گورج قاقەزەکەی لەدەست سەندوو ئاخنی‌ی بەگیرفانی پانتۆڵەکەی‌دا. ئینجا باوەشی کرد بەگەلاوێژداو دەمی نا بەدەمیەوە. پاش تۆزێك گەلاوێژ خۆی ڕاپسکان‌و نەختێ لێی دوورکەوتەوە. هەردووکیان هەناسەیان لێ سوار بووبوو، ڕەنگیان سوور هەڵ گەڕابوو، چاویان پرشنگی ئەدایەوە.. پاش تۆزێك بێ دەنگ بوون‌و گەلاوێژ ووتی:

-کات درەنگە تا تەکسی ماوە هەستە بابڕۆینەوە.

کە هەستان بڕۆن گوێ‌یان لەخشپەیەك بو لەناو درەختەکانەوە. کە ئاوڕیان دایەوە چاویان بەکابرایەکی خڕیلانە کەوت بەپێ دزکێ بەرەو دەرگای باخەکە ئەڕوا. گەلاوێژ قۆڵی ڕەئیس بەکری گرتو بەچرپە پێی ووت:

-وا بزانم ئەم کابرایە خۆی لێ گرتبووین.

ڕەئیس بەکر زۆر بەووردی سەرنجی دایە کابراو لەپاشا شانێکی هەڵ تەکاندو ووتی:

-هیچ نیە با خەو هەموو کەسێك ڕوی تێ ئەکا..سەیری ئەو دوو پیاوەش کە لەولاوە بۆ خۆیان یەن‌و ئەچن.

کە ڕەئیس بەکرو گەلاوێژ لەباخەکە هاتنە دەرێ، کابراکە لەوپەڕی شەقامەکە ڕاوەستابوو لە جگەرە فرۆشی جگەرەی ئەکڕی‌و بەتیلایەکی چاویش هەر سەیری باخەکەی ئەکرد. کەزانی هەردووکیان هاتنە دەرێ وسواری تەکسی بوون، گورج دەفتەرە بچووکەکەی لەباخەڵی دەرهێناو شتێکی تیا نووسی. لەپاشا خۆی گەیاندە دەرمان خانەیەك نزیك بەو ناوچەیە، بی ئەوەی روخسەت لە خاوەن دەرمانخانەکە بخوازێ تەلەفونەکەی هەڵگرتو خستیە سەر ژمارەیەك‌و بەدەنگێکی نزم چەند قسەیەکی کرد. ئینجا بەخێرایی لەدەرمان خانەکە هاتە دەرێ‌و لەناو خەڵکەکەدا وون بوو.

ڕەئیس بەکرو گەلاوێژ کە گەیشتە بەردەرگای ماڵەوەو لەتەکسیەکە دابەزین، هەرچوار دەوریان بە پۆلیس گیرا. گەلاوێژ ڕەنگی‌بزرکاو قۆڵی ڕەئیس بەکری گوشی.. ڕەئیس بەکر لێیان هاتە پێشەوەو ووتی:

-چیتان ئەوێ؟

کابرایەکیان تیا بوو بەرگی سویلی لەبەردا بوو بەمونێکەوە ووتی:

-تۆ جارێ لە جێگای خۆت مەبزوو، ئاوەرن بی‌پشکنن.

ئەوەندە بەپشکنینەوە خەریك نەبوون کە پارچە قاقەزەکەیان لەگیرفانی پانتۆڵەکەی دەرهێناو کە گەلاوێژ لە باخەکە یابوویە. کابرای سویل لەبەرەکە سەیرێکی قاقازەکەی کرد رووخساری ڕوون بوەوە ئەت ووت هەنگی لەدارا دۆزیوەتەوە. روی کردە ڕەئیس بەکرو ووتی:

ها بزانم بەشفرە نوسراوە.. پاش تۆزێکی کە خۆت بۆمان ئەخوێنیتەوە.. جارێ با بڕۆین ماڵێ هەردوکتان بپشکنین بزانین چی تر ئەدۆزینەوە..

لەدەنگە دەنگی ئەم هەرایە علی افندی لەگەڵ حاجی قادر کەهێشتا نەڕۆیشتبوەوە، وە نزار هاتە دەرێ، کەچاویان بەم دیمەنە کەوت هەموو لەجێ‌ی خۆیان ووشك بوون. علی افندی بەپەشۆکاویەوە ورگی هێنایە پێشەوەو بەدەنگێکی تێکەڵ‌و پێکەڵ ووتی:

-ئەوە چیە؟ ئەوە چیە گەلاوێژ؟!

کابرای سویل لەبەر پاڵێکی پێوە ناو وتی‌ی:

-بابچینە ژورەوە هەموو شتێ تێ ئەگەی.

پاش ئەوەی لەپشکنینی ماڵی علی افندی بوونەوە هیچیان نەدۆزیەوە، دەستیان کرد بە پشکنینی مالی ڕەئیس بەکر لەوێش هیچیان دەست گیر نەبو. لەپاشا سویل لەبەرەکە ووتی:

-دەی سواربن بۆ تەحقیقات

لەناو زاك‌و زریکی منداڵ‌و ئافرەتا بەکرو گەلاوێژ کەلەپچە کران‌و ئاخنرانە بەناو جیبێکی پۆلیسدا کە لەو نزیکانە رشاوەستابوو.

علی افندی زۆر پەرێشان بوو. هەر ئەیکێشا بەوورگی خۆی یاو ئەی ووت.

-باشە حاجی.. باشە.. قسەی ئەو شەوەمت لەبیرە.. قسەی من وەکوو نەخشی بەرد وایە..وا ئەمیشیان برد کچەکەشیان بردم..

بەم سەرو ئەوسەری کۆلانەکەدا ئەهات و ئەچو، دەمێك سدارەکەی دائەکەنو دەمێکی کەش ئەی کردەوە سەریی. خەڵکی گەڕەکەکە هەموو لێی کۆ بووبوونەوە دڵ خۆشیان ئەدایەوە، بەلاّم علی افندی زیاتر ئارامی لێ هەڵ ئەگیرا. حاجیش واقی وڕما بوو نەی ئەزانی بڵێ چی لەپاشا علی افندی ووتی:

–من ئیمشەو شێت ئەبم.. ئەبێ بڕۆم.. ئەڕۆم بۆ تەحقیقات بزانم چییان لێ ئەکەن حاجی و خەڵکەکە هەرچەندە ویستیان دای مرکێنەوە بێسوود بوو. ناچار حاجی پێیووت.

–باشە منیش یەم لەگەڵتا.

نزاریش خەریك بوو بچێ لەگەڵیان بەلاّم باوکی نەیهێشت. کە لەبەر تەحقیقات لەتاکسیەکە دابەزین هەرچەندە پاڕانەوە پاسەوانەکان نەیان هێشت بچنە ژووری. علی افندی ناچار بوو لەسەر تاقەکەی بەر دەرگای تەحقیقات دابنیشێ و سوێند بخوات تابەیانی لەو جێگایە نەبزوی بەلاّم حاجی قادر پاش هەوڵێکی زۆر پەشیمانی کردەوەو بەجووتە بەرەو ماڵ گەڕانەوە بەتەمای ئەوەی بەیانی بێنەوە بۆ تەحقیقات.

–٨–

نائیل بەونیوە شەوە لەژوورەکەی خۆیدا بەپێوە ڕاوەستابوو. ڕووی کردبووە پەنجەرەکە سەیری رویاری دیجلەی ئەکرد. گوێی لە جیڕەی دەرگاکەبوو، کە ئاوڕی دایەوە ووتی:

–ها خەزعەل هێناتانن؟

–بەڵێ بەگم

–بیان هێنەرە ژووری.

نائیل لەسەر کورسیەکەی خۆی دانیشتەوە ئەوەندەی پی نەچوو رئیس بەکرو گەلاوێژ هێنرانە ژوورێ. نائیل پاش ئەوەی تۆزێ بەڕوویەکی گرژەوە پیایا هەڵ ڕوانی ووتی:

–وەرنە پێشەوە. تۆ، هەی بەلەعنەت بێ. لای خۆی ئەفسەری سوێندت خواردوە دڵ سۆزبی بۆ شارو نیشتمان کەچی دەستت لەگەڵ گێرەشێوێنەکان تێکەڵ کردوە خەریکی دژی شا پیلان ڕێك ئەخەی. هەی سەرسەری.

رەئیس بەکر لەم قسانە دەماری گرژ بوو، لەتاوا لێوی خۆی ئەکرۆشت بەلاّم قسەی لەدەم نەهاتە دەرێ. لەپاشا نائیل روی کردە گەلاوێژو بەتەنزێکەوە پێ ووت:

–ئەی تۆ خانم؟ تۆش چویتەوە سەر فەرهادی برات؟ پێم نالێی پەیوەندیت چیە لەگەڵ ئەم ئەفسەرەدا؟ بەو شەوە لەوباخە چیتان ئەکرد.

گەلاوێژ ڕەنگی سوور هەڵ گەڕا بەلاّم هیچ وەلاّمێکی نەدایەوە. نائیل هەمدیسان لێی پرسیەوە

–فەرهادی برات لەکوێیە؟

–نازانم زۆر دەمێکە نەمان دیوەو هەواڵی نازانین.

–ئەم درۆو دەلەسانە لەگەڵ من سەرناگرێ. من نائیلم نائیل ڕەنگە ناوبانگتان بیستبم. ئەی ئەم قاقەزە چییە کەلەباخەکەدا داتە دەست ئەم ئەفسەرە؟ لەفەرهادەوە بۆت هێناوە؟

–نازانم

–هاها. نازانم ڕەحەتی گیانم. بەلام بەهەڵە چون ڕەحەتی گیانتان لەزانینتانەوەیە. قسە بکەن باشترە.

ئینجا روی کردەوە رەئیس بەکرو ووتی:

–ئەم قاقەزە بۆتۆ هاتوە ئەبێ شفرەکەی بزانی

–هیچی لێ نازانم، وەبۆ منیش نەهاتوەو نازانم چۆن کەوتۆتە گیرفانم.نائیل هەڵسایە سەرپێ و لێیان نزیکتر بوەوە، وەبەدەنگێکی گڕ پێی ووتن:

–من هەرچەندە لەگەڵ خەڵکی لاسارو بێ گوێدا زۆر دڵ رەق و بی بەزەییم بەلاّم لەگەڵ پیاوی گوێ ڕایەڵ و ژیر کەلەدا زۆر دڵ نەرمو لەسەر خۆم. تا پێم بکرێ یارمەتییان ئەدەم، وە لەو تاوانانەی کردووتانە بەبێ سزا رزگارتان ئەکەم هەر بەمەرجێ چی ئەزانن پێم بڵێن، هیچم لێ نەشارنەوە. ئێوەش ئەگەر پی لەهەموو شتێك بنێن بەڕاست و ڕەوانی، بەڵێن تان ئەدەمێ رزگارتان بکەم لەو سزا گەورەیەی چاوەڕی تان ئەکا. من شتێکی ئەوەندە گەورەتان لێ داواناکەم هەر ئەوەندە نەبێ جێگای فەرهادم پی بڵێن وە شفرەی ئەم قاقەزەم بۆ بکەنەوە لەپاشا ناوی ئەو کەسانەم پێ بڵێن کە پەیوەندییتان پییانەوە هەیە. خۆ ئێوە هەر ئەبێ قسە بکەن جا بەخۆشی خۆتان قسە بکەن باشترە لەوەی لەژێر ئازاردا قسە بکەن چونکە ئەوسا پێ لێ نانیش ناکەوێتە فریادتان. ها ئەوە قاقەزوو قەڵەم لەسەر ئەو دوو کورسیە دانیشن چی ئەزانن بینووسن.

گەلاوێژ ورەئیس بەکر هەردووکیان بەیەك دەنگ ووتیان.

–ئێمە هیچ نازانین لەبەر ئەوە هیچ نانوسین.

نائل لەم لاساریەیان نەختێ دەماری گرژ بوو، وە بەدەنگێگی بەرز ووتی:

–من زۆر لە گەڵتان یەمە خوارێ. باتا سبەی شەو موڵەتتان بێ. باش بیر لەو دوا رۆژە ڕەشە بکەنەوە کە چاورێتان ئەکا ئەگەر قسە نەکەن.

لەپاشا نائیل دەستی نا بەزڕی سەر مێزەکەی داو بەپۆلیسەکەی ووت کە هاتە ژوورەوە:

–بیان بە

هەردووکیان خرانە ئەو ژوورەی لەسەر لەوحەی دەرگاکەی نووسرابوو (ژووری ئێشك گرەکان)، وە دەرگاکەیان لەسەر داخرا. کەهەردووکیان دوو بەدوو مانەوە رەئیس بەکر بە گەلاوێژی ووت:

–نائیل دڕندەیەکە لەپێستی مرۆڤدایە، هەرەها زۆر فێڵ بازیشە، ئەبێ زۆر ئاگامان لە خۆمان بێ. ئەگەر لەت و پەت کرێین نابێ قسەمان لەدەم بێتە دەرێ. ئەبێ ئەوە بزانین بە ووشەیە لە دەمی ئێمە بێتە دەرێ زیانێکی گەورە ئەگەیەنین بەمەسەلەی رزگاری گەلەکەمان، وە لە پاشا زۆر لە نیشتمان پەروەرەکان بەدەستی ئەم خوێن ڕێژانە لە ناو ئەچن. با ئێمەیش بچینە ناو قافڵەی شەهیدانەوە لە پێناوی رزگاری گەلەکەماندا.

گەلاوێژ بەزەردە خەنەیەکەوە دەستی رەئیس بەکری گوشی و ووتی:

–تۆ هەر ئازاردانت لە ڕێگادایە، بەلاّم من جگە لەئازاردان لەوانەیە ئەم دڕندانە دەست بەرن بۆ نامووسم، خۆم ئەزانم ئەو کابرایەی نائیل بەخەزعەل ناوی هێنا بە چ چاوێکی پیسەوە سەیری

ئەکردم. بەڵام هەموو خودانانێك لە ڕێگای ئازادیدا هەرزانە.

ڕەئیس بەکر کە گەلاوێژ باسی (ناموسی) هێنایە پێشەوە ڕوخساری ی کرژ بوو،هەموو لەشی هاتە لەرزین لەپاشا مستەکۆڵەیەکی کێشا بەزەوی‌دا ووتی:

-من ئەزانم هەموو کردەوەیەکی پیسیان لێ ئەوەشێتەوە ئەم جانەوەرانە بەهەموو توانایەکیانەوە ئەیانەوێ سەر بەنیشتمان پەروەرەکان شۆڕ بکەن، بەڵام هەر خۆیان سەر شۆڕن، قەت خەیاڵ نەکەی ئەمانە هەرچیت لێ بکەن بتوانن ناموست بشکێنن، بەڵکو لای گەل زیاتر پیرۆزو بێگەرد ئەبی، وەلای من خۆشەویست تر ئەبی‌ی لەپاشا هەردووکیان بەتەنیشت یەکەوە ڕاکشان هەریەکەیان کەوتە دەریای خەیاڵی خۆیەوە. ڕەئیس بەکر شێوە خۆشەویستەکەی پێشەوای هاتەوە پێش چاو کە لەکۆبوونەوەی دوایی‌یاندا لەماڵی عەقید عبداللە قسەی بۆ ئەکردن و مژدەی نزیك بوونەوەی ڕۆژی ئازادی ئەدانێ.

لەدڵی خۆیدا ووتی: تۆ بڵێی پێشەواو هەڤاڵەکانم زانیبێتیان ئێمە گیراوین، تۆ بڵێی ختووره بەدڵیانا بێ ئێمە نهێنی بزوتنەوەکەمان و ناویان لای دوژمن بدرکێنین، لەم خەیاڵانەدا بوو کە وورده وورده خەو بردیەوە.

ئەو بەیانی‌یە کەس لێ‌ی نەپرسینەوە. شەو داهات، کات گەیشتە (١٢)ی نیوە شەو هەردووکیان بەتەنیشت یەکەوە ڕاکشابوون هێشتا خەو نەچووبووە چاویان گوێیان لەزرەی ئەڵقە ڕێزی دەرگابوو لەپاشا دەرگاکە کرایەوە. هەردووکیان خەریك بوون هەستن کە کابرا ڕەشە درێژەکەی نائیل پێی ئەوت (خەزعەل) هاتە ژوورەوەو بەرەئیس بەکری ووت:

-بابڕۆین

ڕەئیس بەکر چاوێکی لەگەلاوێژ داگرت و پێش خەزعەل کەوت و ڕۆی.

نائیل بەژوورەکەی خۆیدا ئەهات و ئەچو کە ڕەئیس بەکرو خەزعەل لەبەردەمیا ڕاوەستان. پاش ئەوەی نائیل نەختێ بەرەئیس بەکریا هەڵ ڕوانی پێی ووت:

-ها چۆنیت؟ ئێستا ئەڵێ‌ی چی؟

-هەر ئەوەبوو دوێنێ شەو پێم ووتی، هیچ قسەیەکم نیە بیکەم، نائیل بەتووڕەیی‌یەوە ڕووی کردە خەزعەل و پێی ووت:

-بیبە خۆت ئەزانی‌ی گرێ‌ی دەمی چۆن ئەکەیتەوە.

خەزعەل پەلی ڕەئیس بەکری گرت و لەگەڵ پۆلیسێکی تردا لەبەردەرگای یەکێ لەو سێ ژوورەدا ڕاوەستان کە لەتەنیشت ژوورەکەی نائیلەوە بوو. پۆلیسە کە سویچی سەر دەرگاکەی کردەوە، لەپاشا ڕەئیس بەکریان بەسی پێ پلیکانەدا بردە خوارێ ژورێکی تەسك و قوڵ و ئاوەزێ بوو. تەنها کونێکی بچووکی بەرزی تیابوو. بەهەر چوار دیواری ژوورەکەدا کەلەبچەو زنجیرو حەیزەران و شتی تری وەکو ئەمانەی تیا هەڵواسرابو بەبنمیچەکەشیەوە زنجیرێك شۆڕ بووبوەوە گلۆپێکی تیشك کەم ژورەکەی ڕووناك ئەکردەوە کە گەیشتنە ناوەڕاستی ژوورەکە خەزعەل بەفیزێکەوە بەرەئیس بەکری ووت:

-لە لاساری خۆت وەرە خوارێ بەقسەی نائیل بەگ بکەی باشترە، چاوت لێ بێ: ئەمە هی نینۆك دەرهێنانە، ئەمە فەلاقەیە، ئەمە خەڵکی پێ هەڵئەواسین، بەمە ئەدرێ‌ی لە کارەبا وە گەلێ شتی تریشمان هەیە هەر چاوت پێیان بکەوێ زەندەقت لێ یان ئەچێ. ڕزگار بوونت بۆ نی‌یە یا ئەبی قسە بکەی یا ئەبی بمری، کەمردیشی لاشەکەت ئەخەینە بیرەوە.

لەقوژبنێکی ژوورەکەدا لەوحێك دانرابوو، خەزعەل هەڵی بڕی و ووتی:

-سەیر کە.

ڕەئیس بەکر چاوی بەبیرێکی قووڵ کەوت هاژە هاژی ئاوی لێ ئەهات، تێگەیشت کە ئەمبیرە ئەچێتەوە سەرڕووباری دیجلە نێچیرەکانی ئەم دڕندانە کە لەژێر ئازاردا ئەمرن فرێ ئەدرێنە ئەم بیرەوە.

لەپاشا خەزعەل ڕووی تێ کردوو ووتی:

-دیارە نەرم بووی

-هیچ نازانم

کەوابی خۆت ڕووت کەرەوە ئێستا چاوت بە ڕۆژی خۆت ئەکەوێ، هەموو جلەکانی پێ داکەن دەرپێ‌کەی نەبێ، لەپاشا کورسیەکی بۆ داناو پێ‌ی ووت بچێتە سەری، ئینجا هەردوو مەچەکی پێکەوە خستە کەلەبچەکەوە بەزنجیری بن میچەکەوە بەستیەوە، وە شەقێکی لە کورسیەکەی ژێر پێ‌ی هەڵدا. کە ڕەئیس بەکر بەبن میچەکەوە هەڵواسرا خەزعەل پاڵێکی پێوە نا وەك و دیلانێ کەوتە هاتو چۆ بەئاسمانەوە.

خەزعەل بەزەردەخەنەیەکەوە پێ‌ی ووت:

-دەکەیف کە بۆ خۆت. جارێ ئەمە یەکەم هەنگاوە.

ڕەئیس بەکر هەستی بەئازارێکی ئێجگار گەورە ئەکرد، وای ئەزانی هاکا هەردو قولی لەبنا یچڕان. خەزعەل دەرگای لێ داخست و بەم ڕەنگە بەجێ‌ی هێشت. پاش چارەکە سەعاتێ هاتەوە لایو پێ‌ی ووت:

-ئەڵێ‌ی چی؟ قسە ناکەی

ڕەئیس بەکر هیچ وەڵامی نەدایەوە. ئەم بێ دەنگیەی خەزعەلی زۆر تووڕە کرد، حەیزەرانێکی لەسنگەکە کردەوەو کەوتە دار کاری کردنی ڕەئیس بەکر لەتاو ئازار لێوی خۆی ئەکرۆشت بەڵام ئۆفی لەدەم نەهاتە دەرێ. بەم خۆ گرتنەی خەزعەل ئێجگار قینی هەستا بەهێز تر گوڕی حەیزەرانی لێ ئەبەستەوە لەپاشا ڕەئیس بەکر وورده وورده دنیای لەبەرچاو تاریك بوو، ئەوەندەی پێ نەچوو ئاگای لەخۆی نەما.

-٩-

نیوەڕۆ بوو، گڕی گەرمای مانگی گەلاوێژ پیاوی وەڕس ئەکرد. زەعیم عبدول کەریم لە (منصور) لەنیشتەجێ‌ی سپایی لەژورەکەی خۆی‌دا لەگەڵ مقدم ڕۆستم کەتازە گۆڕابوو بۆ ئەوەی دانیشتبوو مقەدەم ڕۆستم ڕۆژنامەیەکی (البلاد)ی بەدەستەوە بوو ئەیخوێندەوە، لەپاشا ڕۆژنامەکەی داناو ووتی:

-بەقسەی ئەم ڕۆژنامەیە بی ئەبی ئەمڕۆ نووری سەعیدو عەبدول ئیلاە گەڕابنەوە بۆ بەغدا.

-بەڵێ هاتونەتەوە بۆ ئەوەی بەیانی شاو نووری سەعید بچن بۆ ئەنقەرە بۆ کۆبوونەوەی پەیمانی بەغا

-دیارە بڕیاریان داوە بەم نزیکانە دەستی خۆیان لەسوریە بوەشێنن.

-نەك هەر لە سووریە بەڵکو لەلبنانیش

لەم کاتەدا سەربازێك هاتە ژوورەوەو پاش سڵاو کردن بروسکەیەکی دایە دەست زەعیم عەبدول کەریم و سڵاوی کردەوەو ڕۆیشتە دەرێ عەبدول کەریم بەپەلە بروسکەکەی کردەوە. پاش ئەوەی خوێندیەوە بەناو چەوان گرژی‌یەکەوە دایە دەست مقەدەم ڕۆستەم ئەمیش کە لەخوێندنەوەی بوەوە ووتی:

-ئەمە مانای چی‌ی؟

عەبدول کەریم لەم کاتەدا لەبەر پەنجەرەکەدا ڕاوەستابوو دەستێکی‌هەڵگیرفانی پانتۆڵەکەیدا بوو،

بەدەستەکەی کەشی پەنجەرەکەی ئەکردەوە کە گوێی لەم پرسیارەبوو ئاوڕی دایەوەو ووتی:

-مانای ئەوەیە، هەروەکو خۆت ئێستا ووتت، ئەیانەوێ زۆر بەگورجی دەستی خۆیان بوەشێنن. لیواکەمان ئەبی ئیم شەو لەنیوە شەودا بەرەو ئەردەن بکشێ بێگومان ئەمە بۆ چەواشە کردنە، ڕاستیەکەی ئەوەیە ئەمان نێرنە سەر لبنان و سوریە.

-باشە ئێستا چار چییە؟ ئێمە چۆن ئەبی ئەم تاوانە گەورەیە بکەین؟

عەبدول کەریم بەزەردەخەنەیەکەوە لەسەر خۆ ووتی:

-ئێمە نابێ قەت ئەم تاوانە بکەین، دەستی دایە تەلەفوون و لەگەڵ سەرۆکی ئەرکانی جەنگ چەند قسەیەکی کردو تەلەفۆنەکەی دانایەوە مقەدەم ڕۆستەم بەسەر سامییەکەوە لێی پرسی

-چییە؟ ئەچین بۆ بەغداد؟

-بەڵێ، بەبۆنەی ئەوەی ئیم شەو ئەڕۆین بۆ ئەردەن داوام لێ کرد ڕێگامان بدا ئێستا بچین بۆ بەغدا بۆ ئەوەی سەری کەس و کارمان بدەین و کەلو پەلی خۆمان کۆ بکەینەوە وە ئێوارە بگەڕێینەوە بۆ ئێرە. مەبەستم لەچوونە بەغدایە چاومان بەبرادەرەکانمان بکەوێ هەل لەمە باشتر نابێ با ئێمە لەپێش دا دەستی خۆمان بوەشێنین. هەستە ئوتوبیلەکەم لە گەراج بهێنینە دەرێ بڕۆین.

لای ئێوارە کە بەرەو (مەنصور) ئەگەڕانەوە، مقەدەم ڕۆستەم ئوتومبیلەکەی لێ ئەخوڕی هەستی کرد کە زەعیم لە خەیاڵێکی قووڵ دایە، پاش ئەوە لە(مەنصور) نزیک بوونەوە لێی پرسی :

-بزانم بیرت ئێجگار خەریکە، ئایا دوودڵی لەسەر کەوتنی بزوتنەوەکەمان ؟

-نەء. بەڵام لەمەسەلەی گرتنی رەئیس بەکرو گەلاوێژ نەختێك دڵم لەمەراقدایە. دوێنێ شەو گیراون، ئەترسم هەر دوێنێ شەو یا ئیمشەو ئازار بدرێن و خۆیان نەگرن قسە بدرکێنن. ئەوسا خۆت ئەزانی چی ڕووئەدا. من لەڕۆحی خۆم ناترسم، ئەترسم بزوتنەوەکەمان ئاشکرا بی و سەرنەگرێ.

-جاری گەلاوێژ کەسمان ناناسێ و لەبزوتنەوەکەشمان نازانێ هەر ئەوەندە هەیە ڕابەر بووە لەنێوانی ئێمەو بەرەی یەك گرتوی نیشتمانیدا بەهۆی رەئیس بەکرەوە. وەلەدەربارەی رەئیس بەکریشەوە بڕوامەکە قیمە قیمەیش بکرێ قسە بکا.

-من نازانم قسە ئەکا یا نایکا. بەڵام ئەبێ بۆ هەموو شتێ وریا بین تا پێمان ئەکرێ زووتر بجزوێین بۆ ئەوەی لەسەعات (٥)ی پاش نیوە شەودا هەموو شتێ بڕێتەوە.

-١٠-

شەوی (١٤)ی گەلاوێژ لە باخەکەی کۆشکی (رحاب) بەهەزارەها گڵۆپی ڕەنگاو ڕەنگ ڕازابووەوە.

لەهەموو گۆشەیەکیا مێز دانرابوو لەهەموو بابەتە خواردنەوەو خواردنێی لەسەر ڕیز کرابوو لەدەوری هەر مێزە چەند وەزیرێك یا چەند کاربەدەستێکی گەورە کۆ ببوونەوە پێکیان نۆش ئەکرد. لەناوەڕاستی باخەکەشدا تیاترۆیەك لەسەر سەمتی ئاوازی مۆسیقای ڕۆژئاوایی سەمای ئەکرد. لەنزیکیشەوە مێزێکی گەورە دانرابوو عەبدول ئیلاه فەیصەڵ و نوری سەعید لەدەوری دانیشتبوون سەیری تیا ترۆکەیان ئەکردو چەپڵەیان بۆ لێ ئەدا. ئەم ئاهەنگە بەبۆنەی ئەوەوە بوو سبەینێ شاو نوری سەعید ئەچوون بۆ ئەنقەرە بۆ کۆبوونەوەی پەیمانی بەغدا.

عەبدول ئیلاه دانەوییەوە سەگێکی سپی تیسکن لەبەر پێیدا ڕاکشابوو هەڵی گرت و خستیە باوەشی دەستی بەسەر پشتیا ئەهێنا کەبەنوری سەعیدی ووت:

-تاقیم کردۆتەوە هەر کەئیشێکمان بەدەستەوە ئەبی دەست بهێنم بەسەر پشتی ئەم سەگەدا سەرئەکەوین.

نوری سەعید بەزەردەخەنەیەکەوە لێی پرسی:

-ئەمە ئەو سەگە نەبێ کە بە(٧٠٠) دینار لە ئەمریکاوە بۆت هاتووە؟

-بەڵێ ئەوەیە ، بەخوا بەهەموو گەلی عێراقی ناگۆڕمەوە.

عەبدول ئیلاه پێکەکەی هەڵگرت و ووتی :

-نۆش کەن بەبۆنەی کۆبوونەوەی سبەینێمانەوە لەئەنقەرە پاش ئەوەی هەرسێکیان قومیان لەپێکەکەیان دا، دیسانەوە عەبدول ئیلاه ڕوی کردە نوری سەعیدو لێی پرسی.

-تۆ بڵێی ئەم کۆبوونەوەیە کۆتایی بەم مەسەلەیە بهێنی.. بزانە لەکەیەکەوە ئەمە درێژە ئەکێشێ.. هەمووی خەتای ئەمریکایە.. هەر ڕۆژە لەسەر پەلپو بیانوویەکە.

نوری سەعید چاوێکی بڕیە تیاترۆکە کە لەوساتەدا لەگەڵ فاضل جمال سەمایان ئەکرد ئینجا ووتی :

-دڵت مەراق نەکا ئەم جارە هەموو شتێك براوەتەوە هەر ئەوەندەی ماوە لەئەنقەرە بۆ دواجار چاوێ بخشێنینەوە بە پیلانەکەدا بۆئەوەی هیچ کەلەبەرێکی تیا نەبێ سەر نەکەوتنی لەدوابی. ئیمرۆش لەگەڵ بالیۆزی ئەمریکا قسەم کردەوەو تێی گەیاندم کە ئەمجارە ئەمریکا سوورە لەسەر جێ بەجێ کردنی داخوازیەکەتان.

فەیصەڵ ئەوەندەی خواردبۆوە زمانی گۆی نەئەکرد کە هەڵی دایە.

-ئیمشەو لیوای بیستەم ئەڕوا بۆ ئەردەن؟ نوری سەعید سەیری سەعاتەکەی کردو ووتی :

بەڵی، ئێستا ئەبێ کەوتبێتە بزووتن.

-عەبدول ئیلاە دەستێکی‌دا بە پشتی فەیصەڵ داو ووتی:

-لە ئەنقەرە تا هەموو شتێك نەبڕێتەوە خۆت بەئافرەتە تورکەکانەوە خەریك نەکەی، مەسەلەکە زۆر گرنگە ئەبی باش وریا بی‌ی عەبدول ئیلاە هێشتا لەقسەکەی نەبووبوەوە کە فەیصەڵ هەستاو دەستی خستە سەر سەری تیاتروکەو کەوتە سووڕدان لەگەڵ یا. لەهەموو لایەك چەپڵە ڕێزان دەست پێ کرا، هاوار بەرز بوەوە بەژیانی شا لە پاشا کەماندوو بوو، بەهەناسە سواری‌ی لەجێگای خۆی دانیشتەوە، عەبدول ئیلاە بەزەردەخەنەیەکەوە پێ‌ی ووت:

-ماشاالله باش فێری سوڕڕان بووی

نوری سەعید سەیری سەعاتەکەی کردو ووتی :

-وا سەعات یەکی پاش نیوە شەوە بەیانی ئەبێ زوو هەڵسین لە خەو خواتان لەگەڵ

دوا بەدوای نوری سەعید میوانەکانی کەش هەموو ڕۆیشتن.

کۆشکی (رحاب) خامۆش بوو لەتەقی تەقی پێڵاوەکانی یاساوڵەکان نەبێ هیچ دەنگێکی کەی لێوە نەئەهات.

-١١-

بەیانی تاریك‌و ڕوون بوو کە ڕەئیس بەکر نەختێ هۆشی هاتەوە بەر چاوی کردەوە بینی بەبەتانیەك پێچراوەتەوەو گەلاوێژ بەدیاریەوە دانیشتوە فرمێسك لەچاوەکانیا قەتیس بوەوەوپیایا هەڵ ئەڕوانی خەریك بوو بجوڵێتەوە بەڵام هەستی کرد هەموو لەشی وەکو ژێلەمۆی پیاکرابی وایە لەتاوا ووتی ئۆف.

-گەلاوێژ کە گوێ‌ی لەم ئۆفە بوو وەچاوی بەچاوەکانی کەوت نایان تروکێنێ، نەختێ بەتانیەکەی لەسەر هەڵدایەوەو ناوچەوانی کە هەمووی خەڵتانی خوێن بوو ماچی کردوو لێ‌ی پرسی.

-بەساقەت بم وادیارە ئازارت زۆرە

-ئێجگار زۆرە، بەڵام قەی ناکە دڵی دوژمنم خۆش نەکردووەو هەرچەندیان کرد تەنانەت نەیانتوانی هاورێکیش لەدەمم بهێننە دەرێ. گەلاوێژ لەشەربە شکاوەکەی کە لەتەنیشتیەوە بوو دەستە سڕەکەی تەڕ کردو خوێنە مەیوەکەی لەدەم‌و چاوی ڕەئیس بەکر سڕیەوە. وە کە بەتانیەکەی لەسەر لابرد سەیری کرد هەرچی لەشی هەیە بڵقی کردوەو شین داگەڕاوە.

ڕەئیس بەکر بەدەنگێکی نزم لێی پرسی:

-کەی منیان هێنایەوە بۆ ئێرە؟

-نازانم ، شەو زۆر درەنگ بوو، بەدوو پۆلیس هەڵیان گرتبووی. کە بەم ڕەنگە چاوم پێت کەوت وام زانی گیانت لەبەرا نەماوە. قیژانم بەسەر پۆلیسەکاناو هەرچی بەدەمما هات پێم کردن. یەکێکیان نوکە شەقێکی تێ هەڵدام‌و ووتی‌ی :

-وزبە سبەی شەویش نۆرەی تۆیە، خەتای خۆتانە قسە بکەن بابەم مەرەیە نەچن ئەوی ڕاستی بێ لەتاو تۆ گریانیشم لەبیر نەمابوو بەڵام کەدەستم لەمەچەکت دا تۆزی نەبزت ئەبزوت بەمە نەختێ سەبوری بەدڵما هات. ئیتر بەدیارتەوە دانیشتم هەر فرمێسکم هەڵ ئەڕشت تا ئێستا چاوم لێت بوو چاووت ئەتروکاندو گوێم لە ئۆفەکەت بوو بەمە دڵم کرایەوە .

-هیچ باکم نی‌یە چیم لێ ئەکەن بالێم بکەن بەڵام وابزانم ئیم شەو بێتەوە نۆرەی تۆیە. من ئەزانم بەرگەی ئەم ئازارە ناگری‌و ئەت کوژن. سەرەڕای ئەمەش هەرچەند بیر ئەکەمەوە تۆ بەتەنها ڕووتت بکەنەوە لەبەر دەستی ئەو دڕندانەدا.. بەڕاستی ئەمەیە ئازاری ڕاستەقینەم.

گەلاوێژ دەستێکی هێنا بەقژە ڕەشەکەی ڕەئیس بەکرداو پێ‌ی ووت:

-من یەکەم ئافرەت نیم کە کەوتبمە ژێر دەستی ئەو چڵکاو خۆرانە هەرچی چۆنێ بێ دڵنیابە کە دڵی دوژمن خۆش ناکەم ڕەئیس بەکر لەو کاتەدا قسەکەی بەگەلاوێژ بڕی‌و ووتی :

-ئەوە چیە؟ ئەو دەنگە دەنگ‌و قیژە قیژە چیە؟!

-ئا! تەقەی تفەنگ یە!

-گەلاوێژ هەستایە سەرپێ‌و خۆی بەپەنجەرەکەدا هەڵواسی‌و کەسەیری حەوشەکەی کرد قیژاندی‌و خۆی فڕێ دایە خوارێ‌و ووتی:

-بەکر .. بەکر هەرایە.. ئای ئەو هەموو خەڵکەچیە لەو حەوشەیەدا.. خوێن ڕژاوە.. لاشە کەوتووە.. گەلاوێژ ئەم قسانەی ئەکرد کە دەرگای ژوورەکەیان داگیرا بەشەق‌و مستەکۆڵەو دار. ئەوەندەی پێ نەچوو دەرگا شکاو خەڵك هوروژمی هێنایە ژوورەوەو گەلاوێژ هەستایە سەر پێ‌و قیژاندی:

-ئەی ئەوە نزارە .. ئەوە نزارە بەکر.. نزار گیان نزار پەلاماری خوشکی داو دەستیان کردە ملی یەکتری لەپاشا کە ڕزگارتان بوو.. گەل هەمووی ڕزگاری بوو.. سەیر کەن جانەوەرەکان چی‌یان لەڕەئیس بەکر کردووە لەپاشا ڕووی کردە خوشکی‌و ووتی :

-دیارە هێشتا نۆرەی تۆ نەهاتبوو؟

-وابزانم ئیم شەو نۆرەی ئازاردانی من بوو. بەڕاستی نزار، بەکر قارەمانانە لەبەر دەمیانا ڕاوەستا.

نزار سەری شۆڕکردەوە بەسەر ڕەئیس بەکردا ناوچەوانی ماچ کرد. ڕەئیس بەکر لێ‌ی پرسی:

-ئا کاك نزار بۆ مانی بگێرەوە چۆن ئەم شۆڕشە هەڵگیرساو سەرکردەکەی کێ‌یە ؟

-ئێستا کاتی گێڕانەوەی ئەمە نی‌یە.. پەلەمانە ئیشی ترمان بەدەستەوەیە. بەڵام لەبەر ئەوەی زۆر بەپەرۆشی‌ی بەکورتی بۆتی ئەگێڕمەوە: ئەم بەیانی‌یە لەشیرین خەوا باوکم خەبەری کردمەوەو ووتی هەستە گوی بگرە ئەمە چی‌یە؟ تومەز باوکم هەستابوو بۆ نوێژی بەیانی وەلەسەر خوی جارانی رادیۆکەی کردبوەوە گوێ لە قورئان بگری. کە هەستام گوێم لێ بوو بێژەرەکە ئەی‌ووت (ئێرە رادیۆی جمهوریەتی عێراقە.. ئێرە رادیۆی جمهوریەتی عێراقە) لە پاشا بێژەکە ووتی:

(لەفەرماندەی هێزی سپایی‌یەوە بۆ گەلی عێراقی نەبەز منیش ئیتر خۆمم پێ نەگیرا بەپەلە پروسکێ جلەکانم لەبەر کرد، هەرچەندە باوکم ویستی نەچمە دەرێ بەڵام گوێم نەدایە کە گەیشتمە شەقامەکە ئەبینم چی! تف هەڵداوی لەبەر خەڵکی ناکەوێتە زەوی، دەنگی هۆسەو گۆرانی ئەگاتە کەشکەلانی فەلەك بەهەزارەها مستە کۆڵەی پۆلاینی گەل بەرز ئەبێتەوەو نزم ئەبێتەوەو بەژیانی جمهوریەت‌و سەرکردەکەی هاوار ئەکەن. ئیتر شەپۆلی خەڵکی لەشەقامەکاندا نەی ئەکێشا ئەت ووت ڕۆژی حەشرە. کە گەیشتمە شەقامی ڕەشید کابرایەك پەت کرابوو رایان ئەکێشا کەسەرنجم دایە ناسیمەوە لاشەی عەبدول ئیلاە بوو لەگەل خەڵکەکەدا بەرەو ژوور بوومەوە لەپڕ یەکێك بانگی کرد بەرەو تەحقیقاتی جنائی بەرەو تەحقیقات کە گوێم لەم ووشەیە بوو ئێوەم بیر کەتەوەو لەگەڵیان هاتم. ڕەئیس بەکر لێ‌ی پرسی:

-ئەی سەرکردەی شۆڕشەکە کێ‌یە؟

—پێشەوا عەبدول کەریم. ئێستا لەهەموو گۆشەیەکی عێراقدا ناوی بەسەر هەموو دەمێکەوەیە.

کەرەئیس بەکر گوێی لەم ناوە بوو ئازاری لەشی لەبیر چووەوە، خەریک بوو تەکان بداتە خۆی هەستێ. بەڵام گورج نزار دەستی خستە سنگی و پێی ووت:

—نەبزووی. نەبزووی. ئەگینا برینەکانت بەناسۆر ئەکەوێ. ئەم ناوەکار لەهەموو کەسێ ئەکا.

—من دەسال لەژێر فەرماندەی یا خەبات ئەکەم. دەساڵە بەم ئاواتەوەین بەراستی پێشەوایەتی و سەرکردایەتی هەر لەخۆی دێ. مانگێک نابێ کەمژدەی هەڵاتنی ئەم رۆژەی ئەداینێ

نزار ووتی:

—ئەوە سەیرە تا ئەم بەیانییە کەس ناوی نەئەزانی.

ئیتر درەنگە هەستن بابڕۆین

گەلاوێژ ووتی:

—بەکر ناتوانی بڕوا بەرێوە ئەبێ ئۆتۆمبیلێک بێنیا بۆ نەخۆشخانە برینەکانی ببرژێننەوە، نزار دەرپەڕی و پاش تۆزێک گەڕرایەوەو وتی:

ئۆتۆمبیلی نەخۆشخانە لەبەردەرگا راوەستاوە گەلاوێژو نزار هەریەکەیان چوونە بن قولێکی بەکرو لەپێش خەڵکەکەوە رۆیشتن کە گەیشتنە بەر دەرگا گەلاوێژ قیژاندی و دەستی گرت بەچاویەوە نزار پێی ووت :

—چییە؟ بەزەییت بەم سێ دڕندەیەدا یەتەوە کە هەڵواسراون؟. ئەمانە یەکێکیان نائیلە، ئەوی تریان خەزعەلە کە بەکرو هەزاران ئازادی خوازی تریان بەمەرەی بەکر بردووە وەدەستیان بۆ نامووسی ئافرەتە تێکۆشەرەکان راکێشاوە ..

رەئیس بەکر هەڵی دایە

—دوا رۆژی ستەم کارو زۆردار هەر ئەمەیە.

لەپاشا نزار پێی ووتن:

—جاری ئیشم زۆرە ناتوانم لەگەڵتان بێم بۆ نەخۆشخانە .

خواتان لەگەڵ.

—١٢—

ئۆتۆمبێلەکە لەبەر خەڵکی زۆر وورد ئەڕۆی، تاو تاویش بۆی ئەوەستا. لەهەموو لایەکەوە کۆ بوونەوەو چەپڵە ڕێزان و خوتبە خوێندنەوەبوو. رەئیس بەکر لەناو ئەم دیمەنە خۆشە گوێی نەئەدایە ئازاری لەشی بەدانیشتنەوە لەپەنجەرەی ئۆتومبیلەکەوە سەیری ئەکردن لەپڕ ووتی:

—ئەو دووکەڵە چییە لە دوور بەرز ئەبێتەوە؟

شۆفێرەکە وەڵامی دایەوە

—ئەوە کۆشکی (رەحاب)ە خەڵکی ئەیسوتێنن ئەو کۆشکەیە کە تا دوێنێ کەس نەی ئەوێرا بەلایا بچێ

—ئەی ئەمانە چین هەر یەکە گولێکی بەشانەوەیەو بەرگی گوینیەیان لەبەردایە، ئەڵێی لەبەندیخانە هاتونەتە دەرێ.

—بەڵێ، ئەمانە نیشتمان پەروەرە بەند کراوەکانن دەرکی بەندیخانەیان بۆ خراوەتە سەر پشت بەرەو ماڵ ئەبنەوە

لەم کاتەدا ئۆتۆمبێلەکە لە وەزارەتی بەرگری نزیک بووەوە خەڵکێکی ئێجگار بێشوومار لەوناوەدا کۆبووبوەوە. ئیتر رێگا نەما ئۆتۆمبێلەکە بڕوا لەجێی خۆی راوەستا لەم ئانەدا رەئیس بەکر هاواری کرد:

—بژی پێشەوا.. ئەوە پێشەوای خۆشەویستمانە، ئەوە زەعیم عەبدول کەریمە لەسەر بانی وەزارەتی بەرگری سڵاو لە خەڵکەکە ئەکا..

سەیرکە گەلاوێژ ..ئای ئەوە هەموو برادەرەکانمە لە ئەفسەرە ئازادی خوازەکان لەتەنیشتیەوە راوەستاون.. ئەوە ..

گەلاوێژ نەیهێشت رەئیس بەکر یەکە یەکە ناوی هەڤاڵەکانی خۆی بەرێ کە هاواری کرد:

—بەکر.. بەکر.. ئەوە فەرهادی براشمە لەتەنیشت پێشەواوە راوەستاوە .. ئای بەساقەت بم فەرهاد گیان..

گەلاوێژ لەخۆشیا دەستی رەئیس بەکری ئەگوشی و فرمێسک بە چاویا ئەهاتە خوارێ. رەئیس بەکر لەپڕ دەستی کردە ملی گەلاوێژو ووتی:

—با دابەزین

—چۆن دائەبەزی.. ناتوانی بڕۆی.. برینەکانت ئەکولێنەوە.

—برینەکانم هەمووی سارێژ بوو.. هیچ ئازارم نەماوە. ئەبێ تێکەڵ بەم گەلە بین.

ناچار گەلاوێژ قولی گرت و لە ئۆتۆمبیلەکە دابەزین.

شۆفێرەکە بە زەردەخەنەیەکەوە سەیری ئەکردن تا لەناو خەڵکەکەدا لەچاو وون بوون. ئینجا لەبەر خۆیەوە ووتی:

چ موعجیزەیەکە سەربەستی.. کوێرا ئەم لەش هەنجن کراوەی چاک کردەوە.

١٩٥٩

بیرەوەری:

لەگەڵ شەهیدی نەمر حەمە قودسیدا

لەساڵی ١٩٣٦دا کە گەڕامەوە بۆ سلێمانی، هێشتا بۆنی باڕووتی شەست تیرەکانی حکومەتی شایەتی خوێن ڕێژ نەبڕابووەوە، ئەو شەست تیرانەی لە شەشی ئەیلولی ساڵی ١٩٢٣دا لەبەر دەرکی سەرا ئاراستەی سنگی لاوانی کورد کرا کە هەموو خەتایەکیان ئەوەبوو داوای مافە خوراوەکانی نەتەوەکەیان ئەکرد وە ئەیان ویست عێراق نەبەستێ بەهیچ پەیمانێکی ئیمپریالیزمییەوە، وە هەروەها هێشتا تارمایی خیانەت لەشارەکەماندا نەڕەوی‌بووەوە، خیانەتی ئەو کاسەلێسانەی بەسەر لاشەی شەهیدەکانی شۆڕشی شەشی ئەیلولدا گەیشتنە ئەو پایەیەی بتوانن پاشماوەی خوانی دەستەو دایەرەی فەیصەڵی خائن بەهەموو سەر شۆڕییەک هەڵ قورێنن، سەرەڕای ئەم کارەساتە هێزی کۆنەپەرستی بەیارمەتی ئیمپریالیزمی بەریتانیا چەمکی بێ ئابڕوویی لێ کردبو بەلادا بۆ چاندنی تۆوی بێ هیوایی و دوودڵی و دووبەرەکی و بێڕەوشتی لەدڵی نیشتمان پەروەرەکاندا بەهیوای ئەوەی بڵێسەی ئاگری نەتەوایەتی بکا بەخۆڵەمێشی ساردەوە بوو ئەو هۆشی نەتەوایەتییەی تۆپ و بومبا هاوێژەکانی ئیمپراتۆریەتی بەریتانیا نەک هەر نەیتوانی لەناوی بەرێ، بگرە زیاتر هێزی پێ پەیدا کردو بەرزی کردەوە تاوای لێ هات بەرژەوەندی ئیمپریالیزمەکانی خستە مەترسییەوە لەهەموو عێراقدا.

لەم کاتە پڕ گیرو گرفتەدا کە دۆست و دوژمن بەگران لەیەک جیا ئەکرایەوەو گەلێ لە نیشتمان پەروەرەکان لەکونجی گۆشە گیریدا تەپوتۆزی بێ هیوایی یان لێ نیشتبوو، وەبەە بینییەکی رەش باوەشی کردبو بەشارەکەماندا، ئا لەم کاتەدا کە قوتابی بووم لەپۆلی یەکەمی قوتابخانەی ناوەندی لەریزی پێشەوەی ژووری دەرس ووتنەوەکەدا لاوێکی باڵا بەرزی لاوازی روومەت کونی خورماوی دائەنیشت، زۆر کەرەت لەگەڵ مامۆستای مێژوودا زۆر بەئازایەتی ئەکەوتە پیلەبازی لەسەر مێژووی نەتەوەی کورد، وە کە لەدەرس نەبووینەوەو لەگوێ

سوپەکە مۆڵمان ئەخوارد هەر هەوڵی ئەوەی بوو باس بێنێتە سەر باسی باری نەتەوەی کورد وەزۆر بەتوندی ڕەخنەی لەبرادەرکانی ئەگرت لەسەر کەم تەرخەمی و بێ بڕوایی یان.

ئەم لاوە بەپەرۆشە بۆ نیشتمان و گەلەکەی حمە قودسی بوو کە ڕۆژ بەڕۆژ ئەچو-بەدڵما ئەم ویست پەیوەندی لەگەڵدا بەهێز بکەم چونکە هەستم ئەکرد کە بیرو باوەڕی هەردوکمان زۆر لەگەڵ یەکدا ئەگونجێ، لەبەر ئەوە لەکاتی وچانەکاندا لە حەوشەی قوتابخانەکە پێکەوە بەدەم هات و چۆکردنەوە ڕازی دڵی خۆمان بۆ یەك هەڵ ئەڕشت و داخمان ئەخوارد بۆ ئەم پەرش و بلاّویەکی کەوتبوە ناو نیشتمان پەروەرەکانەوە وە بیرمان ئەکردەوە ڕێگایەك بدۆزینەوە بۆ یەك گرتنەوەی بزووتنەی نیشتمانی و قەلاّچۆ کردنی دوودڵی و ناکۆکی. وە کە دەوامی قوتابخانەش ئەبڕایەوە دەستمان ئەگرتە بەر لەژێر درەختێکا دائەنیشتین ڕێگامان دائەنا بۆ دامەزراندنی کۆمەڵێکی سیاسی نهێنی نیشتمانی بۆ بەهێز کردن و پتەو کردنی بزووتنەوەی نیشتمان.

ئیتر پەیوەندی هاوڕێیەتیم لەگەڵ قودسیدا وا بەهێز بوو نەمان ئەتوانی لەیەك جیا ببینەوە، زۆربەی شەو لەماڵی ئەوان یا لەماڵی ئێمە پێکەوە دائەنیشتین تا نیوە شەو بەخوێندنەوەی ئەدەب و مێژووی نەتەوەکەمانەوە ڕامان ئەبوارد وە ئەهاتینە سەر باسی باری نەتەوە داگیر کراوە دابەش کراوەکەمان وە ئەو ڕێگایەی پێویستە بگیرێ بۆ ڕزگار بوونی لەم قۆرتە پڕ تەنگ و چەڵەمەیە، قودسی نەمر فرمێسك لە هەردوو چاویدا قەتیس ئەوەستا هەردوو دەستی ئەگلۆفت وە بەدەنگێکی پڕ لە جۆش کە ئێستاش لە گوێمدا دەنگ ئەداتەوە ئەیوت ((هەر ئەبێ بەو ڕۆژە پیرۆزە بگەین نەتەوەی کورد لەم خەوە ڕاپەڕێ و سەری داگیرکەرانی کوردستان پان بکاتەوە، گومانی تیا نی یە ئەو ڕۆژە هەر یەت ئالاّی سەربەستی و سەربەخۆیی گەلی کورد بەسەر شاخەکانەوە بشەکێتەوە هەر ئەوەندە گیانی خۆدانان و لەخۆ بوردنمان ببێ))

بەم گیانە پاکەوە بەم هەستە بەرزەوە بەم هیوا یەهێزەوە بەدوا ڕۆژی گەل وە بەم دەرك کردنە قووڵە بەچۆنیەتی جێ بەجێ کردنی کێشەی پڕگیرو گرفتمان، شەهیدی نەمر حمە قودسی تێ ئەکۆشا بۆ ڕزگار کردنی گەلە چەوساوەکەی.

ڕۆژێ لە ڕۆژانی ساڵی ١٩٣٧ بەیانی بوو هشێتا دەرس دەستی پێ نەکردبوو، ئێمەش لەحەوشەکەدا هەر دوان و سیان پێکەوە ئەهاتین و ئەچوین، هەر تاقمە لەباسێك ئەدوا، ئەوەندەم زانی حەمە قودسی بەپرتاو پەشوکاوی و چاو بەفرمێسك بەرەو پیرم هات و بەهەناسە سواری یەوە ووتی:

ئەوە چی ئەکەن، ئەڵێی ئاگاتان لەدنیا نی یە، ئێستا لەبەغداوە بروسکە هاتوە-ئیمڕۆ بەرە بەیان نیشتمان پەروەری دڵسۆز محمود جەودەت لە سێدارە دراوە وە تەرمەکەی بەڕێگاوەیە..

بەگریانەوە ئەم قسانەی کرد، ئەمە دەروونی هەموو قوتابیانی هێنایە جۆش و شەپۆلی قین و بێزاری بەرامبەر ئەم تاوانە گەورەیە لە قوتابخانەکەدا بەرزبوەوە، وە کە زەنگی دەرس دەست پێکردنی لێدا قوتابی یەکان لەباتی ئەوەی بەرەو پۆلەکانی خۆیان بڕۆن لەحەوشەدا کۆبوونەوە وە قودسی نەمر بەخوتبە ئاگرینەکەی هەموانی هێنایە گریان و بەرەو

دەرەوە بۆ چوون بەپیر تەرمەکەوە قوتابییەکان هێرشیان هێنا بەبێ ئەوەی هەڕەشەو گوڕەشەی بەڕێوەبەری قوتابخانەمە کاریان لێ بکا.

دوای ئەم تاوانە گەورەیە، ئەو بیرەی کەلەسەری بوین و بلاّومان ئەکردەوە بۆ پێك هێنانی کۆمەڵێکی سیاسی نیشتمانی گەلاّڵە بوو، لەماڵی حەمە قودسی بیست کەسێك ئەبوین کۆبووینەوە وە لەم کۆبوونەوەیەدا کۆمەڵی (یەکێتی) لێ پێك هات کەیەکێ لەئیشەکانی پێشکەش کردنی پڕتستویەك بووبە هەموو باڵیۆزەکانی دەوڵەتەکان لەبەغدا دژی کردەوەی جانەوەرانەی حکومەتی فاشیستی تورکیا بەرامبەر برا کوردەکانمان وەلەبەر ئەوەی ئەوسا هیچ هۆیەکی چاپ کردنمان بەدەستەوە نەبوو حەمە قودسی کە لەهەموومان خەت خۆش تربوو نووسیەوەو ڕەوانەمان کرد بەیەکێکی باوەڕ پێ کراودا (لام وابوو مەجولی ووتوچی بوو))وە لەسەر ئەمە دایەرەی پۆلیس تەنگی بە مامۆستا ئیسماعیل شاوەیس هەڵچنی و گەلێ هاتووچۆی پێ کرد هەرچەندیشە ئاگای لەمە نەبوو.

پاش ماوەیەك لەبەر هەندێ هۆ کە لێرەدا جێگای باس نی یە ناکۆکی کەوتە نێوان ئەندامانی ئەم کۆمەڵەوە وەبلاّوەی لێ کرد.

لەساڵی ١٩٣٨لەسەر پێشنیازی حەمەقودسی هەردووکمان پەیوەندیمان پەیدا کرد لەگەڵ کۆمەڵی (خەوەی بیون) لەسووری یە بەهۆی عوسمان صەبریەوە کە یەکێك بوو لەنیشتمان پەروەرەکانی کوردستانی تورکیاو پەنای بردبووە بەر سووری یە، بەم جۆرە ئاڵ و گۆڕی نامە دەستی پێ کرد لەنێوان ئێمەو ئەو کۆمەڵەدا، تا جارێکیان بەپۆستەدا (٤٠) ئالاّی کوردستانیان بۆ ناردین کە بەشێوەیەکی زۆر نایاب و ڕەنگاو ڕەنگ چاپ کرابو بۆ هەڵواسین بەبەرۆکدا ئێمەش پێشکەشمان کرد بەو برادەرانەی باوەڕیان پێ ئەکەین، وە لایەن خۆشمانەوە هەرچی هەواڵ و باسی کوردستانی عێراق هەیە بۆ مان ئەناردن.

لەم کاتەدا کە ئێمە خەریکی ئەمە بووین، بیستبوومان کە شێخ لەتیف و چەند کەسێکی تر کۆمەڵێکی سیاسیان پێکەوەناوە بەناوی (برایەتی)یەوە، بەلاّم نەمان ئەزانی ڕژێم و پرۆگرامی چیە لەبەر ئەوە هەوڵمان ئەدا تێی بگەین بۆ ئەوەی هەڵوێستی خۆمان بەرامبەری دیار کەین وەئەگەر بەباشمان زانی بچینە ناویەوە، وە وادیار بوو کاربەدەستانی ئەو کۆمەڵەش ڕاوی ئێمەیان ئەکردو ئەیان ویست ڕامان کێشن بۆ لای خۆیان، ڕۆژێك حەمە قودسی لەگەڵ محمد خضر (ئێستا لە دائیرەی تەسوی یەیە) هاتن بەشوێنما بچین بۆ گەڕان چونکە لەکۆمەڵی یەکێتیەوە ناسیاویم لەگەڵ محمد خضر پەیدا کردبوو وە چووبوو بەدڵما، کەلەشار دوورکەوتینەوە محمد خضر باسی کردەوەو داوای لەهەردووکمان کرد بچینە ناوکۆمەڵی برایەتی یەوە وە تێی گەیاندین کە ئامانجەکەی سەربەخۆیو سەربەستی کوردستانە وەئەندامەکانیشی لەدڵسۆزترین نیشتمان پەروەرەکان پێك هاتووە، لەگەڵ قودسیدا پاش گفتوگۆیەکی دووقوڵی بڕیارمان دا بچینە ناو ئەوکۆمەڵەوە بۆ ئەوەی بەباشی لەئامانج و نیازی بگەین خۆ ئەگەر بەباشیشمان نەزانی تێگەیشتین ئەیانەوێ لەژێر پەردەی ئامانجێکی پیرۆزدا بگەنە ئامانجێکی خۆیی و تەسك وانەك هەر لێی بێینە دەرەو بەس، بەڵکو نیازە نالەبارەکەشیان ئەخەینە ڕوو بۆ خەڵکی

تا نەتوانن کەس تەفرە بدەن، کە لەهەردوو بارەکەدا سوود ئەگەیەنین بەگەلەکەمان لەسەر ئەم بڕیارە هەردوکمان بووین بەئەندام لەو کۆمەڵەدا. بەڵام پاش ماوەیەك تێگەیشتین کە لەهەزار بابەتە پیاوی تیا کۆبۆتەوە کە هیچ شتێ بەیەکیانەوە نابەستێ لەبەرژەوەندی خۆیی بەولاوە ئەمە جگە لەوەی نەپرۆگرامێکی ئاشکرای ڕوونی هەبوو وە نەڕێك و پێکی

دەبوو هەرکەسێ ببێ بەئەندام لەماڵی شێخ لەتیفی دانساز یا خانەقای مەحوی دەست نوێژی بشتایەو سوێندی بخواردایە بەس بوو لەهەمووشی سەیر تر ئەوەبوو کە بەشی زۆری پۆلیس بوو. لەبەر ئەوە من و قودسی و چەند نیشتمان پەروەرێکی تر لێی تەکینەوە، وەکومەڵەکەش ئەوەندەی پێنەچوو بڵاوەی لێ کرد.

لەکۆتایی ساڵی ١٩٣٩دا لەگەل قودسیدا لەیەك جیابووینەوە بۆ ئەوەی لە بەغدا لەخوێندنگای سپاییدا بخوێنێ کە زۆر ئارەزووی سەربازێتی ئەکرد وە لە مەشقی (فتوە)دا کە ئەوسا پێمان ئەکرا لەهەموومان چالاکتربوو وەکرا بەسەر کردەی هێزی (فتوە)، وە لەهەموو بۆنەیەکدا ئەم ووشەیەی دووپات ئەکردەوە ((پێویستە لەسەر هەموو لاوێکی کورد فێری ژیانی دژواری بێ و ئامادە بێ بۆ ڕۆژی هەڵمەت)).

ڕۆژێك لەبەغداوە نووسراوێکم لەقودسی‌یەوە بۆ هات تیایا تێی گەیاندم کە بووە بەئەندام لە کۆمەڵی (هیوا)دا وە داوای لەمنیش کرد لەوکۆمەڵەدا بەشدار بم. من هەر چەندە لەوەوپێش ئەم زانی ئەم کۆمەڵە پێك هاتوە وە هەندێ لە ئەندامانی داوایان لێ کردم بچمە ناویەوە، بەڵام لەسەر کۆمەڵی برایەتی دا بەڵێنم دابوو بەبێ لێکۆڵینەوەیەکی قووڵ نەچمە هیچ کۆمەڵێکەوە، وە کە ئەم نامەیەی قودسیم پێگەیشت وە لەبەر ئەوەی بڕوایەکی تەوام پێی هەبوو لەبەڵێنەکەی خۆم هاتمە خوارێ وەبەهۆی یەکێ لەئەندامانی ئەو کۆمەڵەوە کەلەوەو پێش لەگەڵم خەریك بوو خواستم پێش کەش کرد وەبوم بەئەندام لەکۆمەڵی ناو براودا.

ئامانجی کۆمەڵەی هیوا ڕزگارکردنی کوردستان بوو وەگەڵێ لەڕۆشن بیرو ئەفسەرە کوردەکانی تیا بوو وە لەکۆمەڵەی برایەتی ڕێك و پێك تربوو، بەڵام ئەمیش لەسەر بنەڕەتێکی جەماهیری دانەمەزرابوو وپرۆگرامێکی زانستی نەبوو لەسەری بڕوا هەر تەنها هەستێکی رووتی کوردایەتی نەبێ. لە کۆمەڵەدا قدسی نەمر دەورێکی باڵاو چالاکیەکی بەرزی بەجێ ئەهێنا چ لەڕێك خستنی ئەفسەرەکانو بەرزکردنەوەی هۆشیان وە (چ) لە زبانی حاڵی کۆمەڵەکەدا (گۆڤاری هیوا) کەبەدەست ئەنووسرایەوە.

وەکە بڵێسەی شۆڕشی ڕزگاری گەلی کورد لەبارزان بەرز بوەوە بەسەرکردایەتی تێکۆشەری مەزن مستەفا بارزانی، وەکۆمەڵی هیوا داوای لەئەفسەرە کوردەکان کرد لەشۆڕشەکەدا بەشدار بن، قودسی نەمر لەپێش مەرگەکانی شۆڕشەکەبوو، وەئەندامانی لیژنەی ئازادی بوو کەئیشی دەستەی ئەرکانی جەنگی ئەبردبەڕێوە، وەلەو خەباتە خوێناویەدا ئازایەتی و دڵسۆزی قودسی جێگای شانازی هەموو کوردێك بوو.

وەك ئاڵای جمهوریەتی کوردستان لە مەهاباد بەپێشەوایەتی قازی محمدی نەمر هەڵکرا وەشۆڕش گێرە قارەمانەکانی بارزان کشانەوە بۆ جمهوریەتی کوردستانی ئازاد قودسی نەمر لەگەڵ ئەفسەرەکانی تری هەڤاڵیا لەپێناوی پاراستنی ئەو جمهوریەتە کۆرپەیدا کەلەهەموو لایەکەوە کۆنەپەرستی و ئیمپریالیزمەکان وەکو سەگی هار دەمیان بۆ داچەقاندبوو خۆیان بەخت ئەکردو شەونخونیان ئەکێشاو لەڕیزی پێشەوەی هێزی بەرگری جمهوریەتی کوردستاندا بەرگری سەربەخۆیی و سەربەستی ئەو بەشە کوردستانەیان ئەکرد کە تازە تیشکی ئازادی لێ هەڵهاتبوو.

لەو کاتەدا لەکوردستانی عێراق بەهۆی ئەو کارەساتانەی لەکوردستان و دەرەوەی کوردستاندا ڕووی ئەدا، بەتایبەتی شۆڕشی بارزان و دامەزراندنی جمهوریەتی کوردستان لە مەهاباد بزوتنەوەی نیشتمانی ئێجگار بەرز بوەوەو پەرەی سەند، وە هۆشی نەتەوایەتی باشتر پێگەیشت و لەقاڵبە تەسکەکەی جارانی هاتە دەرێ، ئەم بارە نوێیە پێویستی ئەکرد بەپەیدا بوونی پارتی‌یەکی دیموکراتی نیشتمانی لەکوردستانی عێراق دا لەسەر ڕۆشنایی پرۆگرامێکی زانستی بڕوا بەڕێوە کەدەست بدا بۆ ئەو قۆناغەی نەتەوەی کورد پیا ئەڕوا تا بتوانێ بزوتنەوەی نیشتمانی لەهەموو عێراقدا بەهێز بکا بەپتەو کردنی برایەتی کوردو عەرەب و کەمە نەتەوایەتیەکان، وەکۆ کردنەوەی جەماهیری کورد لەژێر ئاڵای یەك پارتی شۆڕشگێڕدا وەپاڵ پێوە نانی بۆ کۆڕی خەبات لەپێناوی ڕزگار کردنی عێراق و کوردستانی عێراقدا. بۆ ئەم ئامانجە گفتوگۆ دەستی پێ کرد لەنێوانی کوردە دیموکراتیەکانی عێراقداو شۆڕشگێرەکانی بارزان لەژێر ئامۆژگاری تێکۆشەر مستەفا بارزانی‌دا وەبۆ ئەم مەبەستە نوێنەرێك لەمەهابادەوە هات بۆ کوردستانی عێراق و کەوتە گفتو گۆ لەگەڵ نوێنەرانی ئەو پارتی و کۆمەڵانەی هەبوو کە ئەوسا بریتی بوون لەمانە: ١-پارتی ڕزگاری ٢-لقی کۆمەڵەی (ژ.ك). ٣-پارتی شۆڕش کە دەستەیەك بوون لەپارتی کۆمۆنیستی عێراق جیابووبوونەوە، ٤-لقی کۆمۆنیستی عێراق. پاش گفتو گۆیەکی زۆر پارتی کۆمۆنیستی عێراق ڕێك نەکەوت لقی خۆی هەڵبوەشێنێ لەکوردستاندا تێکەڵ بەم پارتی‌یە ببێ، لقی (ژ.ك) هەڵوێستێکی ڕاڕایان هەبوو، بەڵام پارتی ڕزگاری و شۆڕش ڕێك کەوتن لەسەر پێك هێنانی ئەم پارتی‌یە نوێیە. لەهاوینی ساڵی ١٩٤٦دا لەبەغداد کۆنگرەیەك گیرا لەم کۆنگرەیەدانوێنەرانی پارتی شۆڕش ئامادەنەبوون چونکە لەبەڵێنەکەی خۆیان پەشێمان ببوونەوە وە بڕیاریان دابوو تێکەڵ بەپارتی کۆمۆنیستی عێراق ببنەوە. بەڵام نوێنەری لقی (ژ.ك) لەهەڵوێستی پێشووی خۆی هاتە خوارێ. بەم جۆرە لەو کۆنگرە مێژوویی‌یەدا پارتی دیموکراتی کوردستان بەسەرکرادیەتی یەکەم تێکۆشەری کوردستان مستەفا بارزانی لەدایك بوو.

وە قودسی نەمرو هاوڕێ ئەفسەرەکانی تری بوون بەئەندامی ئەم پارتی‌یە شۆڕشگێڕە پێشڕەوە پاش لەناو چوونی جمهوریەتی کوردستان لە مەهاباد بەهۆی هێرشە نامەردانەکەی هێزی شای ئێرانەوە بەیارمەتی ئیمپریالیزمی ئینگلیزو ئەمریکی، قودسی و چەند ئەفسەرێکی تر لەسەر سنووری عێراق پاش ئەوەی کاربەدەستانی خائن بەڵێنیان دانێ ژیانیان بپارێزن خۆیان دابەدەست سوپای عێراقەوە، بەڵام کەی خائینی چەپەڵ بەڵێن و پەیمانی هەیە!.

ئەم ئەفسەرە نیشتمان پەروەرە قارەمانانە ڕەوانەی بەغداد کران، وە لەزیندانەکانی بەندیخانەی ناوەندیدا کۆت و زنجیر کران.

لەبەرە بەیانی ڕۆژی ١٩ی حوزەیرانی ساڵی ١٩٤٧دا لەو بەندیخانەیەدا لاشەی چوار لاو ئەلەرییەوە بەسێدارەوە لاشەی محەمەد قودسی، عزت عزیز، مستەفا خۆشناو، خیراللە عبدالرکیم. ئەو چوار قارەمانەی هەروەکو لەکۆڕی خەباتدا پریشکی ئاگری دوژمن تا ئەهات باشتر سووری ئەکردنەوە قاڵ تری ئەکردن، زڕەی زنجیرو زیندانی تاریك و سی‌دارەی سامناك نەیتوانی دڵی پۆلایینیان بلەرزێنی و زەردەخەنەی پڕ لەهیوا بەنزیك بوونەوەی ڕۆژی ڕزگاری گەلەکەیان لەلێویان بکاتەوە.

بەم جۆرە تێکەڵ بەقافڵەی شەهیدانی گەلی کورد بوون و دەرگای نەمریان بۆ خرایە سەر پشت.

وتار

ڕادەی سەربەستی پێوانەی سەربەخۆیی گەلە

زۆر دەمێکە زانراوە دیموکراتیەت واتەی فەرمان ڕەوایی گەلە. گەل خۆی کاروباری خۆی ئەبا بەڕێگاوە بەهۆی ئەو نوێنەرانەی خۆی بەهەموو سەربەستی‌یەکەوە هەڵیان ئەبژێرێ. جا کەلە ڕژێمێکی دیموکراتیدا هەر گەل خاوەن دەسەڵات بێ، ئەمە ئەوە ئەگەیەنێ کە گەل هەموو کۆششێکی و ڕەنجێکی بۆ بەرژەوەندی خۆی تەرخان بکات و هەموو وزەو توانایەکی خۆی بەکار ئەهێنێ بۆ پێش خستن و پەرەپێدانی سامانە نیشتمانی‌یەکەی لەسەر بناغەیەکی زانستی و عەدل و حەقیانەت دابەش بکرێ کەهەریەکە بەپێی ڕەنجی خۆی لەم سامانەدا هاوبەش بێ کەبەمە ڕۆژ بەڕۆژ ژیانی ئابوری و کۆمەڵایەتی و تەندروستی و ثەقافی ڕولەکانی گەل گەشە ئەکاو بەرزتر ئەبێتەوە. ئەم وزە دروست کەریە گەورەیەش کەلە هەموو نەتەوەیەکداهەیە بەرەڵڵا نابێ بەبێ سەربەستی‌یەکی ڕاستەقینەی تەواو. لەبەر ئەوە ئەبینین لەو وڵاتانەی فەرمان ڕەوایی ئەکەوێتە ژێر دەستی گەل لە پێش هەموو شتێکدا سەربەستی‌یە دیموکراتیەکان بەرەڵڵا ئەکرێن لە شێوەیەکی ئاراستە کراودا، وەك و سەربەستی بیرو باوەڕ، سەربەستی پارتێتی، سەربەستی دامەزراندنی ڕێك خراوەکان، سەربەستی پێك هێنانی نەقابەکان، سەربەستی ڕۆژنامەگەری سەربەستی کۆبوونەوە، سەربەستی مانگرتن و خۆپیشان دان، وە تاد.

وە هەروەکو بەتاقی کردنەوە دەرکەوتوە ژیانی گەل لەهەموو ڕوویەکی‌وە پێش ناکەوێ و ناخەملێ بەبێ دیموکراتیەکی ڕاستەقینەی ئاڕاستەکراو، وە ئەم دیموکراتی‌یەش ناپارێزرێ و پێش ناکەوێ بەبێ شوورایەکی پتەوی بەهێز کە سەربەخۆیی‌یە، کەوابێ سەربەخۆیی ئامانجێك نی‌یە خۆ بەخۆی خۆی بێ، بەڵکو هۆیەکە بۆ بەرگری کردن لە مافەکانی گەل، بۆ پاراستنی دەست کەوتەکانی و سەربەستی‌یە دیموکراتیەکانی.

وە ئەگەر هات و هەر نەتەوەیەك لە چوار چێوەی سەربەخۆییدا بێبەش کرا لە سەربەستی‌یە دیموکراتیەکانی بەهۆی ڕژێمی دکتاتۆری ڕووداپۆشراو یا ڕووبەڕەڵڵا وە سامانە ئابووری‌یە نیشتمانی‌یەکەی تەنها چەند کەسێك خێریان لێ بینی و خواردیان، ئەویش لە هەژاری و نەزانین و نەخۆشی و چەوساندنەوەدا تلایەوە، ئەوسا سەربەستی نیشتمانی هیچ واتایەکی نامێنێ لە چوارچێوەیەکی ڕەنگاو ڕەنگی بێ کەڵك بەولاوەو تەفرەدانی خەڵکی، نەك هەر ئەمەو بەس، بگرە ئەم چوار چێوەیەش شەق و شڕ ئەبێ بەدەست بێگانەوە چونکە کاربەدەستە دکتاتۆرەکان لە هەموو کاتێکدا ئامادەن کە بەرژەوەندیان ئەکەوێتە خەتەرەوە دەست لەگەڵ بێگانەدا تێکەڵ بکەن و سەربەخۆیی وڵاتەکەیانی بدەنە دەست بۆ پارێزگاری بەردەوام بوونی دەست درێژی خۆیان تا وای دێ سەربەخۆیی نیشتمانی لەناوەکەی بەولاوە هیچی تری نامێنێتەوە، بگرە لەهەندێ باردا ئەم ناوەشی نامێنێ، وەکو سەردەمی شایەتی دوابڕاو لەعێراقدا کە نۆکەری ئیمپریالیزمی بەریتانیا بوو، وە وەکو ئێران و تورکیا کە جووتە چڵکاو خۆری ئیمپریالزمی ئەمریکان.

جا کە سەربەخۆیی شوورایەك بێ بۆ پاراستنی هەموو مافەکانی گەل، وە بەهێزی و پتەوی ئەم شوورایە بەسترابێ بەو کەرەسەیەی لێی دروست کراوە، بەبێ گومان باشترین و خۆگیر ترین کەرەسە هێزی گەلە، چونکە هەر خاوەن ماڵ ئەتوانێ ماڵی خۆی بپارێزێ، بەواتایەکی تر ئەو فەرمان ڕەوایی‌یەی لەگەلەوە هەڵقوڵابێ و گەل پشتیوانی بێ، وە هەر وەکو بەڵگە نەویستیشە هەر فەرمان ڕەوایی‌یەك بەڕاستی لە گەلەوە هەڵقولابێ و دڵسۆزی گەل بێ مافەکانی گەل ناخواو سەربەستی‌یە دیموکراتیەکانی پیسیش ناکا، کەوابێ بەرەڵلا بوونی سەربەستی‌یە دیموکراتیەکان لە هەر وڵاتێکدا واتەی ئەوەیە کە گەل خۆی کاروباری خۆی ئەبا بەرێگاوە، وە واتای ئەوەشە کە سەربەخۆیی نیشتمانی بەدەست هێزێکەوەیە کە لەوانە نی‌یە تۆزقاڵێکی بەبێگانە ببەخشێ.

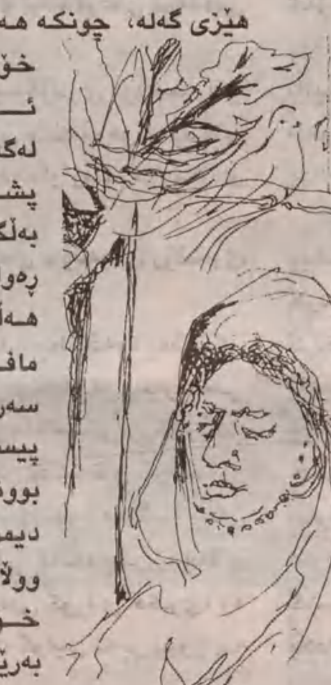

کەواتە ئەگەر بمانەوێ بزانین سەربەخۆیی هەر نەتەوەیەك تا چ ڕادەیەك تەواوە پێویستە وورد ببینەوە لە ژیانی ناو نەتەوەکە خۆی، تا چ ئەندازەیەك تیایا دیموکراتیەت بەڕەڵڵا کراوە؟ چۆن دەستەڵاتەکانی دەوڵەت دابەش کراون پەیوەندیان لەگەڵ یەکدا؟ لەسەر چ پرۆگرامێك سامانی نیشتمانی بەکار ئەهێنرێ و دابەش ئەکرێ؟ ژیانی کۆمەلایەتی و تەندروستی و ثەقافی لە چ پلەیەکدایە لەپێپلیکەی پێش کەوتندا،

وەڵامی ئەم پرسیارانە ناتەواوی یا تەواوێ سەربەخۆیی نیشتمانی هەر نەتەوەیەکمان بۆ دەرئەخا، وە بەکورتی ئەیڵێینەوە کە ڕادەی سەربەستی هەر نەتەوەیەك پێوانەی سەربەخۆیی نیشتمانی‌یە.

*ڕۆژی نوێ ژمارە (٤)
ساڵی (٢) تەموزی ١٩٦١

دیمانەیەك لەگەڵ محرم محەمەد ئەمین

دیدار/مستەفا صالح کەریم

***: مامۆستا -محرم - ئەمانەوێ بزانین سەرەتای ژیانی ئەدەبیتان لەکەیەوە دەست پێ ئەکات؟**

-: سەرەتای ژیانی ئەدەبیم لەچلەکانەوە دەست پێدەکا لە ساڵی ١٩٤٨دا هەندێ لە چیرۆکەکانی گۆرگی-و-گۆگۆڵ-و چەند چیرۆك نووسێکی جیهانی ترم کرد بەکوردی و بەرە بەرە لە ڕۆژنامەی ژین-و هەتاو- دا بڵاوم دەکردنەوە، لەگەڵ هەندێ وتاری ئەدەبی و کۆمەڵایەتی

***: مامۆستا ئێوە بۆچی چیرۆکتان هەڵبژارد لە ئەدەبدا: بۆچی شیعر یاخود شتێکی ترتان هەڵنەبژارد؟**

-: چونکە بەڕای من چیرۆك لەهەموو بەشەکانی تری ئەدەب دەرفەتی زیاترە بۆ شیکردنەوەی ژیانی کۆمەڵایەتی و ئاشکرا کردنی کەمو کوڕیەکان ودیاری کردنی ڕێگای چارەسەر کردنیان.

***: مامۆستا چیرۆك لای ئێوە بریتیە لە چی ؟**

-: بەلای منەوە چیرۆك بریتییە لە ئادەمیزادو کارەسات و کات بەتێکەڵ بوون دروست دەبێ بەیەکدا چوونی ئەمانەو ئەو کۆك وناکۆکیانەی لێوەیان پەیدادەبێ، جا لێرەدا نرخی چیرۆك لەڕووی تەکتیك و داڕشتن و ئامانجەوە دەگۆڕێ بەپێی بەهرەو شارەزایی و ئایدۆلۆژی نووسەرەکە.

***: مامۆستا محرم ، لەسەرەتادا کێبوون ئەو چیرۆکنوسانەی کاریان تێ کردی؟**

-: ئەو چیرۆك نووسانەی لە سەرەتادا کاریان تێ کردم ئەمانەن: گۆرگی، گوگوڵ، ئەناتول فرانس دیکنز، نجیب محفوظ.

***: باشە.. جیاوازی چیە لەنێوان چیرۆکی پەنجاکان و چیرۆکی ئەم سەردەمەدا، بەو سیفەتەی کە جەنابتان یەکێکن لەو چیرۆکنووسانەی لە پەنجاکانەوە چیرۆك دەنووسن؟**

-: بەبێگومان، لەپەنجاکانەوە تا ئەم سەردەمە گۆڕینێکی قول ڕویداوە، لە ژیانی کۆمەڵایەتی و سیاسی و ئابوریماندا ئەمە کارێکی گرنگی کردۆتە سەر بەرهەمی ئەدەبیمان بەجۆرێکی گشتی وە بەرهەمی چیرۆك بەتایبەتی، لەپەنجاکاندا چیرۆك بەشێوەی هونەری تازە سەری دەرهێنا وە ژیانیشمان لە ڕادەی ئێستادا نەبوو، چیرۆکی پەنجاکان لەڕووی بابەت و شێوەوە پڕ بەپێستی ئەو سەردەمەبوو لەڕووی شێوەوە ڕێگای گێڕانەوە یانی -سەرد-ی ئەگرت، لەگەڵ ڕاوێژو ئامۆژگاریەکانی نووسەر کە دەیئاخنیە چیرۆکەکەیەوە بەواتا پێش کات لەشێوەی حکایەت ڕزگاری نەبوو بەڵام چیرۆکی ئەم سەردەمە تا ڕادەیەك لەڕووی داڕشتن و شێوەو ناوەڕۆکەوە لەو قاڵبە ڕەت بووە.

***: باشە ئێوە وەك چیرۆك نووسێك کە لەپەنجاکانەوە چیرۆك ئەنووسن و ئێستاش هەر چیرۆك ئەنووسن، ڕاتان چی‌یە بەرامبەر بەتازە کردنەوە لەچیرۆکی کوردیدا؟**

-: وەکو دەزانین ژیان هەمیشە لەتازە بونەوەو گەشە کردندایە ئەگەر چی جارو بارە هەندێ قۆرتی دێتە بەر، چیرۆکیش کە لەژیانەوە هەڵدەقوڵێ لەم یاسایە بەدەر نابێ بەڵام بەداخەوە هەندێ لە

ڕەنجدەرەکانمان دەیانەوێ لەسەر ئەو واقیعەی تیا دەژین بەزۆرە ملێ بازبدەن لەبەر ئەوە بەرهەمەکانیان دەبێتە لاسایی کردنەوەی بەرهەمی نووسەرە بێگانەکان بەلام بەشێوەیەکی کاڵ و کرچی بێتام، وەك کورد گوتەنیەکەی بەسەر دا دەگونجێ کە دەڵێ: ((کەر لەکوێ کەوتووەو کوندە لەکوێ دڕاوە)).

***: باشە مامۆستا هەر لەسەر ئەم پرسیارەوە پرسیارێکی تر هەیە هەندێك بەناوی تازە کردنەوە چیرۆکی وا ئەنووسن کەخوێنەر تێی ناگات تۆ ڕات چیە بەرامبەر بەم دیاردەیەو بەتەمو مژی دەستکرد لەچیرۆکدا؟**

-: ئەم تازەکردنەوەیە ئەگەر سروشتی بێت، یەعنی تەبیعی بێت وەبگونجێ لەگەڵ قۆناغی ئێستاماندا و دووربێت لەلاسایی کردنەوەی کوێرانە؛ شتێکی نەك هەریگرە بەجێیە بەڵکو پێویستە، بەلام مەسەلەی تەمومژ ئەوە بەڕای منەوە کەشتێك نیە لەجێی خۆیدا بێ چونکە ئێمە کە چیرۆك دەنوسین دەبێ هەموو زۆربەی خەڵکی تێی بگات، من کە تەمومژم بەسەر چیرۆکەکەدا دا مانای ئەوەیە یان کەس تێی ناگا- ئەبێ خۆم چیرۆکەکەم بۆ خەڵك شەرح بکەم، یا ئەگەر تێشی بگەن دەستەیەکی زۆر کەم تێی دەگا کە سوودێکی ئەوتۆی نابێ.

****: کاك محرم، ئاسۆی ڕۆشنبیری ئێستا چۆن بەدی ئەکەن؟**

-: من باوەڕم بەپێشکەوتن و گەشە کردن هەیە، ئەگەر چی جارو بار بەموەقەت کۆسپ و گیرو گرفت دێتە پێشەوە لەبەر ئەوەی ئاسۆی ڕۆشنبیری کوردی بەرەو گەشە سەندن دەڕوا.

***: کاك محرم، ئێستا دەتانخەینە سەر کورسی دانپیانان، ڕات چیە بەرامبەر بەم چیرۆکنووسانە؟ جەمال بابان!..**

-: ناتوانم وا بەسەر پێوە وەلامی ئەم پرسیارەتان بدەمەوە، ئەمە ڕێکەوبوونێکی دوورودرێژی دەوێ، خوا یاربێ لەدەرفەتێکی تردا بەیەك دەگەینەوەو وەلامی ئەم پرسیارەتان ئەدەمەوە.

(بەلام مامۆستا ئێمە نامانەوێ بەدرێژی تۆ تەحلیلی چیرۆکەکانیان بکەیت، شی بکەیتەوە. ڕات، ئەم چیرۆکنووسە سەرکەوتووە؟ چۆنە؟ وەکو بروسکە پێمان بڵێ.

*بەخوا ئەزانی چییە.. ڕاستت دەوێ ئەوانە هەر چ کەسە دەوری خۆی نواندووە، بەعزێکیشیان هێشتا دەوری خۆیان هەیە، بەعزێکیشیان دەوری خۆیان بووەو هەیە بەعزێکیان لەپەنجاکاندا، بەعزێکیان تازەن، لەبەر ئەوە وەکو وتم ئەمانە لێکۆڵینەوەیەکی ئەوێ بەراوردی بەرهەمیان پێویستە بکرێ لەگەڵ یەکدا، بزانین ئەوانە ئایا لە ڕووی تەکنیکەوە، ئایا لەڕووی داڕشتنەوە، لەڕوی هینەوە شتێکی تیا هەیە، ئەمیان کەم و کوڕی تیا هەیە، ئەویان هەروەکو ووتم: لەوەپێش بەعزێکیشیان تەم و مژی تیا هەیە، ڕونکردنەوەی ئەوێ، ئەمانە جارێ وەختی نیە.

***: بەلام، هەرچۆنێك بێت لەسەر کورسی (ئیعتراف) دانانیشی؟**

-: ناوەڵڵا. مەسەلەکە عیلاقەی بەدیراسەیەکی مەوزوعیەوە هەیە.

***: ئەو بەرهەمانەی کە تائێستا چاپت کردوون کامانەن؟**

-: ئەوبەرهەمانەی تا ئێستا چاپم کردون ئەمانەن، مام هۆمەر، گۆمی شڵەقاو، ئادەمیزاد، شای قەرەجەکان، گردی شەهیدان، یادی گۆڕستانەکە (وەرگێڕدراوە).

***: ئەی ئێستا چیتان بەدەستەوەیە؟**

-: ئێستا چیرۆکێکی درێژم بەدەستەوەیە، دەمەوێ لەگەڵ چەند چیرۆکێکی تردا کە لە گۆڤارو ڕۆژنامەکاندا بلاوم کردونەتەوە کۆیان بکەمەوەو لە دووتوێی کتێبێکدا چاپیان بکەم.

***: ئەمەی بەدەستەوەیە وەکو بڵێن: چیرۆکی درێژە یا ڕۆمان؟**

-: ڕۆمان.

***: جا کە ڕۆمانە بۆ بەجیا بلاویان ناکەیتەوە، بۆ لەگەڵ ئەوانە تێکەڵیان دەکەی، ئەوانەی تر بە کۆمەڵێکی تر بەجیا ئەویش بەجیا!؟**

و: بەخوا ئەوی بەدەستمەوەیە نیازم هەیە بیدەم بەکۆڕی زانیاری کوردی، جا ئەوان کەیفی خۆیانە یا جیای ئەکەنەوە یا بەیەکەوە چاپیان ئەکەن.

***: جا تۆ ئەتوانی بەجیا چاپیان بکەی.**

-: وەڵڵا بابزانم.

***: مامۆستا محرم بەوسیفەتەی لەیەکەم ڕۆژی دامەزراندنی یەکێتی نووسەرانی کورد-دا لە سلێمانی جەنابتان ئەندامی دەستەی بەڕێوەبەری لق بوون، ڕات چیە بەرامبەر بەدەوری یەکێتی لەگەشەکردنی ئەدەبی کوردیدا..**

-: گومانی تێدانیە کە یەکێتی‌ی نووسەرانی کورد دەورێکی زۆر بالای هەبووەو هەیەتی لەگەشەپێدانی ئەدەبی‌ی کوردیداو زیندوکردنەوەی کەلەپوری نەتەوایەتیمان.

***: کاك محرم-ئایا موتابەعەی بزوتنەوەی ڕۆشنبیری لە گۆڤارو ڕۆژنامەکاندا ئەکەن؟**

-: بەڵێ موتابەعەی دەکەم، بەداخەوە بەشێکی کەمی لێ دەرچێ ئەوانی تر نەك هەر بەبەرهەمی ئەدەبی‌ی ناژمێردرێن بەڵکو لەئاستی ووتارێکی ئاساییشدا نیە ئەمەش خەتای گۆڤارو ڕۆژنامەکانمانە بەناوی هاندانەوە دەرگا یان کردۆتەوە بۆهەرکەسێك دەستی قەڵەم بگرێ، بەلای منەوە ئەمە جەورە لە ئەدەبی کوردی‌دەکرێ، وە جەوریش لەو لاوانە دەکرێت گوایێ لەپڕ بوون بە ئەدیب و نووسەر.

***: کاك -محرم- سالی ١٩٥٧-١٩٥٨ سالێك بوو بەپێی ئەو بارو زرووفە دەورێکی گرنگی هەبوو لەبلاوکردنەوەو بزوتنەوەی ئەدەبی کوردیدا، ئێوە ڕاتان چیە؟**

-: بەڵێ منیش لەو باوەڕەدام سالێکی بەهات بوو بۆ ئەدەبی کوردی‌و بەتایبەت لەکۆتایی سالی ١٩٥٧دا تا کۆتایی سالی ١٩٥٩.

***: کاك محرم- ئێمە پرسیارمان زۆر کرد ئێوە هیچ پرسیارێکتان هەیە، ئێوە هیچی تر هەیە کە بیلێن لەم بەرنامەیە.؟**

-: بەڕاستی مامۆستا، پرسیارەکانت هەموو لایەنێکی گرتەوەو هیچی تری وانیە بیلێم تەنها ئەوەندە نەبێ، خۆزگە وەکو جاران گۆڤارێك یان ڕۆژنامەیەك لەشاری سلێمانی دەردەچوو وە دەزگای ڕۆشنبیری و کۆڕی زانیاری کوردی‌و وەزارەتی ڕاگەیاندن زیاتر یارمەتی ئەدیب و نووسەرەکانیان ئەدا بۆ چاپ کردنی بەرهەمەکانیان.

*ئەم چاوپێکەوتنە سالی ١٩٨ لە ڕادیۆی بەغدا بۆ بەرنامەی شەوچەرەی ئەدەبی سازکرابوو.

محرم محەمەد ئەمین

نووسەرو چیرۆك نووس

تاهیر سالح سەعید

(محرم محەمەد ئەمین) هەروەك چۆن نووسەرو چیرۆك نووسێکی ناسراوو دیار بو، هەر بەو پێیەش پیاوێکی دڵسۆزو ڕۆشنبیرو نیشتمان پەروەر بو. لەسەرەتای لاوییەوەو بگرە لەو کاتەوەی قۆناغی سەرەتایی تەواو کردبوو وتازە پێی نابووە قۆناغە ناوەندی. لەتەك هەندێك لەهاوەڵەکانیدا کە هەر لەتەمەنی خۆیدا بوون، لەوانە (محەمەد قودسی) لەبیرو لێکدانەوەی ئەوەدا بوون بتوانن کۆمەڵەیەك، ڕێکخراوێك، لە لاوانی دڵسۆزو نیشتمان پەروەری ئەو ڕۆژە پێك بێنن. تا بەهۆی ئەو (ڕێکخراو) یان (کۆمەڵە)وە بتوانن لاوانی کورد لەپەرش و بلاوی ڕزگار بکەن.

ئەوەبوو دوای چەند جارێك کۆبوونەوەو ڕاگۆڕینەوەو راوێژکردن و تەقەلای زۆرو بێ وچان. کۆمەڵی (یەکێتی)یان پێك هێنا. ئامانجێك لە ئامانجەکانی پێك هێنانی ئەو کۆمەڵە ناساندنی گەلی کورد بو بەگەلانی دنیا. ئەویش لەڕێگەی پرۆتستۆیەکەوە بو کەئەو کۆمەڵە دایانە ئەو باڵیۆزخانانەی لەعێراقدا بوون. دژی ڕەفتاری نامرۆڤانەی تورك کە لەو سەردەمەدا لەتورکیادا پیادە دەکرا.

لەسالی ١٩٣٨دا (محرم محەمەد ئەمین) لەسەر پێشنیاری شەهید (محەمەد قودسی) پەیوەندی کرد بەکۆمەڵی (خۆی بوون) ەوە. ئەو پەیوەندی کردنەش لەڕێگەی (عوسمان سەبری)یەوە بوو، کە بەئەسڵ خەڵکی کوردستانی سووریە بوو ولەڕیزی پێشەوەی نیشتمان پەروەران دا بوو. ئەوەبوو جارێك (عوسمان سەبری) چل ئالای بچووکی (بەرۆك)ی، کوردستانی گەورەی بۆ ناردن. تا ئەم و هاوەڵەکانی و ئەوانەی سەر بەمانن لەشوێنە گشتی و بۆنە نیشتمانیەکاندا بەبەرۆکیانەوە بکەن و بەرچاوی خەن.

هەر لەو سالەدا، واتە لە سالی (١٩٣٨)دا (محرم محەمەد ئەمین) لەسەرداوای کۆمەڵی (برایەتی) بوە ئەندام لەو کۆمەڵەدا. بەلام ئەوەبو زۆر لەگەڵیاندا نەمایەوەو لێیان جیابووەوە. بەهۆی ئەوەوەی ئەو کۆمەڵە هەمە جۆر لەخەڵکی توێژو چینە جیاجیاکانی لەخۆی کۆکردبووەوە. دووا جار لەسەر داواو زۆری شەهید (محەمەد قودسی) کە ئەو کاتە قوتابی بو لەبەغدا، پەیوەندی کرد بە کۆمەڵی (هیوا)وەو بووە ئەندام لەو کۆمەڵەدا. ئەو کۆمەڵەی ئامانجێك لە ئامانجەکانی رزگار کردنی کوردستان بوو، ئەو کۆمەڵە گەلێك ڕۆشنبیرو ئەفسەرێکی زۆری لەخۆی کۆکردبووەوە.

(محرم محەمەد ئەمین) پیاوێکی هێمن و لەسەر خۆ بو. هەمیشە بیری دەکردەوە، دڵسۆزبو بەووڵات و نەتەوەکەی. (لەگەڵ شەهیدی نەمر حەمە قودسیدا) نموونەیەکە لە نووسینەکانی. کەباس لە قۆناغێکی نووی تەمەنی دەکات و ، لەژمارە (٣)ی سالی ١٩٦٠ی گۆڤاری (ڕۆژی نوێ)دا بلاوبۆتەوە.

گوزەرانی تاڵو مەینەتییەکانی ژیانو هەنگاوێك بەرەو شارەکان

عومەر مارف بەرزنجی

سالآنی پێش تەموز ڕۆژگارێکی تاڵو بەیەکاچوبو، سیستمی وڵات بەسترابو بە پاشکۆی ئیمپریالیزمو پەیمانە دەوڵەتییەکانەوە سامانو بەری ڕەنجی زۆربەی گەل بۆ دەستەیێکی تایبەتی بوو، جەماوەریش نەبوونیو کوێرەوەری بەبالآیاندا بڕابو، جوتیارانیش لەزەوی خۆیان بێبەشکرابونو هەر ڕۆژەی لەشارو گوندێکا دەگیرسانەوە، کرێکاران لەبەر بێکاری ستەمو ئەشکەنجەیان دەنۆشی، لەم زروفە ئاڵۆزو تایبەتییەدا نوسەرانی ئەو سەردەمە هاوبەشییەکی نزیکیان کردوە لەگەڵیانداو ئەو دەردو ئازارو پەژارەیەیان لەڕێگای نوسینەوە دەربڕیوە، پاڵەوانی چیرۆکەکانیش تێکڕا هەژارێکی ڕاستەقینەن کە بەختەوەرییان لێ زەوت کراوە. لە لایەکی ترەوە نوسەرانی کورد لە ناوەڕاستی پەنجاکانەوە تەنها بە مەسەلەی جوتیار و دەرەبەگی لادێوە نەوەستاون بەڵکو هەنگاوی تازەیان ناوەو ڕویان کردوەتە چینە هەژارەکانی ناو شارەکانی کوردستان، وەك بیانەوێ ئەوە بسەلمێنن کە ڕژێمی نیمچە دەرەبەگایەتی تەنها دوژمنی هەژارو ڕوتەکانی لادێ نییە، چونکە دەسەلآتدارانی شارو لادێ بەرژەوەندییان پێکەوە گرێداوەو زۆربەی پاڵەوانی چیرۆکەکانیش دوچاری چەند داوێکی نەهامەتی بوونو ڕێگای ناڕەوایشیان هێنراوەتە بەردەم وەك دزیو لەش فرۆشتنو دیاردە ناشیرینەکانی هەمو کۆمەڵێکی دیلو دواکەوتو، کە بەمەیش ئەوەندەی تر توانای کەسەکانیان کەم کردوەتەوەو زوبەیشیان بەڕوداوی کوتو پڕ کۆتاییان پێهێنراوە، لەو نوسەرانەیش کەلەپێش هەموویانەوە لە دەرگای باسی ژیانی هەژارانی ناو شارەکانی داوەو ڕەوشتی بازرگانو سوخۆرو دەسەلآتدارەکانی دەرخستوەو کرۆکی، نەتەوایەتیشیلە یادنەکردوە (محرم محەمەد ئەمین)ە.

ئەم نووسەرە کەرەستەی بابەتەکانی لەناو جەرگەی بێکارەکانی شارەوە دەرهێناوەو دەستنیشانی مرۆڤی پاکی کردوە. یەکێ لەهەوڵەکانیشی چیرۆکی (مام هۆمەر)ە کە بینای ئەدەبی خۆی لەسەر بنیات ناوە کە تاڕادەیەك ڕەنگی حەقایەتی کوردی پێوە دیارەو بەچەشنی سەرەتای کارێکی ئەدەبی هەندێ ئاڵۆزیو نەگونجان بەدی دەکرێ لەنێوان ڕوداوەکاندا. سەرتاپا بابەتەکەیش نەخشەی خێزانێکی هەژارە کە بە نەبونیو گوزەرانێکیی تاڵ ڕۆژگاریان بەرێکردوە. مام هۆمەر پیرەمێردێکی کۆڵ هەڵگرەو لەبەر دەست کورتی ئەو ڕۆژەی نەی توانیوە خۆراکی مناڵەکانی بەدەست بهێنێ، دەکەوێتە سەر ڕێی دزی کردن لەماڵی بایز بەگی دراوسێیان، لەم کاتەدا پێی دەزانرێو ڕاپێچی بەندیخانە دەکرێو بە سێ مانگ بەندی مەسەلەکەی دەبڕێتەوە، لەم ماوەیەدا لەبەر نەبوونی دەسمایەی ژیان (خەجێ)ی ژنی دەکەوێتە بارێکی ناهەموارەوەو برسێتی توانای لێ دەبڕێ، زۆریشی پێ ناچێ گەندەڵی باری کۆمەڵایەتی ڕاپێچی دەکاتە مەیانی لەش فرۆشتنەوە لەم ڕێیەوە خۆیو مناڵەکانی لەدەست برسێتی قوتار دەکات، بەڵام دوای (٣) مانگ کەمام هۆمەر بەندییەکەی تەواو دەبێ لەکارەساتێکی کوتو پڕو ناخۆشدا دەمرێو ژنەکەیشی بەدوایا، دو مناڵە ساواکەیشیان بەبێ کەس دەمێننەوە.

ئەم بابەتەی نوسەر نمونەیەکی سادەی سەدان خێزانی برسیو بێکارە بوەو کەسەکانیش لە جەرگەی واقیعی کۆمەڵەوە دەرهێنراونو مرۆڤی سینەپاکن، لەڕوێکی ترەوە دڕندەیەتیو نەگریسی بەگەکانی ناو شار دەردەخات کە بایز بەگ یەکێکە لەوان کە لەڕوی چینایەتییەوە دو ڕوی نالەباریان هەیە.. ڕوی دەرەبەگێك کە پەیوەندی بەزەوی جوتیارەوە بێ، هەروەها پەیوەندییان بە بازاڕی کشتوکاڵو بازرگانی گشتیو سەلەمو سو. نوسەریش ئەم جۆرە کەسانەی وەك مرۆڤێکی خوێن مژو چارەڕەش هێناوەتە سەر شانۆی ژیان کە سێبەری مرۆڤایەتی . بەلایاندا گوزەر ناکات، بۆ ئەمەیش مام هۆمەر لەکاتی لێپرسینەوەدا دەڵێ (بۆ من ئەگەر قاپێ چێشت بەرم لەو چێشتەی کە بەڕەنجی ڕەشو ڕوتی گەلێ کەسانی وەکو من هاتوتە بەرهەم بەدز دەدرێمە قەڵەم؟ ئەی بایز بەگ بۆ بەدز نادرێتەقەڵەم کە بەری ڕەنجی هەزاران هەژاری بە زۆرە ملی دەخوا؟ کە ئەمەیش تروسکایی ئەو هەستی جیاوازی چینایەتیە بەشەوق تر دەکات کەلە نێوان چینەکانی گەلدایە.

لەڕوی چوارچێوەی گشتی چیرۆکەکەوە نوسەر بەچەشنی بابەتەکانی ئەو سەردەمە پاڵەوانی چیرۆکەکەی بەرەو هەورازو هەڵدێری بەسام بەرێکردوە کە نەتوانن بیبڕنو دەستی هیوا بگرن.. ئەوەتا هۆمەر خراوەتە زەلکاوی دزیکردنەوەو، خەجێی خێزانیشی ڕێگایێکی دژوارتر، کە ئەمانە هێندەی تر تاڵی بەسەر هاتەکانی گرژ کردوەو نەتوانراوە کە ڕێگەی دروستی ژیان بدۆزنەوە هەرچەندە مرۆڤی پاكو سادەن.

نوسەر دوای چەند ساڵێکی کەم بەسەر ئەم بەرهەمەیدا هەنگاوی خێراتری ناوە لە مەیدانی چیرۆکدا، گەر لە (مام هۆمەر)یشدا نەی توانیبێ کە بنکەی چیرۆك بەباشی بچەسپێنێو قەڵەمی هۆشی لەکێشانی هێڵی درشتی ڕوداوەکاندا زاڵ بێ، ئەوا لە هەنگاوەکانی تریدا وردتر بۆ کارەساتو مەودای هونەری چیرۆکەکانی ڕوانیوە. چیرۆکی (سەیرانێك لە ئەزمڕ) سەرکەوتنێکی ئاشکرایە لەم مەیدانەداو کەسانی چیرۆکەکەیشی نابەستێتەوە لەجغزێکی تەسکی تایبەتیدا بەڵکو ماوەیان دەخاتە بەردەمو وازیان لێدەهێنێ کە لە بزوتنەوەیێکی بەردەمدا بنو بتوانن ڕەنگی گیرو گرفتەکانیان بڕێژنو کروکی ناگزۆرییەکانی ژیان بهێننە سەر دەستگای شیکردنەوەو بەرچاوخستن، بەشدارانیش تێکڕا مرۆڤی ساکاری کۆمەڵی کوردەوارین، نوسەریش بە وەستایی بەناخیانا ڕۆچوەو ڕوی کۆمەڵایەتی هەریەکەیانی خستۆتە پێش چاو، لەناو بەرگو کاڵایێکی شڕو پەککەوتەدا، لەدیمەنێکی شێواو ونائاساییو قۆشمەییدا سیمای دەرون پاکیو خۆزگەی پیرۆزی دەرهێناونو چمکێکی ژیانی چەوساوەو بێکارەکانی شاری هەڵداوەتەوە.. بەتێڕوانینێکی گشت لاییو خوێندنەوەیێکی بەمەبەست دەگەینە ئەو قەناعەتەی کە چیرۆکنوس توانایێکی بەربلآوی هەیە لە پیشاندانی سەرو سیماو هەڵسو کەوتو ڕەوشتی مرۆڤی کورددا، لە لایێکی ترەوە نوسەر وەك لەم چیرۆکەو (زیندوی مردو)دا دەردەکەوێت کە زۆر جار ویستوێتی کەسانێ هەڵبژێرێو جڵەوی ڕووداوەکانی بدا بەدەستەوە کە سەرچاوەی گاڵتەبازیو پێکەنین بن وەك بیەوێ تەعبیر لە ناڕەزایی مرۆڤی کورد بکا بەرانبەر بەو ژیانە، چیرۆکی (زیندوی مردو)یش تابلۆیێکی هەوڵو تێکۆشانە لەشێوەیێکی ڕەمزیدا بۆ هیوایێکی دیاریکراو بۆ بەگژاچونی نوێنەرانی زوڵمو ستەمو هانی جەماوەر دەدات بۆ تەقینەوە بەڕوی ئەوانەی کە زۆربەی گەل دەچەوسێننەوەو بەمەبەستی فرێدانی کاژی دواکەوتنو خەوانەی کە زۆربەی گەل دەچەوسێننەوەو بەمەبەستی فڕێدانی کاژی دوا کەوتنو خەو لەخۆخستن، چونکە (بزوتنەوەی بی ئامانج بەهیچ کلۆجێ مانای ژیان نابەخشێ).

*لە کتێبی الێکۆڵینەوەو بیبلۆگرافیای چیرۆکی کوردیا وەرگیراوە..

گوڵبژێرێکی هەندێ لە نوسینەکانی

ڕۆژی نوێ / ساڵی نوێ

(ب) ساڵی ١٩٦٦

لیکولینەوەیەکی سیاسی لەو کارەساتانە

لە ساڵی ڕابووردوودا ڕووی داوە

محرم محمد امین

گوڤاری ڕۆژی نوێ کە بەم ژمارەیە پێ ئەنێتە دوەمین ساڵی لە حەیاتی تێکوشانیا لە پێناوی هێنانە دی ئەو ئامانجانەی لە یەکەم ژمارەیدا خستوێتە بەرچاو خوێندەوارە خوشەویستەکانی . ساڵی یەکەمی تەمەنی بەڕێ ئەکا ... کارەساتی سیاسی ئەگێتیدا کە گورینێکی مەزن توولی پەیدا کردوە لە پەیوەندی دەوڵەتاندا ، وەلە ژیانی زۆربەی گەلاندا ، وە ئەم گورینە سەرابایە قوولە گەلی کوم و کوسپ و هەوراری بریوە بویە هەتا بەت خیرا تر ئەبی کە گومانی تیا نیە لە زۆربەی گوشەیەک ناشتی لەم گیتیەماندا ئەبگیریتەوە بەنەتەوەی کوردی تێکوشەرمان لەبەر ئەوە پێویستی ئەزانین سەرنجی بدەینە ئەو کارەساتانە تا بزانین چ کاریگەریێکی ئەبی لەسەر دوا ڕۆژی گەلان بەگشتی ، وە نەتەوەی کوردمان بە تایبەتی بو بتوانین بە هوشداریو دووربینی بەبینی ئەو کارەساتە زۆر گرنگانەوە بچین کە لەسەر جادەوروانمان ئەکا .

لە ساڵی ڕابووردوودا سیاسەتی دەرەوەی ئەمریکا کە بە سەرەکی دەوڵەتە ئیمپریالیزمەکان ئەژمێرێت ڕۆژ بەڕۆژ ڕوو لە نەهاتو بەرەو ناوەتی ڕویشتوە ، سیاسەتی ئامانجەکانی ، سەر ئامادە کردن و جەنگێکی گشتی تر بەیەکی نوێی هەڵوەچین بو ئەوەی خوی دەرگا بکا لە تەنگە و چەلەمەکەی کە تیایدا بەرەو نیازەیی ... ئەو سیاسەتە جەنگ بەرەو بەرنیەوەیکا ... وە لە ناوەوە کاریگەرێکی زۆر خراپی هەبوە بو سەر ژیانی ئابووری گەلی ئەمریکا و نەتەوەیەکی فراوانی بلاو کردوتەوە لە ناو کرێکاراندا و هەژاری و نەخوشی تەشەنەی کردوە ، لەدەرەشەوە کاریگەرێکی خراپتری هەبوە لە پەیوەندی نێوان ...

زیندووی مردوو

کە سەیری کات بێژەکەم کرد هێشتا دوو سەعاتی مابوو بوٚ نیوەڕوٚ بە ڕاستی ئەمە ئیجگار بەسی کردم ، چونکە چوار سەعات ئەبوو لەسەر ئەو قەنەفەیە دانیشتبووم ، بە ڕوٚژنامە خوێندنەوە بە ئەزنیفو دزێنە ، بە دەمەتەقێ لەگەڵ ئەمو ئەوا ، بە هەرچی جوٚنێک بوو ئەو ماوەیەم ڕابوارد ، ئیتر هیچ نەما بوو خوٚمی پێوە بخلافێنم ، چایخانە کەش کەسی تیا نەمابوو لە چایچی یەکە بەولاوە .

٤٣

ڕۆژی نوێ

... ئەنجومەنی ...

هەر ئەبێ بگەڕێن ئاهەنگی سەربەخویی و سەربەستی

محرم محمد امین

نەوروز ، چەند وشەیەکی بە ئاوازی خوشە لە بار دڵی هەموو کوردێک پڕ ... گی ڕووناکی یەکی ئەمرە هەزارەها ساڵە لە ئاسمانی کوردستاندا ئەدرەوشێتەوە درەوشێکی ئاگرینی سەرکەوتنە . سەرکەوتنی بەهار بەسەر زستاندا ، سەرکەوتنی نوێ بەسەر کوندا ، سەرکەوتنی چەوساوە بەسەر چەوسێنەردا . سەرکەوتنی ڕووناکی بەسەر تاریکیدا .

نەوروز ئەو ئاگرە پیروزەیە هەموو ساڵێک ئەگەری بە کوردستاندا بو گەش کردنەوەی پشکوی خەباتمان و بەرز کردنەوەی گڕی ی شۆڕشی ڕزگاریمان . لەهەموو نەوروزێکدا تێکوشانی نەتەوەکەمان پێ ئەنێتە قوناغێکی تری بەرزتر لەسەر کەوتنیا بەسەر ئەو دەروازە سەختەی ئەبێ بیبڕێ تابگا بە هەموو ئامانجەکانی خوی ، کەواتە جەژنی نەوروز ڕوٚژی بەسەرکردنەوەی خەباتی ڕابووردوومانە . ڕوٚژی دەست نیشان کردنی سەرکەوتن و ژێرکەوتنەکانمانە ، ڕوٚژی دوزینەوەو جیاکردنەوەی هەلە و ڕاستمانە . بو ئەوەی لە داهاتوودا بە هێزترو توانا ترو چالاکتر بڕوتنەوەی ڕزگاریمان پێش بخەین .

ئەو کارەساتانە لە گیتیدا ڕووی داوە لەم ساڵەدا کەوا بەڕێی ئەکەین گورینێکی قوڵ و فراوانی ... کردوە لە پەیوەندی دەوڵەتیدا ، وە لە بزووتنەوەی ڕزگاری و دیموکراتی و ... لە هەموو گوشەیەکی گیتیدا . تەنگ و چەڵەمەی بەرەی ئیمپریالیزمی هێندەی بەهوی ئەن سەندنو بەگژ یەکدا چوونی پێچەوانەکانی ناوخوی لە پێناقاقای ڕژێمی ئیمپریالیزمی گیراوە کە ڕوٚژی خنکاندنی و لە ناو بردنی زوٚر نزیک کردوتەوە . هەروەها بزووتنەوەی گەلە ژێر دەستە چەوساوەکان لە پێناوی سەربەخویی و سەربەستی و

١٠

زانستی ی دەروون و ئـەدەب

کتیبی چەند وتارێک لە دەربارەی ڕەخنەی ئەدەبیەوە وەرگیراوە

محرم محمد امین

... بانی نیاوییە کە دەروون (نفس) چاوگەی هەموو هونەرێکە ، وە زانستی ... کە لە دەروونی مروڤایەتی ئەکولێتەوە ئەتوانێ بەکار بهێنرێ ، ... شی کردنەوەی ... بوونی هونەر . لێرەدا دوو شت ئەکەوێتە ئەستوی زانستی دەروون : یەکەم - لیکولینەوەی چون کردەوەی هونەری پێک دێ ، دووهەمیش - ئەو هونەرانەمان بو ڕوون ... کە مروڤێک ئەکا بە هونەرمەند . کەواتە زانایەکی دەروونی دوو کێشەی ... چووی پەنەبەر کە ئەبێ لە دوو ڕیگای جیاوازەوە لێیان بکولێتەوە لەکردەوەی ... زانای دەروونی بەرەو ڕووی بەرهەمێک ئەوەستێ کە گەلێ لایەنی چالاکی ... ی بر گری و گولی تیاهەیە ، بەلام لەگەڵ ئەمەشدا بەرهەمێکە لەژێر جڵەوی (ارادە) دایە ، وەلە ڕیگای هوشەوە پەیدا ئەبێ .

دەربارەی هونەرمەندەکە خوشیەوە پێویستە لەسەر زانای دەروونی یەک لە ... دەروونی بکولێتەوە ، بەواتە زانای دەروونی لە باری یەکەمدا کردەوەی ... و بەکالا ئەکاتەوە ، بەلام لەباری دووهەمدا مروڤێکی زیندووی هەڵکەوتوومان ... ئەکاتەوە کە ... کی سەربەخویە ، وە هەر چەندە ئێمە ... بەیەکەوە بەستراون ئەچی هەمان ... و ئەنجامێکی پێ نابەخشن ... هەندێ زانیمان لە دەربارەی هونەرمەندەکەوە دەست ... ، بەلام ئەم ... موودە فراوانە قبول نین . وەلە باشترین ... ئادارو هیچ ... ئەگەر ئەبینین پەیوەندی (گوتی) بە دایکیەوە ئەختیلێ بوانی ... کە لەبەر ... (فاوست) هاوار ئەکا : (دایک ، دایک ، ئای چە ... کی سەیرە !) ، بەلام بەم پەیوەندیەدا ناتوانین بزانین چون (گوتی) درامای ... ت) هێنیتە بەرهەم هەر چەندە سەرنج بدەینە لە یەک چوونی (گوتی) و

٦٥

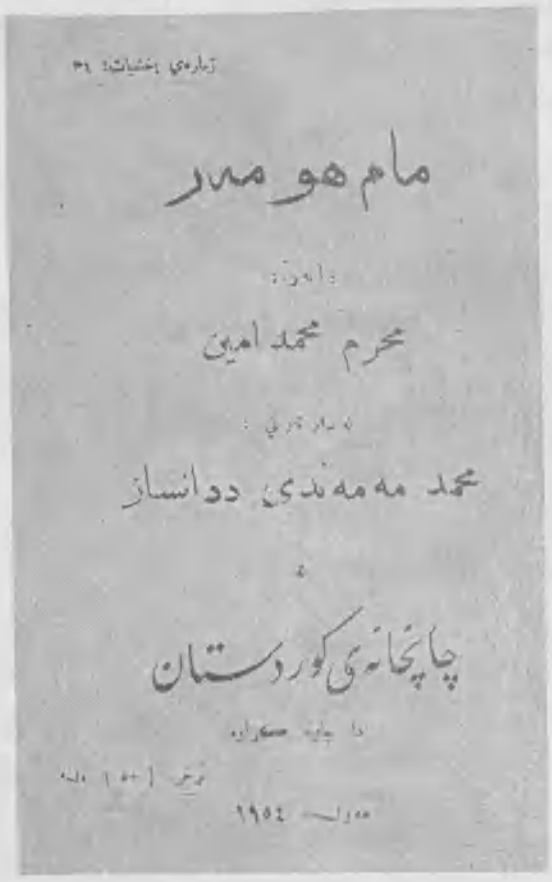

ژمارەی داهاتووی (ڕۆڤار) تایبەتە بە
دڵداری شاعیر

فەرهەنگی ئینگلیزی - کوردی - فارسی
فتاح کاویان

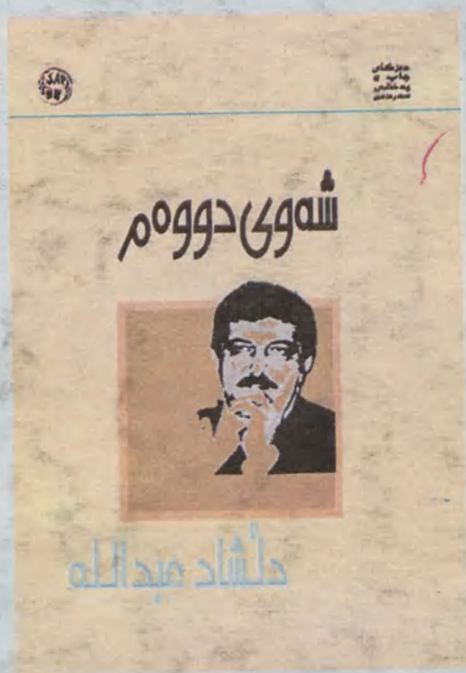
شەوی دووەم
دلشاد عبدالله

گەنجی سەربەمۆر
ئەحمەد بەحری

بەڵێ لە بەهار ئەچێ
دکتۆر هیوا عمر احمد

د. ئەورەحمانی حاجی مارف
ڕێزمانی کوردی
بەرگی یەکەم
(وشەسازی)
بەشی پێنجەم
- کردار -
سلێمانی - ٢٠٠٠

سۆفیستەکان
ڕێبوار سیوەیلی